

Ministerstvo financí
Ústřední finanční a daňové ředitelství
Č.j.: 481/28 244/2002

V ý s l e d k y
činnosti územních finančních orgánů za rok 2001

„Materiál pro prezentaci daňové správy“

O b s a h :

Výsledky činnosti

Zpracoval: Ministerstvo financí
Ústřední finanční a daňové ředitelství

Předkládá: Ing. Jiří Rusnok
ministr financí

Praha, květen 2002

Obsah

	strana
I. ÚVOD	2
II. SPRÁVA DANÍ A POPLATKŮ	5
1. DAŇOVÉ POVINNOSTI A INKASO	5
2. VÝVOJ DAŇOVÝCH NEDOPLATKŮ	17
3. DAŇOVÉ SUBJEKTY	20
4. POSEČKÁNÍ DANĚ A POVOLENÍ SPLÁTEK	23
5. PŘÍSLUŠENSTVÍ DANĚ	24
6. PROMINUTÍ DANĚ	26
7. VYMÁHÁNÍ DAŇOVÝCH NEDOPLATKŮ	27
8. MÍSTNÍ ŠETŘENÍ	31
9. VYTÝKACÍ ŘÍZENÍ	31
10. DAŇOVÁ KONTROLA	32
11. OPRAVNÉ PROSTŘEDKY	34
12. SANKCE	35
13. PODNĚTY PŘEDANÉ ORGÁNŮM ČINNÝM V TRESTNÍM ŘÍZENÍ	37
14. VYHLEDÁVACÍ ČINNOST	38
15. MEZINÁRODNÍ DAŇOVÉ VZTAHY A MODERNIZACE DAŇOVÉ SPRÁVY	38
III. NEDAŇOVÉ AGENDY	43
1. CENOVÉ KONTROLY	43
2. FINANČNÍ KONTROLA	48
3. SPRÁVA ODVODŮ ZA PORUŠENÍ ROZPOČTOVÉ KÁZNĚ	50
4. STÁTNÍ DOZOR NAD LOTERIEMI A SÁZKOVÝMI HRAMI	51
IV. PERSONÁLNÍ PRÁCE ÚFO	51
V. VZDĚLÁVÁNÍ ZAMĚSTNANCŮ	54
VI. HOSPODAŘENÍ ÚFO	58
VII. AUTOMATIZOVANÉ INFORMAČNÍ SYSTÉMY	60
VIII. PODÁNÍ DLE VLÁDNÍ VYHLÁŠKY Č. 150/1958 Ú. L.	63
IX. NAPADENÍ PRACOVNÍKŮ ÚFO	64
X. PŮSOBNOST ODBORU KONTROLY MF VŮČI ÚFO	65
XI. ZÁVĚR	66

I. ÚVOD

Jedním z cílů programového prohlášení vlády je zefektivnění výběru daní a cel. V roce 2001 ÚFDŘ společně s GŘ cel pracovalo na přípravě návrhu zákona o úřadech finanční a celní správy. Tento úkol je zahrnut v Legislativním plánu práce vlády ČR.

Účelem nové právní úpravy je vytvoření nové organizační struktury úřadů finanční a celní správy, včetně vybavení jednotlivých úřadů odpovídajícími působnostmi, které zabezpečí zefektivnění celé správy daní a cel, zajištění zlepšení příjmů státního rozpočtu a jednotnou správu v této oblasti na celém území České republiky.

V roce 2001 byly na ÚFDŘ zpracovány návrhy na organizační změny útvarů MF, které mají vytvořit podmínky pro zvýšení efektivity činnosti úseku, který řídí soustavu územních finančních orgánů. Organizační změna se realizovala s účinností od 1. 2. 2002.

V 1. polovině roku 2001 byl zpracován dodatek k organizačnímu řádu územních finančních orgánů, a to v návaznosti na přijetí zákona č. 311/1999 Sb., kterým se mění zákon č. 531/1990 Sb., ve znění pozdějších předpisů, zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech, zákona č. 219/2000 Sb., o majetku ČR a dále na základě rozhodnutí ministra financí k organizačním změnám na MF a k potřebě zřízení nových organizačních útvarů.

Schválením tohoto dodatku byla zřízena oddělení dotací u FÚ vykonávajících správu dotací, zřízena oddělení specializované kontroly u finančního úřadu určeného ředitelem FŘ, zřízena v odboru daní a dotací na FŘ oddělení dotací, byla zakotvena možnost v odboru daní a dotací na FŘ zřídit oddělení vyhledávací, k provádění vyhledávací činnosti podle zákona o správě daní a poplatků, byla stanovena nová náplň činnosti oddělení finančních revizí na FŘ a byla provedena aktualizace metodického řízení finančních ředitelství ze strany Ministerstva financí ve vazbě na nové útvary nebo změny názvů útvarů MF.

V roce 2001 byly zabezpečovány úkoly uložené Úřadem vlády v souvislosti s přípravou návrhu systemizace a organizačního uspořádání správních úřadů na rok 2002. Na tomto úkolu se pracovalo ve vazbě na rozdělení 866 pracovníků pro FŘ, kdy od druhého pololetí roku 2001 rozepsali ředitelé FŘ na jednotlivé finanční úřady a útvary FŘ navýšený počet zaměstnanců, schválený pro rok 2001. Na základě těchto změn byly na Úřad vlády zaslány příslušné podkladové materiály.

Ve 2. pololetí 2001 byla s Ministerstvem práce a sociálních věcí vedena intenzivní jednání k možnosti poskytování zvláštních příplatků vedoucím zaměstnancům ÚFO za rizika spojená s rozhodovací činností. Pro Ministerstvo práce a sociálních věcí byly zpracovány potřebné materiály jako podklad pro novelu nařízení vlády č. 253/1992 Sb., o platových poměrech zaměstnanců orgánů státní správy, některých dalších orgánů a obcí, ve znění pozdějších předpisů. Navrhovaná úprava byla provedena nařízením vlády č. 67/2002 Sb. s účinností od 1. 3. 2002.

V průběhu roku 2001 zabezpečila daňová správa praktickou realizaci celé řady zásadních změn daňové právní úpravy.

V roce 2001 se v oblasti daně z přidané hodnoty fakticky přešlo na jiná pravidla možného uplatňování nároku na odpočet, neboť k 1. 1. 2001 nabyla účinnosti některá ustanovení zákona č. 17/2000 Sb., kterým byl ke dni 1. 4. 2000 novelizován zákon č. 588/1992 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů. Tyto změny se promítly do nového tiskopisu příznání k dani z přidané hodnoty, který jsou povinni vyplňovat všichni plátcí od prvního zdaňovacího období roku 2001.

Ve dnech 1. října až 14. listopadu 2001 se uskutečnila mimořádná kontrolní akce u plátců DPH v působnosti Finančního ředitelství pro hlavní město Prahu a Finančního ředitelství v Praze. Akce byla zaměřena zejména na místní šetření eventuelně i daňové kontroly oprávněnosti vrácení plátců DPH nárokovaných nadměrných odpočtů a zúčastnilo se jí 40 zaměstnanců z ostatních finančních úřadů mimopražských finančních ředitelství. Touto šestitýdenní akcí došlo ke zviditelnění práce finančních úřadů z celé republiky a jejím výsledkem byly i nezanedbatelné přínosy do státního rozpočtu.

Na úseku správy daní z příjmů došlo v roce 2001 k určitému zjednodušení výkonu činnosti, jednak z důvodu zrušení měsíčních záloh na daň (nadále je četnost záloh maximálně čtvrtletní), dále pak zavedením možnosti stanovit daň z příjmů vybranému okruhu fyzických osob paušální částkou.

Naproti tomu zásadní změna v dosavadním vymezení zdaňovacího období, kdy zdaňovacím obdobím přestal být pouze kalendářní rok, vyvolala zvýšení objemu administrativy spojené s přechodem na jiné zdaňovací období než je kalendářní rok. V souvislosti s tím bylo nutné upravit tiskopis daňového přiznání a také přebudovat příslušný aparát pro zpracování a evidenci údajů v automatizovaném daňovém informačním systému (dále jen „ADIS“).

V roce 2001 došlo v důsledku legislativních úprav daňových zákonů k nárůstu objemu některých činností vykonávaných na finančních úřadech v rámci správy daní.

Dnem 1. 1. 2001 nabyla účinnosti rozsáhlá novela zákona o dani z příjmů zákonem č. 492/2000 Sb. a dále bylo přijato v průběhu roku dalších pět dílčích novel zákona o daních z příjmů. Jednou ze zásadních změn v oblasti zdaňování daní z příjmů fyzických osob je možnost stanovení daně paušální částkou. Daňové subjekty, fyzické osoby, kterým plynou příjmy ze zemědělské výroby, lesního a vodního hospodářství, příjmy ze živnosti a příjmy z jiného podnikání podle zvláštních předpisů, mohou s účinností od 1. 1. 2001 požádat správce daně o stanovení daně paušální částkou. Cílem této daňové úpravy bylo zejména umožnit drobným podnikatelům stanovení daně způsobem, při kterém jim odpadne administrativní zátěž spojená s evidencí daňových příjmů a výdajů pro účely vykázání daňového základu.

Další zásadní změnou v oblasti zdaňování fyzických osob je, že poplatníkům s příjmy ze živnosti a s příjmy ze zemědělské výroby, lesního a vodního hospodářství, bylo umožněno vykazovat základ daně a daň za hospodářský rok. Cílem této daňové úpravy je objektivněji vyjádřit základ daně a tím zlepšit daňové postavení podnikajících osob ve vazbě na výrobní cyklus, např. pokud vykonávají činnosti sezónního charakteru a jsou závislé na klimatických podmínkách během roku (např. zemědělství, stavebnictví apod.).

S účinností od 1. 1. 2001 byla rozšířena možnost provádění odpočtu od základu daně pro poplatníky, kteří platí pojistné na soukromé životní pojištění, při splnění zákonem stanovených podmínek. Důvodem této změny bylo podpořit osoby, které se zabezpečují na stáří nad rámec základního systému důchodového pojištění a penzijního připojištění se státním příspěvkem.

Změnami provedeným v zákoně o daních z příjmů se pro pracovníky finančních úřadů zvýšila administrativní náročnost výběru daní z příjmů fyzických osob, s níž je spojená i zvýšená náročnost na provádění daňové kontroly. To neplatí v případě nově zavedené paušální daně pro drobné podnikatele, kde problémy vznikají jen v rámci nastartování systému, který ale v dlouhodobém horizontu bude znamenat zjednodušení výběru daně.

Základní právní předpisy již nyní odpovídají právní úpravě platné v Evropských společenstvích. Tomuto vývoji svědčí také pravidelné zprávy Evropské komise hodnotící vývoj v přibližování právních úprav České republiky a Evropské unie.

Na útvarech správy majetkových daní přetrvávala po větší část roku 2001 ještě obtížná situace vzniklá v roce 2000 v důsledku nálezů Ústavního soudu týkajících se přiznání nároku na osvobození od daně z převodu nemovitostí při převodech bytů, garáží a ateliérů. Správci daně i v tomto roce řešili zvýšený počet mimořádných opravných prostředků v těchto případech a teprve koncem roku 2001 se situace stabilizovala a lze konstatovat, že většina případů je již vyřešena. Většímu zatížení byli vystaveni i správci daně z nemovitostí, neboť od 1. 1. 2001 nabyla účinnosti právní úprava, dle které se byty a nebytové prostory samostatně evidované v katastru nemovitostí stávají samostatným předmětem daně z nemovitostí. Doposud byla předmětem daně budova, v níž se takovéto jednotky nacházely. Zejména ve větších městech se tak významně zvýšil počet daňových subjektů.

Informační systém daňové správy v roce 2001 pružně reagoval na změny v oblasti legislativy i organizace. V roce 2001 došlo k realizaci kroků, které postupně povedou k přechodu daňového informačního systému na centrální systém. Došlo k zásadní změně v přístupu k registru daňových subjektů. Pro zefektivnění a racionalizaci práce na ÚFO byly rozpracovány první kroky směřující k centrálnímu přístupu k základním údajům o daňovém subjektu. Změna pojetí přístupu k registru daňových subjektů povede k zkvalitnění a transparentnosti nejen registru daňových subjektů, ale i registru plátců daně z přidané hodnoty, který vstupem České republiky do EU posílí na významu.

Využívání nových možností informačních technologií v daňové správě bylo i oceněno v rámci konference ISSS (Internet ve státní správě a samosprávě), kde Ministerstvo financí České republiky získalo cenu Český zavináč, kterou je oceňován každoročně vynikající projekt, který významně přispěl k rozvoji informační společnosti zejména s přihlédnutím k potřebám státní správy a samosprávy. Ocenění bylo uděleno právě za internetový registr plátců daně z přidané hodnoty a registr plátců spotřebních daní a za aktivity a koncepční přístup při řešení komplexního využití moderních technologií v oblasti daňové správy jako celku.

Česká republika uzavřela ke konci roku 2001 negociační jednání s Evropskou unií v kapitole 10 – Daně. Evropská unie přistoupila na všechna přechodná období požadovaná ze strany České republiky a souhlasila také s požadovanými trvalými výjimkami.

- Česká republika vyjednala přechodné období na ponechání snížené sazby daně z přidané hodnoty pro stavební práce týkající se staveb pro bydlení - tj. rodinných i bytových domů, a to jak pro novostavby, tak pro jejich opravy a modernizaci – do 31. 12. 2007. Od 1. 1. 2008 bude platit snížená sazba daně pouze pro dodání stavebních prací (služeb) a stavebních objektů výhradně pro tzv. sociální bydlení tak, jak to umožňuje Šestá směrnice;
- Dále bylo vyjednáno přechodné období pro uplatňování snížené sazby daně z přidané hodnoty pro dodávky tepelné energie určené pro vytápění a pro přípravu teplé vody pro domácnosti a malé podnikatele, kteří nejsou registrováni k dani z přidané hodnoty, a to do 31. 12. 2007;
- Evropská unie také přistoupila na přechodné období pro postupné zvyšování sazeb spotřebních daní u cigaret a ostatních tabákových výrobků na úroveň minimálních sazeb platných v Evropské unii, a to do 31. 12. 2006 pro dosažení 57% spotřební daně z ceny pro konečného spotřebitele. Dále se Česká republika zavázala implementovat směrnici 2002/10/ES upravující nově sazby spotřební daně z tabákových výrobků ve stejném termínu jako Španělsko a Řecko, tedy do 31. 12. 2007;
- Česká republika vyjednala možnost uplatňovat osvobození od povinnosti povinně se registrovat k DPH u osob podléhajících dani, jejichž roční obrat je nižší než ekvivalent 35 000 EURO v národní měně. V neposlední řadě Evropská unie přistoupila na požadavek České republiky uplatňovat trvalou výjimku pro úpravu pěstitelského pálení.

II. Správa daní a poplatků

1. Daňové povinnosti a inkaso

Základní údaje o daňových povinnostech a inkasu za rok 2001 podává **Tabulka č. 1.**

Tabulka č. 1 (v mil. Kč)

	Daňová povinnost sl. 1	Inkaso sl. 2	Rozdíl sl. 2-sl. 1
DPH - daňová povinnost	145 737	142 810	-2 927
DPH - nadměrný odpočet a vracení daně	-228 443	-224 925	3 519
DPH - CELKEM	-82 706	-82 115	591
Daně spotřební - daňová povinnost	39 371	39 725	354
Daně spotřební - vracení daně	-8 088	-6 130	1 958
Daně spotřební CELKEM	31 283	33 596	2 312
Daň z příjmů právnických osob	77 008	75 940	-1 068
Daň z příjmů srážkou § 36	17 987	18 045	58
Daň silniční	5 301	5 250	-50
Daň dědická	113	112	-1
Daň darovací	452	475	23
Daň z převodu nemovitostí	6 171	5 834	-337
Daň z příjmů fyz. osob z příznání	20 011	18 796	-1 215
Daň z příjmů fyz. osob - záv. činnost	77 415	78 530	1 114
Daň z nemovitostí	4 604	4 535	-69
Ostat. příjmy, odvody a poplatky	4 998	4 466	-532
CELKEM NOVÉ DANĚ	162 638	163 463	825
Daň z obratu	-156	-4	152
Odvod ze zisku	-226	-6	220
Odvod z objemu mezd	-205	-42	162
Důchodová daň	-102	-30	72
Daň z objemu mezd	-48	2	50
Daň z příjmů obyvatelstva	-27	24	51
Ostatní zruš. daně	-223	5	228
CELKEM STARÉ DANĚ	-986	-51	935
CELKEM STARÉ A NOVÉ DANĚ	161 652	163 412	1 760

Pozn.: Součtové rozdíly vyplývají ze zaokrouhlování na celé mil. Kč.

Porovnáme-li celkové inkaso starých i nových daní za rok 2001 s předchozím rokem zjistíme, že došlo ke zvýšení výnosu z vybraných daní o částku zhruba 10 521 mil. Kč, což představuje meziroční nárůst inkasa ve výši 6,88%. Přitom v roce 2000, v porovnání s rokem 1999, došlo k poklesu inkasa zhruba o 30 843 mil. Kč, což představoval pokles ve výši 16,79%. Zvýšení inkasa v roce 2001 je způsobeno především výrazným nárůstem inkasa daně z příjmů právnických osob (cca o 17 851 mil. Kč), daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti (cca o 5 780 mil. Kč) a daně z příjmů fyzických osob podávajících příznání (cca o 2 250 mil. Kč). V roce 2001 došlo k nárůstu celkového inkasa spotřebních daní (cca o 2 882 mil. Kč) a inkasa daně z příjmů srážkou (cca o 1 898 mil. Kč). V roce 2001 došlo k nárůstu inkasa daně darovací o 14,9%, daně z převodu nemovitostí o 7,3% a daně

z nemovitostí o 1,5%.

U některých druhů daňových příjmů byl v roce 2001 zaznamenán pokles inkasa proti předchozímu roku. U daně z přidané hodnoty evidované na účtech FÚ došlo k nárůstu výše záporného salda inkasa o 18 583 mil. Kč, současně ale došlo k pozitivnímu poklesu meziročního indexu růstu objemu vracení nadměrných odpočtů: index 2000/1999 prezentoval nárůst objemu nadměrných odpočtů o 23,1% (nadměrné odpočty DPH byly o 36 911 mil. Kč vyšší než v roce 1999), odpovídající index 2001/2000 ukazuje nárůst o 14,4% (nadměrné odpočty DPH v roce 2001 byly cca o 28 255 mil. Kč v yšší než v roce 2000). Pokles inkasa byl dále zaznamenán u silniční daně, evidovanou na účtech FÚ, ve výši 301 mil. Kč a u dědické daně ve výši 10 mil. Kč.

a) Daň z příjmů právnických osob

V roce 2001 bylo zaznamenáno historicky nejvyšší inkaso daně z příjmů právnických osob (75 940 mil. Kč) od zavedení nové daňové soustavy (1993). Meziroční přírůstek inkasa 2001 - 2000 dosáhl hodnoty 30,7%, což představuje částku 17 852 mil. Kč. Mimořádné zvýšení inkasa bylo zapříčiněno neopakovatelnou daňovou povinností několika poplatníků, oživením ekonomiky a také působením dříve přijatých legislativních úprav, které do určité míry omezily možnosti pro legální vyhnutí se daňové povinnosti (tvorby rezerv, operace s cennými papíry apod.).

Vývoj inkasa na **dani z příjmů právnických osob** v letech 1996 - 2001 ukazuje **Tabulka č. 2**

Tabulka č. 2 (v mil.Kč)

ROK	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Daňové inkaso	49 968	41 020	52 064	54 819	58 088	75 940

Shora uvedené pozitivní faktory zcela převážily nad vlivy, které dlouhodobě směřují ke snižování daňového zatížení (např. zkrácení doby odepisování majetku, investiční pobídky ve formě úlevy na dani nebo snížení sazby daně z 35% na 31% od 1. ledna 2000). Podíl jednotlivých krajů na celkové hodnotě inkasa daně z příjmů právnických osob se však značně liší. Rozhodující podíl na inkasu daně z příjmů právnických osob za rok 2001 má **Finanční ředitelství pro hlavní město Prahu**, kde bylo **vybráno cca 46,2% celorepublikového výnosu** této daně. Poplatníci s nejvyšší uhrazenou částkou v roce 2001 pocházejí z řad poskytovatelů radiokomunikačních a telekomunikačních služeb, subjektů zabývajících se výrobou a rozvodem elektřiny nebo velkoobchodní činností.

Inkaso daně z příjmů právnických osob je tvořeno dvěma složkami, daní sráženou podle zvláštní sazby plátcí daně a daní ze zisku odváděnou samotnými daňovými poplatníky ve formě běžných záloh a ročního vyrovnání daně. Státní rozpočet se na celostátním výnosu obou složek, inkasovaném finančními úřady, podílí nově 79,41%; zbývající část připadá rozpočtům obcí.

Za rok 2001 činilo inkaso daně z příjmů právnických osob na úrovni státního rozpočtu 68,9 mld. Kč, což je 33,2% meziroční nárůst. Rozpočtovaná částka byla překročena u této daně o 30,4%. Rozhodující faktory tohoto pozitivního vývoje spočívají v několika mimořádných individuálních skutečnostech. Jde o výjimečný zisk jedné společnosti v petrochemickém sektoru, dále o mimořádný finanční výnos v řádu dvou desítek miliard Kč dosažený jedním významným telekomunikačním podnikatelským subjektem včetně rozdělení velké části takto vytvořeného zisku mezi akcionáře, a tedy větší daň ze zisku i daň z dividend, a nakonec o okolnost, že nebyla aktivována JE Temelín, čili se neprojevalo původně předpokládané snížení inkasa běžných záloh

na daň. Tyto více méně neopakovatelné individuální faktory meziročně zvýšily celostátní výnos daně o cca 20%.

Zhruba dvouprocentní meziroční nárůst inkasa je důsledkem vyššího skutečného výnosu daně v roce 2000 ve srovnání s očekávanou skutečností jako základnou pro rozpočtovanou částku.

Zefektivnění výběru nedoplatků se nejvýrazněji projevilo při správě daně z příjmů právnických osob, podle modelových propočtů přispělo k meziročnímu nárůstu inkasa o cca 7%.

Schválený rozpočet rovněž předpokládal mj. spontánní pokles inkasa v důsledku snížení sazby z 35% na 31% a dřívějšího zkrácení doby odpisování, předpoklad se však nenaplnil. Odpovídající příspěvek k celkovému meziročnímu nárůstu daňového inkasa lze odhadnout na 4 %.

b) Daň z příjmů fyzických osob podávajících příznání

Inkaso daně z příjmů fyzických osob podávajících příznání se v roce 2001 zvýšilo o 2 250 mil. Kč (13,6%) proti roku 2000. Na nárůst inkasa nemá vliv žádný dominantní faktor. Promítá se v něm řada dílčích vlivů, mezi nimiž lze uvést kupř. zvýšení počtu cizinců, kteří vykonávají na území ČR činnost a jejichž příjmy zde podléhají zdanění, vznik nových podnikatelských subjektů, menší počet žádostí poplatníků o stanovení záloh jinak, snížení počtu poplatníků uplatňujících odpočet ztrát z předchozích let a kontrolní a preventivní činnost správce daně a dále obecně pak hospodářský růst na němž se podílela i zvýšená spotřebitelská poptávka.

Vzhledem k tomu, že daňová povinnost uvedená poplatníky daně z příjmů fyzických osob v příznání za rok 2001 byla o 2 250 mil. Kč vyšší než v roce 2000, lze předpokládat, že také zálohy předepsané finančními úřady na daň z příjmů fyzických osob z příznání v roce 2002 vzrostou.

Svoji přechodnou insolventnost se řada poplatníků snažila řešit žádostmi o posečkání s placením daní nebo žádostmi o povolení placení daně ve splátkách. Přesto, že došlo ke snížení počtu daňových subjektů vykazujících nedoplatky na dani, a to o 2 299 osob, zvýšil se celkový objem nedoplatků na dani z příjmů fyzických osob podávajících příznání o 1 468 mil. Kč. Zvýšení objemu nedoplatků na dani koresponduje s růstem daňové povinnosti v roce 2001.

Vývoj inkasa na dani z příjmů fyzických osob v letech 1996 - 2001 ukazuje **Tabulka č. 3.**

Tabulka č. 3 (v mil. Kč)

ROK	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Daňové inkaso	15 843	15 880	16 530	17 103	16 546	18 796
Předepsáno	17 210	17 126	17 688	18 485	17 252	20 011

Tabulka č. 4 poskytuje přehled o výši inkasa za roky 2000 - 2001 podle jednotlivých finančních ředitelství.

Tabulka č. 4 (v mil. Kč)

Finanční ředitelství	Inkaso daně z příjmů FO	
	stav za rok 2000	stav za rok 2001
pro hl. m. Prahu	4 917	6 338
v Praze	1 972	1 971
v Českých Budějovicích	1 026	1 027
v Plzni	1 040	1 211
v Ústí nad Labem	1 464	1 678
v Hradci Králové	1 445	1 544
v Brně	2 605	2 912
v Ostravě	2 077	2 115
CELKEM	16 546	18 796

Od roku 2001 je změněna konstrukce sdílení jednotlivých komponent daně z příjmů fyzických osob mezi státní rozpočet a rozpočty okresních úřadů a obcí. Státnímu rozpočtu náleží cca 55,59% z celorepublikového výnosu daně z příjmů z příznání (podnikatelé) a 79,41% z celorepublikových výnosů daně z příjmů ze závislé činnosti a daně srážené podle zvláštní sazby. Rozpočet byl navržen s ohledem na zákonné úpravy účinné od 1. 1. 2001, které spočívaly ve zvýšení odečitatelných položek a rozšíření pásem daně z příjmů fyzických osob. Do schváleného rozpočtu se však nepromítla novela zákona o rozpočtovém určení daní přijatá v samotném závěru roku 2000.

V roce 2001 činilo celkové inkaso státního rozpočtu z DPFO 78,6 mld. Kč a bylo o 2 mld. Kč vyšší (tj. o 2,7%) než rozpočtovaná částka. Položkou, která způsobila toto překročení, je daň z příjmů z příznání (zejména podnikatelé). Daň z příjmů placená na základě daňového příznání, byla v minulosti výhradně příjmem místních rozpočtů. Od 1. 1. 2001 je sdílena i státním rozpočtem, do jehož příjmů plyne 55,6% z jejího celostátního inkasa. Za rok 2001 činil příjem státního rozpočtu 10,5 mld. Kč, tj. plnění na 147,2% (celostátní inkaso ve výši 18,8 mld. Kč naplňuje rozpočtem předpokládanou částku na 110,6%, při meziročním růstu o 12,5%). Vysoké překročení rozpočtované částky (o 3,4 mld. Kč) souvisí zejména se změnou přerozdělení celorepublikového výnosu v závěru roku 2000, která nebyla do schváleného rozpočtu zapracována.

c) Daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti

Nárůst inkasa o 5 781 mil. Kč u závislé činnosti je tradičně způsoben zvýšením mezd. Na inkaso má vliv i otevírání nových provozů a vytváření nových pracovních míst, které je však kompenzováno tím, že jiné subjekty zaměstnance propouštějí.

Přesto, že došlo ke zvýšení počtu daňových subjektů vykazujících nedoplatky na dani, a to o 3 265 osob, mírně se snížil celkový objem nedoplateků na této dani.

Vývoj inkasa v letech 1996 - 2001 ukazuje **Tabulka č. 5**.

Tabulka č. 5 (v mil. Kč)

ROK	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Daňové inkaso	54 102	60 642	65 039	66 881	72 749	78 530
Předepsáno	54 759	61 500	66 339	67 777	73 097	77 415

Tabulka č. 6 poskytuje přehled o výši inkasa za roky 2000 - 2001 podle jednotlivých finančních ředitelství.

Tabulka č. 6 (v mil. Kč)

Finanční ředitelství	Inkaso daně ze závislé činnosti	
	stav za rok 2000	stav za rok 2001
pro hl. m. Prahu	23 494	25 833
v Praze	6 108	6 586
v Českých Budějovicích	3 906	3 805
v Plzni	4 912	5 245
v Ústí nad Labem	6 297	7 106
v Hradci Králové	6 568	6 114
v Brně	11 214	13 336
v Ostravě	10 250	10 505
CELKEM	72 749	78 530

d) Daň z příjmů vybíraná srážkou podle zvláštní sazby

Daň z příjmů vybíraná srážkou podle zvláštní sazby zahrnuje fyzické osoby i právnické osoby. Celkové inkaso daně dosažené za rok 2001 vykázalo meziroční přírůstek v hodnotě 1 899 mil. Kč (11,8%). Rozhodující podíl (cca 60%) na tom měla srážková daň z příjmů právnických osob, kde bylo za rok 2001 vybráno téměř o 3 541 mil. Kč (48,8%) více než v roce 2000. To potvrzuje již uvedenou skutečnost, že rok 2000 byl pro řadu právnických osob mimořádně příznivý, co do výše dosaženého čistého obrátu a zisku. V důsledku toho byl v následujícím roce vyplacen vyšší objem podílů na zisku a dividend. Přírůstek inkasa daně z příjmů právnických osob kompenzoval pokračující pokles inkasa daně z příjmů fyzických osob, který byl s vysokou pravděpodobností vyvolán poklesem úrokových sazeb bankovních vkladů od roku 1999. Nižší výnosnost produktů finančních institucí vedla ke změně preferencí individuálních investorů ve prospěch investic do jiných oblastí.

Vývoj inkasa na dani z příjmů vybírané srážkou podle zvláštní sazby v letech 1996 - 2001 ukazuje **Tabulka č. 7**.

Tabulka č. 7		(v mil. Kč)				
ROK	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Daňové inkaso	21 038	22 520	24 881	20 658	16 146	18 045
Z inkasa daně vybírané srážkou podle zvláštní sazby tvoří :						
Daň příjmů FO	10 298	11 494	13 064	11 339	8 891	7 249
Daň příjmů PO	10 740	11 026	11 817	9 319	7 255	10 796

e) Daň silniční

U silniční daně došlo k poklesu inkasa. Tento pokles byl způsoben zejména novelizací ustanovení § 6 zákona o silniční dani. Na základě této novely došlo ke snížení daně u vozidel, které splňují limity EURO 2 a EURO 3. Vývoj inkasa ovlivnil i pokyn MF D-205, kterým byla prominuta daň v případě odevzdání SPZ do úschovy dopravního inspektorátu.

Přehled o vývoji inkasa na dani silniční (FÚ) od roku 1996 poskytuje **Tabulka č. 8**.

Tabulka č. 8 (v mil. Kč)

ROK	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Daňové inkaso FÚ	4 262	4 534	4 325	5 186	5 551	5 250
Předepsáno FÚ	4 201	4 668	4 420	5 234	5 654	5 301

Tabulka č. 9 poskytuje přehled o výši inkasa za roky 2000 - 2001 podle jednotlivých finančních ředitelství.

Tabulka č. 9 (v mil. Kč)

Finanční ředitelství	Inkaso daně silniční vybírané FÚ	
	stav za rok 2000	stav za rok 2001
pro hl. m. Prahu	941	846
v Praze	661	641
v Českých Budějovicích	425	360
v Plzni	467	441
v Ústí nad Labem	532	541
v Hradci Králové	663	548
v Brně	1 051	1 115
v Ostravě	811	758
CELKEM	5 551	5 250

f) Daň z přidané hodnoty

Daň z přidané hodnoty je vybírána celními orgány při dovozu zboží do republiky (dále pak v případě, že české zboží je plátcem daně umístěno ve svobodném celním skladu nebo svobodném celním pásmu, není vyvezeno do zahraničí a je původním nebo novým vlastníkem ve změněném stavu vráceno zpět do tuzemska a v případě, že české zboží, které je umístěno ve svobodném celním skladu nebo svobodném celním pásmu, prošlo zpracovatelskými operacemi, není vyvezeno do zahraničí a je původním nebo novým vlastníkem ve změněném stavu vráceno zpět do tuzemska) a při příležitostné autobusové přepravě v tuzemsku. Finančními orgány je daň z přidané hodnoty vybírána ze zdanitelných plnění uskutečněných v tuzemsku. Výnosy daně jsou dány u celních orgánů výší jimi vybrané daně. U finančních orgánů jsou dány rozdílem mezi vybranou vlastní daňovou povinností a vrácenými nadměrnými odpočty. Vlastní daňovou povinností je převýšení daně z plátcem uskutečněných plnění (daň na výstupu) nad odpočtem daně z plnění plátcem přijatých, popř. odpočtem daně vybrané od plátce celními orgány při dovozu (daň na vstupu), za příslušné zdaňovací období. Nadměrným odpočtem je naopak převýšení odpočtu daně na vstupu nad daní na výstupu za příslušné zdaňovací období. Z uvedeného vyplývá, že daň vybraná celními orgány se v souladu se základními principy mechanismu daně z přidané hodnoty projevuje v odpočtech daně uplatňovaných u finančních orgánů.

Celkové inkaso daně z přidané hodnoty vybrané CÚ a FÚ vykazuje proti roku 2000 nárůst o 4,1%. Celní úřady v roce 2001 vybraly 234 000 mil. Kč DPH tedy o 24 560 mil. (o 11,7%) více než v roce 2000. Finanční úřady v roce 2001 vybraly 142 810 mil Kč tedy o 7,2% více než v roce 2000. Finanční úřady však zároveň vrátily na nadměrných odpočtech 224 925 mil. Kč tedy o 28 256 mil Kč (o 14,3%) více než v roce 2000. V konečném důsledku tedy finanční úřady v roce 2001 vykázaly záporný účet inkasa DPH a to ve výši -82 115 mil. Kč, což je o 18 583 mil. Kč (o 29,2%) více než v předcházejícím roce. Podrobnější přehled o inkasu daně z přidané hodnoty za roky 1996 až 2001 je uveden v **Tabulce č. 10** a podrobnější pohled na jednotlivé složky inkasa DPH v letech 2000 – 2001 za finanční a celní úřady poskytuje **Tabulka č.11**.

Tabulka č. 10 (v mil. Kč)

ROK	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Inkaso – finanční úřady	- 24 368	- 26 953	- 37 427	-27 381	-63 532	-82 115
Inkaso – celní úřady	133 681	144 526	156 786	165 663	209 440	234 000
INKASO CELKEM	109 313	117 573	119 359	138 282	145 908	151 885

Tabulka č.11 (v mil.Kč)

	Rok 2000			Rok 2001		
	Celkem	FÚ	CÚ	CELKEM	FÚ	CÚ
Vybraná daň	342 577	133 137	209 440	376 810	142 810	234 000
Vrácené nadměrné odpočty	-196 669	-196 669	0	-224 925	-224 925	0
ÚHRNEM INKASO DPH	145 908	-63 532	209 440	151 885	-82 115	234 000

Na základě výše uvedených hodnot lze konstatovat, že od roku 1999 má výše vyplacených nadměrných odpočtů a také celkové inkaso DPH realizované finančními úřady vzrůstající tendenci. Hlavními příčinami tohoto „negativního“ jevu je zvyšování dovozu do ČR a to investičního charakteru a nárůst vývozu zboží a služeb, dále pak rostoucí investiční výstavba. Tyto faktory s sebou automaticky přinášejí růst nadměrných odpočtů. Další příčinou, i když ne hlavní, která se nepochybně promítla do inkasa DPH, je změna struktury v uplatňování nároku na odpočet, která platí od 1. 1. 2001, kdy se zmenšila množina vstupů, které podléhají krácení daně. Nadále nelze pominout vliv zákonné konstrukce pro uplatňování základní a snížené sazby DPH u některých odvětví např. stavebnictví, zemědělství, stravování a ubytování v souvislosti s růstem těchto odvětví.

Na vývoji inkasa DPH se také negativně projevila přetrvávající platební nekázeň daňových subjektů.

Tabulka č. 12 poskytuje přehled o výši inkasa za roky 2000 - 2001 podle jednotlivých finančních ředitelství.

Tabulka č. 12 (v mil. Kč)

Finanční ředitelství	Inkaso DPH	
	FÚ stav za rok 2000	FÚ stav za rok 2001
pro hl. m. Prahu	-10 330	-9 149
v Praze	-21 184	-25 210
v Českých Budějovicích	-5 077	-6 113
v Plzni	-2 624	-3 981
v Ústí nad Labem	699	-3 862
v Hradci Králové	-6 451	-5 977
v Brně	-12 266	-18 931
v Ostravě	-6 299	-8 893
CELKEM	-63 532	-82 115

Pozn.: Součtové rozdíly vyplývají ze zaokrouhlování na celé mil. Kč.

V roce 2001 představoval výnos této fiskálně nejvýznamnější daně cca 151,9 mld. Kč. Od roku 2001 je výnos DPH nově společně sdílen státním rozpočtem a rozpočty okresních úřadů a obcí. Na státní rozpočet v roce 2001 připadlo cca 79,41% celorepublikového výnosu daně, tj. 121,2 mld. Kč.

Výnos daně zaostal za rozpočtovanou částkou o 14,8 mld. Kč. Na základě analýz lze za hlavní faktory označit nenaplnění spíše optimistických očekávání při sestavování rozpočtu, konkrétně:

- použití vyššího očekávaného výběru daně v roce 2000 než byl následný skutečný výsledek inkasa, což v konečném důsledku znamenalo nadhodnocení výchozí základny pro stanovení rozpočtované částky na rok 2001 (vliv cca - 6,5 mld. Kč),
a
- menší než původně plánovaný efekt intenzivnějšího vymáhání nedoplatků výběru nedoplatků (cca - 4 mld. Kč).

Skutečný vývoj konečné spotřeby v roce 2001 jako relevantní makroekonomické základny daně z přidané hodnoty potom fakticky vedl ke dvěma protisměrným účinkům:

- větší než původně odhadovaný meziroční růst konečné spotřeby znamenal dodatečný výnos okolo 1,2 mld. Kč,
a naopak
- změna struktury spotřeby pokud jde o váhu zboží a služeb zatížených sníženou 5% sazbou daně, která se projevila v poklesu průměrné efektivní sazby DPH (mimo jiné i v důsledku přeřazení restauračních a ubytovacích služeb ze základní 22% sazby), a tím i snížení příjmů státního rozpočtu (cca - 1,5 mld. Kč).

I po promítnutí těchto faktorů zůstává potenciální příjem státního rozpočtu z DPH v roce 2001 cca 4 mld. Kč nad skutečně vybraným objemem daně. Tuto potenciální mezeru lze zčásti vysvětlit nenaplněním, resp. jen dílčím naplněním očekávání ohledně pokračujícího efektu dalšího zkracování dodavatelsko-odběratelských řetězců a koncentrace maloobchodního prodeje, když návrh státního rozpočtu počítal s přínosem z tohoto titulu až ve výši 2,7 mld. Kč. Zbývající část potenciální mezery na úrovni státního rozpočtu, odhadem v řádu 1 až 2% z rozpočtované hodnoty jde přes intenzivní snahu finančních a celních orgánů na vrub neoprávněné záměny konečné spotřeby za mezispotřebu s uplatněním nároku na odpočet daně, fiktivního vývozu zboží, popřípadě jiných daňových a celních úniků.

Pokud jde o vývoj nedoplatků na DPH, za celou existenci nové daňové soustavy je meziroční přírůstek nedoplatků měřený relativně vzhledem ročnímu inkasu nejmenší (0,4%), stejně tak dosud nejvýrazněji poklesl podíl vykazovaných nedoplatků na kumulativním inkasu daně (z hodnoty 4,2% v roce 2000 na 3,6% v roce 2001). Tohoto posunu bylo dosaženo jednak zrealizováním vykazovaných aktiv, tj. odpisem nedobytných nedoplatků, jednak větším dohledem nad daňovými subjekty v prodlení, tj. převedením části nových nedoplatků do režimu tzv. posečkané daně; to vše při stabilizaci nově vznikajících nedoplatků.

Tabulka č. 13

Vývoj inkasa DPH v letech 1997 až 2001 (v mld. Kč)			
ROK	CELKEM	FÚ	CÚ
1997	117,57	-26,95	144,53
1998	119,36	-37,43	156,79
1999	138,28	-27,38	165,66
2000	145,91	-63,53	209,44
2001	151,89	-82,12	234,00

Pramen: interní databáze MF   Pozn.: Součtové rozdíly vyplývají ze zaokrouhlování na celé mld. Kč.

Výše uvedená **Tabulka č. 13** odráží režim placení DPH, tj. že daň z dovozu vybírají celní úřady, daně ze zboží a služeb prodávaných v tuzemsku a veškeré odpočty (včetně odpočtů při vývozu zboží) jsou spravovány výhradně finančními úřady.

g) Daně spotřební

Plnění daňových příjmů státního rozpočtu v roce 2001 u spotřebních daní ovlivnily novely zákona o spotřebních daních a to novela č. 141/2001 Sb. od 1. 7. 2001, kterou bylo zavedeno zdanění technických benzinů z nulové sazby daně na 10 840 Kč/1 000 l a mazacích a ostatních olejů a automobilových plastických maziv z 0 na 8 150 Kč/1 000 l a následné vrácení daně podle § 12h zákona, jestliže se tyto výrobky nakoupily nebo dovezly za cenu obsahující daň a byly prokazatelně použity v rámci podnikatelské činnosti jinak než pro prodej, pro pohon motorů nebo pro výrobu směsí, zpřesnila se definice bionafty a zároveň se snížila její sazba z 8 150 Kč/1 000 l na 5 624 Kč/1 000 l. S účinností od 1. 8. 2001 vstoupila v platnost změna systému zdaňování tabákových výrobků stejně jako v EU. Dále novela č. 262/2001 Sb. od 1. 8. 2001, kterou se zpřesnil rozsah technických benzinů a mazacích olejů, které byly od 1. 7. 2001 zdaněny vyšší sazbou. Skupina mazacích a ostatních olejů a automobilových plastických maziv se rozděluje na dvě skupiny. Na oleje, které lze díky jejich technickým parametrům zneužít jako pohonné hmoty, jsou zdaňovány a daň z nich je vrácena (podle § 12h zákona) a na ty oleje, kterých nelze jako pohonné hmoty zneužít, kterým se vrátila zpět nulová sazba spotřební daně.

Celkové inkaso spotřebních daní v r. 2001 činí 76 299 mil. Kč, z toho inkaso vybrané FÚ činí 33 596 mil. Kč a inkaso vybrané CÚ 42 701 mil. Kč. V porovnání s inkasem roku 2000 je to 5 418 mil. Kč více, což odpovídá procentnímu nárůstu 7,6%. Celní úřady vybraly o 6,3% více a finanční úřady o 9,4% více než v předcházejícím roce. Na tomto zvýšení se nejvíce podílí meziroční zvýšení inkasa daně z uhlovodíkových paliv a maziv (6 536 mil. Kč) a z lihu (588 mil. Kč). Naopak snižující vliv na inkaso SD má vrácení daně ze "zelené nafty" a technických benzinů a mazacích olejů. Přehled o inkasu spotřebních daní je uveden v **Tabulce č. 14**.

Tabulka č. 14 (v mil. Kč)

ROK	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Inkaso - finanční úřady	37 541	33 610	30 034	30 526	30 713	33 596
Inkaso - celní úřady	23 629	30 562	37 767	42 617	40 165	42 701
INKASO CELKEM	61 170	64 172	67 801	73 143	70 879	76 297

Spotřební daně vybrané finančními úřady podle jednotlivých komodit

Spotřební daň z lihu

Celkové inkaso spotřební daně z lihu vybrané finančními úřady za rok 2001 činí 5 186 mil. Kč.

Spotřební daň z piva

Index nárůstu inkasa spotřební daně z piva je 102,3%, to znamená absolutní meziroční nárůst o 78 mil. Kč. Inkaso této daně v r. 2001 činí celkem 3 452 mil. Kč. Příznivý vývoj inkasa ovlivňují zejména největší producenti piva, kteří zvýšeným výstavem piva na vnitřní trh zvýšili i objem vytvořené spotřební daně.

Spotřební daň z tabákových výrobků

Celkové záporné inkaso spotřební daně z tabákových výrobků za rok 2001 činí -1 801 mil. Kč, což je zvýšení inkasa daně o 123 mil. Kč oproti předcházejícímu roku. Příčinou tohoto stavu je nižší dovoz tabáku pro výrobu cigaret (o 366 tun) a nižší dovoz tabákových žil (o 4 501 tun) oproti stejnému období minulého roku. Navíc u obou výrobků došlo od 1. 8. 2001

ke změně sazby daně na základě novely zákona o spotřebních daních.

Příznivý vývoj inkasa spotřební daně z tabáku ovlivnily také ty daňové subjekty, které v roce 2000 uplatňovaly převážnou měrou nároky na vrácení spotřební daně při propuštění dovezeného tabáku do volného oběhu v tuzemsku určeného k výrobě vybraných výrobků a v roce 2001 u nich nastal obrat, neboť byl spotřebitelsky balený tabák vyskladňován převážně na vnitřní trh.

Spotřební daň z uhlovodíkových paliv a maziv

Celkové inkaso spotřební daně z uhlovodíkových paliv a maziv činí 28 449 mil. Kč. Meziroční nárůst inkasa daně je 3 260 mil. Kč, což je nárůst o 12,9%.

Spotřební daň z vína

Pokles inkasa spotřební daně z vína, který začal již v roce 1999 a byl způsoben zrušením SD z révového vína (od 1. 7. 1999) mírně pokračuje i v roce 2001. Inkaso daně z vína činí v r. 2001 289 mil. Kč, meziroční pokles inkasa činí 19 mil. Kč, čemuž odpovídá index 93,7%. Snížení výnosu daně ovlivňuje několik faktorů: sortimentní převaha produkce révových vín na úkor šumivých vín, částečně i snížení výroby šumivých vín a dovoz širokého sortimentu zahraničních vín na úkor tuzemské produkce nebo přechod některých výrobců vín na výrobky jiných komodit. Od 1. 7. 2001 platí změna sazby daně u ostatních výrobků podle § 35 písm. e) z 5,10 Kč/l na nulovou sazbu.

Vrácení SD podle § 12a (osoby požívající výsad a imunit)

U této položky došlo ke snížení vrácení spotřební daně "osobám požívajícím výsad a imunit" o 2,5 mil. Kč (z -12,5 mil. Kč v r. 2000 na -10,0 mil. Kč v r. 2001).

Vrácení SD podle § 12e (ozbrojeným silám cizích států)

Vrácení spotřební daně zaplacené ve vybraných výrobcích použitých jako pohonná hmota služebních vozidel, letadel a lodí ozbrojeným silám cizích států, které bylo zavedeno od 1. 4. 2000, provádí Finanční úřad pro Prahu 1. Svým objemem 1,6 mil. Kč nemá velký vliv na inkaso daně, v porovnatelném roce byla vykázána 0.

Vrácení SD podle § 12f ("zelená nafta")

Vrácení spotřební daně ze "zelené nafty" platí od 1. 4. 2000, proto nelze objektivně porovnat inkaso daně za celý rok 2001 k 3/4 roku 2000. V roce 2000 bylo poplatníkům provozujícím zemědělskou prvovýrobu, lesní školky a obnovu a výchovu lesa vráceno celkem 954 mil. Kč, v roce 2001 to bylo celkem 1 270 mil. Kč. Nárůst vrácené SD o 316 mil. Kč odpovídá délce období.

Vrácení SD podle § 12h ("technické benziny")

Vrácení spotřební daně z tohoto titulu je zavedeno novelou zákona o spotřebních daních od 1. 7. 2001 a tudíž je nelze porovnávat s rokem 2000. Za půl roku platnosti ustanovení § 12h bylo vráceno celkem 696,4 mil. Kč.

V roce 2001 představoval celorepublikový výnos těchto daní cca 76,3 mld. Kč, což je o 6,8% více než v předchozím roce. Od roku 2001 je fiskálně nejvýznamnější spotřební daň z uhlovodíkových paliv a maziv nově společně sdílena státním rozpočtem (80%) a Státním fondem dopravní infrastruktury (20%). Na státní rozpočet tak v roce 2001 připadlo z celkového výnosu spotřebních daní 65,8 mld. Kč, což je o 1,4 mld. Kč (resp. 2,1%) pod rozpočtovanou částkou. Plnění rozpočtu u jednotlivých daní přitom bylo diferencované.

Meziroční nárůst inkasa daně z uhlovodíkových paliv a maziv v roce 2001 představoval 14,3%, rozpočtovaná částka byla překročena o 4,4%, a to přes rozdíl mezi vyšším očekávaným výběrem daně v roce 2000 (jako základnou pro stanovení rozpočtované částky) a skutečným výsledkem inkasa, který za jinak neměnných okolností předjímá nižší výnos i v roce 2001. Na relativně vysokém meziročním indexu této daně se výrazně projevil pokles světových cen ropy a vzrůst kurzu koruny vůči dolaru, což se odrazilo v poklesu cen uhlovodíkových paliv a maziv a k oživení utlumené poptávky a většímu než původně očekávanému růstu spotřeby. Tento pozitivní vývoj převážil negativní důsledky relativně vysokých nákladů a marží tuzemských výrobců a distributorů pohonných hmot. Významným faktorem bylo efektivnější vymáhání nedoplatků. Úkol stanovený finanční správě zlepšit výběr nedoplatků byl u této položky splněn, resp. překročen. Právě díky intenzivnější činnosti územních finančních orgánů při správě daně z uhlovodíkových paliv a maziv bylo na spotřebních daních celkem „dovybráno“ přes 2 mld. Kč.

Výnos spotřebních daní podle jednotlivých skupin výrobků v roce 2001 a srovnání s rokem 2000 ukazuje následující **Tabulka č. 15**.

Tabulka č. 15 (v mil. Kč)

Výnos spotřebních daní v letech 2000 a 2001					
	Skutečnost 2000	Podíl na celku	Skutečnost 2001	Podíl na celku	Index 2001/2000
Uhlovodíková paliva a maziva	46 324	65,4%	52 856	69,3%	114,1%
Tabák a tabákové výrobky	14 936	21,1%	13 194	17,3%	88,3%
Lih	5 841	8,2%	6 430	8,4%	110,1%
Pivo	3 405	4,8%	3 482	4,6%	102,3%
Víno	373	0,5%	335	0,4%	89,7%
CELKEM	70 879	100,0%	76 297	100,0%	107,6%

Pramen: interní databáze MF

Pozn.: v roce 2001 u UPM bez převodu do SFDI

Z tabulky vyplývá, že kromě inkasa daně z uhlovodíkových paliv a maziv se na překročení rozpočtované částky podílelo také inkaso daně z lihu. Nenaplnění rozpočtu spotřebních daní jako celku je tak způsobeno pokračujícím poklesem inkasa daně z cigaret. Obecně lze u daně z tabáku a tabákových výrobků zaznamenat meziroční propad ve výši 11,7%, když v předchozím roce tento pokles činil 4,5%. Tento vývoj odráží nižší spotřebu cigaret, z nichž je odváděna daň celním orgánům, což může být mimo jiné způsobeno vyšší sazbou daně z cigaret v porovnání s daní uvalené na případné substituty (např. dýmkový tabák a tzv. tabákový odpad).

h) Daň z nemovitostí

Ve zdaňovacím období roku 2001 je nadále zřejmý dosavadní trend mírného růstu daňového inkasa, avšak zároveň oproti předchozím obdobím došlo i k výraznějšímu nárůstu předpisu daně. Uvedený nárůst je důsledkem zlepšení stavu evidence v katastru nemovitostí, konkrétně zprůhlednění vlastnických vztahů v rámci obnovy katastrálního operátu. Tato obnova je prováděna katastrálními úřady vždy v rámci větších územních celků a postupně bude provedena po celém území ČR. Údaje z katastru nemovitostí jsou prvotním zdrojem informací pro kontrolní a vyhledávací činnost správce daně, a proto stav evidence katastru má bezprostřední vliv na efektivitu těchto činností.

Přehled vývoje inkasa daně z nemovitostí od roku 1995 poskytuje **Tabulka č. 16**.

Tabulka č. 16 (v mil. Kč)

ROK	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Daňové inkaso	3 778	3 991	3 938	4 138	4 271	4 469	4 535
Předepsáno	3 092	4 100	4 098	4 336	4 477	4 475	4 604

Přestože v souhrnu vykazuje inkaso daně z nemovitostí stoupající tendenci, je možno v některých regionech pozorovat určité kolísání oproti předchozímu zdaňovacímu období, které je však vyvoláno přesuny finančních úřadů v rámci územní působnosti jednotlivých finančních ředitelství v návaznosti na změny v územním uspořádání České republiky.

i) Daň dědická, darovací a z převodu nemovitostí

U těchto majetkových daní došlo ve srovnání se skutečností roku 2000 k vyššímu inkasu celkem o 447 mil. Kč, z toho u daně z převodu nemovitostí o 395 mil. Kč, u daně darovací o 62 mil. Kč. U daně dědické došlo k poklesu inkasa o 10 mil. Kč.

Plnění celkového inkasa bylo stále ještě v podstatné míře ovlivněno dopady nálezů Ústavního soudu (dále "nálezy ÚS"), který vyhověl ústavním stížnostem dvou obcí a zrušil rozsudky krajských soudů a rozhodnutí územních finančních orgánů ve věci vyměření daně z převodu nemovitostí při prodeji bytů podle zákona č. 72/1994 Sb. (zákonu o vlastnictví bytů).

Dne 14. 6. 2000 bylo přijato usnesení vlády ČR č. 600/2000. Tímto usnesením vzala vláda na vědomí, že územní finanční orgány budou respektovat tyto nálezy ÚS i v ostatních obdobných případech a přiznají osvobození od daně z převodu nemovitostí, případně od daně darovací, převodům bytů, garáží a ateliérů uskutečněným podle zákona č. 72/1994 Sb. do nabytí účinnosti zákona č. 103/2000 Sb., tj. do 1. 7. 2000.

V souvislosti s uvedeným usnesením vlády ještě i v uplynulém období probíhalo velké množství složitých daňových řízení, když správci daně přednostně vyřizovali vrácení již vyměřené a zaplacené daně, jakož i vyměřování daní s uplatněním osvobození od daně.

Porovnání vývoje příjmů uvedených daní v letech 2000 a 2001 však již vykazuje předpokládaný mírně vzestupný trend inkasa, zejména u daně z převodu nemovitostí, reflektující postupné dokončování procesních řízení spojených s nálezy ÚS a přechod k vyměřování případů v důsledku toho odložených.

Přehled inkasa za roky 1995 - 2001 podávají **Tabulky č. 17 až 19**.

Tabulka č. 17 (v mil. Kč)

Daň dědická							
ROK	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Daňové inkaso	91	97	116	146	148	122	112
Předepsáno	92	99	116	147	151	124	113

Tabulka č. 18 (v mil. Kč)

Daň darovací							
ROK	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Daňové inkaso	357	296	350	427	405	413	475
Předepsáno	303	926	369	569	443	453	452

Tabulka č. 19

(v mil. Kč)

Daň z převodu nemovitostí							
ROK	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Daňové inkaso	2 768	3 464	4 488	5 677	6 271	5 439	5 834
Předešáno	3 092	3 848	5 161	6 538	6 979	6 260	6 171

Daň z převodu nemovitostí tvořila i v roce 2001 nejvýznamnější část příjmů těchto majetkových daní. Její podíl na celkovém úhrnu příjmů z těchto daní představuje 91%.

Hlavním důvodem propadu příjmů u daně dědické je dopad poslanecké novely zákona č. 169/1998 Sb., kterou došlo k úplnému osvobození příbuzných v řadě přímé a manželů od této daně.

Výnos těchto daní (daň dědická, darovací a z převodu nemovitostí) představoval částku 6,4 mld. Kč, což je jen 84,5% rozpočtové částky. Výpadek této položky daně byl především způsoben nižším výnosem daně z převodu nemovitostí v důsledku aplikace nálezu Ústavního soudu ohledně normativní platnosti poznámek pod čarou. Mimořádné vratky daně z převodu nemovitostí z titulu aplikace zmíněného nálezu se v roce 2001 projeví stejně výrazně jako v roce 2000. Ve srovnání s minulým obdobím relativně mírného meziročního nárůstu (5% oproti předchozím cca 20%) bylo dosaženo zrealněním objemu vykazovaných nedoplatků na těchto majetkových daních.

j) Ostatní daně a poplatky

Tato položka dosáhla výše 5,1 mld. Kč, což je jen 71,3% plnění rozpočtované částky. Důvod záporné odchylky je dvojitý. Zaprvé, nenaplnění předkládaného doplňkového příjmu z intenzivnějšího vymáhání nedoplatků na daních staré daňové soustavy, především z důvodu omezené praktické dobytosti těchto tzv. starých nedoplatků. Namísto očekávané 1 mld. Kč bylo na nedoplatcích vybráno méně než 0,1 mld. Kč. Meziroční pokles této položky je vyvolán především neopakovatelností mimořádného zdroje v roce 2000 (cca 1,6 mld. Kč), který tvořila část přeplatků a neidentifikovaných plateb na účtech finančních úřadů sloužících k inkasu příjmů místních rozpočtů, které byly v souladu s novými rozpočtovými pravidly převedeny na účet státního rozpočtu.

2. Vývoj daňových nedoplatků

Územní finanční orgány v postavení správce daně evidují u všech daňových subjektů jejich daňové a platební povinnosti, úhrady nebo zániky daňových a platebních povinností a z toho vyplývající přeplatky a nedoplatky. Daňové nedoplatky tedy představují souhrnnou částku daňovým subjektem včas neuhrazené splatné daně a po dni splatnosti daně také částku příslušenství daně k určitému dni sledování.

Celkový objem daňových nedoplatků evidovaných územními finančními orgány v České republice za rok 2001 dosáhl **99,4 mld. Kč**, z toho na daních nové daňové soustavy platné od 1. 1. 1993 (dále jen „nové daně“) **92,6 mld. Kč** (tj. 93,1% k celkovému objemu nedoplatků) a na daních staré daňové soustavy platné do 31. 12. 1992 (dále jen „staré daně“) **6,8 mld. Kč** (tj. 6,9% k celkovému objemu daňových nedoplatků). V porovnání s rokem 2000 vzrostla celková kumulovaná výše daňových nedoplatků z 99,1 mld. Kč na 99,4 mld. Kč, tj. **meziročně o 0,3 mld. Kč** (u nových daní se zvýšila o 1,3 mld. Kč, u starých daní se naopak snížila téměř o 1 mld. Kč).

Z evidence nedoplatků za jednotlivé druhy daní v České republice za rok 2001 vyplývá, že větší objem daňových nedoplatků je vykazován u **přímých daní**. Jejich výše dosáhla **50 mld. Kč**, což je 50,3% z celkového objemu daňových nedoplatků evidovaných územními finančními orgány v České republice. V porovnání s vývojem v roce 2000 vzrostl jejich podíl na celkovém objemu daňových nedoplatků o 3,3 procentního bodu. Nejvyšší suma nedoplatků je u přímých daní evidována na **daních z příjmů**. Jejich výše dosáhla za rok 2001 částku **35,1 mld. Kč**, tj. 35,3% z celkového objemu evidovaných daňových nedoplatků. Vyšší dynamika růstu byla v posledních třech letech zaznamenána u daně z příjmů právnických osob. V porovnání s předchozím rokem se jejich objem zvýšil o 4,8% a dosáhl 19,6 mld. Kč. Obdobná dynamika růstu nedoplatků, byla zaznamenána i u daně z příjmů fyzických osob z příznání, jejichž výše za rok 2001 dosáhla 9,9 mld. Kč. U **ostatních přímých daní** (majetkové daně, daň silniční a ostatní příjmy, odvody a poplatky) dosáhl objem daňových nedoplatků za rok 2001 částku **14,8 mld. Kč**, což je zhruba na stejné úrovni jako v minulém roce. Jejich podíl k celkovému objemu daňových nedoplatků činil 14,9%. U majetkových daní byla největší suma nedoplatků evidována u daně z převodu nemovitostí (4,8 mld. Kč, tj. 4,9% z celkového objemu daňových nedoplatků). Mírný nárůst nedoplatků byl v posledních dvou letech zaznamenán i u ostatních příjmů, odvodů a poplatků, jejichž objem vzrostl z 6,5 mld. Kč v roce 2000 na 6,9 mld. Kč v roce 2001.

U **nepřímých daní** dosáhl objem daňových nedoplatků evidovaných za rok 2001 **42,6 mld. Kč** a proti minulému roku poklesl téměř o 2,1 mld. Kč. Jejich podíl k celkovému objemu daňových nedoplatků činil 42,8% a proti předchozímu roku se snížil se o 2,3 procentního bodu. Hlavní skupinu zde tvoří nedoplatky na **daní z přidané hodnoty**, jejichž hodnota dosáhla **37,6 mld. Kč**, tj. 37,8% k celkovému objemu daňových nedoplatků. V porovnání s vývojem v roce 2000 jejich podíl mírně vzrostl o 0,5 procentního bodu (absolutně o 0,6 mld. Kč). Vývoj v uplynulých třech letech a zejména v roce 2001 je i u této daně provázen zpomalováním tempa meziročního růstu nedoplatků. Příznivější vývoj byl zaznamenán u **spotřebních daní**, kde se objem daňových nedoplatků snížil ze 7,7 mld. Kč za rok 2000 na **4,9 mld. Kč** za rok 2001. Jejich podíl k celkovému objemu daňových nedoplatků poklesl na 5%.

Vývoj daňových nedoplatků v roce 2001 lze hodnotit ve srovnání s vývojem v minulých letech příznivě. Dokumentují to údaje indexového srovnání tempa meziročního růstu daňových nedoplatků za období let 1995 až 2001, uvedené v **Tabulce č. 20 a Grafu č. 1**.

Tabulka č. 20

Daňové nedoplatky	Index					
	1996/1995	1997/1996	1998/1997	1999/1998	2000/1999	2001/2000
Staré daně	1,06	0,91	0,98	1,21	0,51	0,87
Nové daně	1,54	1,28	1,30	1,21	1,10	1,01
CELKEM	1,38	1,19	1,24	1,21	1,01	1,00

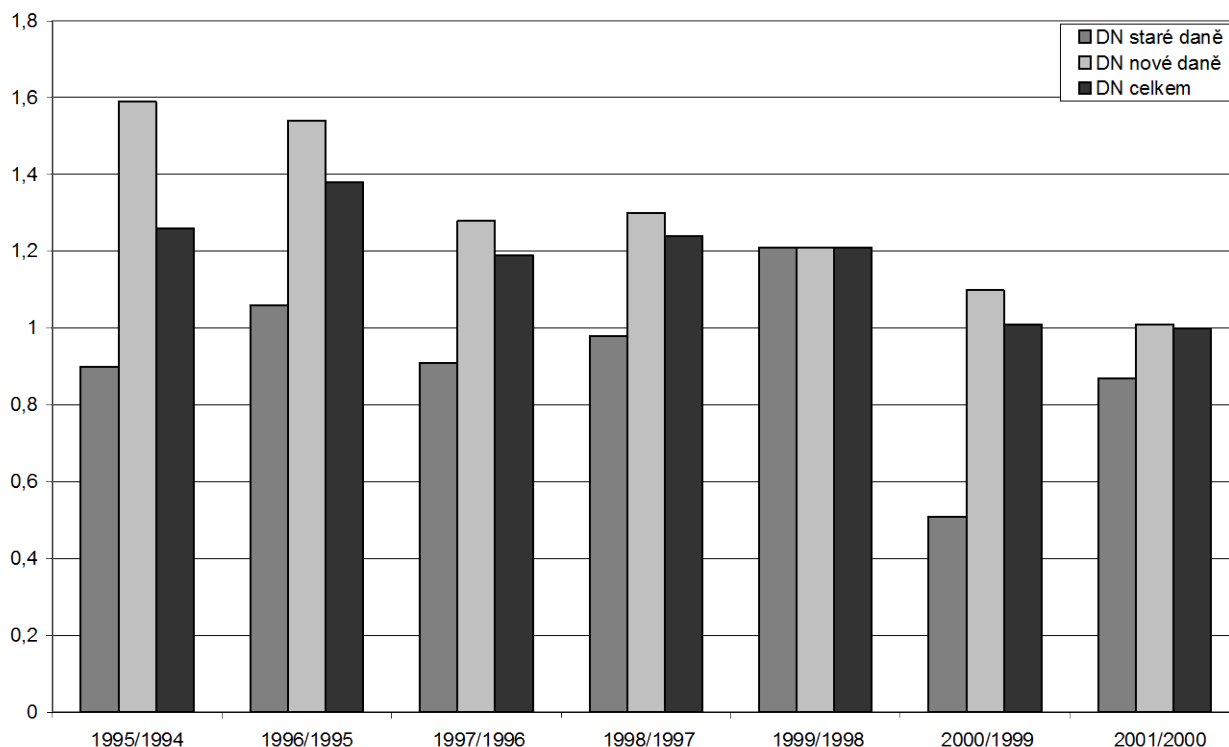
Příznivý vývoj daňových nedoplatků za rok 2001 potvrzuje rovněž ukazatel, srovnávající vývoj daňových nedoplatků a daňových povinností na daních nové daňové soustavy (podle výsledků vyměřovacích řízení). Při porovnání dynamiky daňových nedoplatků na nových daních s vývojem daňových povinností se podíl daňových nedoplatků k vyměřeným daňovým povinnostem (k celkovému kumulativnímu objemu inkasa) za rok 2001 snížil proti předchozímu období o 0,4 procentního bodu na **3,2%**.

Dlouhodobější hodnocení ukazuje, že největší nárůst daňových nedoplatků byl zaznamenán v roce 1996, hlavně v důsledku podstatného zvýšení rozsahu doměřených daňových povinností na základě výsledků daňových kontrol. Meziroční růst daňových nedoplatků činil v letech 1994 až 1999 v průměru cca 25%. K výraznějšímu snížení tempa meziročního růstu daňových nedoplatků došlo v průběhu let 2000 až 2001. V tomto období

byl vývoj daňových nedoplatků významně ovlivněn postupnou realizací opatření vlády České republiky ke snížení daňových nedoplatků a zvýšení efektivity výběru daní.

Graf č. 1

Porovnání meziročního růstu DN za období 1994 až 2001
 Česká republika

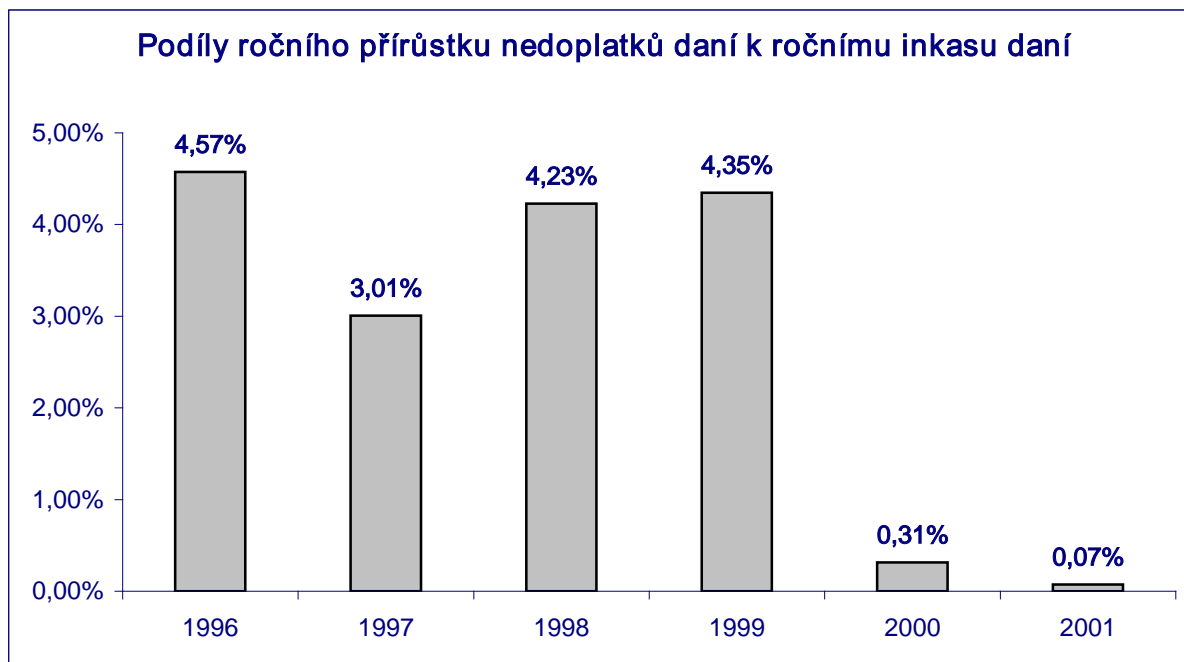
Pozitivní trend vývoje daňových nedoplatků je, z hlediska porovnání jejich ročního přírůstku k ročnímu inkasu daní za období let 1995 až 2001, vyjádřen v **Tabulce č. 21 a Grafu č. 2**. Uvedené údaje ukazují, že od roku 2000 se výrazně snížil roční přírůstek nedoplatků na daních při současném růstu inkasa daní, a to jak absolutně, tak i v procentním vyjádření podílu ročního přírůstku nedoplatků na daních v relaci k ročnímu inkasu daní.

Tabulka č. 21

(mil. Kč)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Inkaso daní		330 970	342 091	366 350	392 282	402 671	440 099
Nedoplatky daní	39 897	55 032	65 316	80 802	97 855	99 116	99 439
Roční přírůstek nedoplatků daní							
		1996/1995	1997/1996	1998/1997	1999/1998	2000/1999	2001/2000
		15 135	10 284	15 486	17 052	1 262	323
Podíl ročního přírůstku nedoplatků daní k ročnímu inkasu daní							
		1996	1997	1998	1999	2000	2001
		4,57%	3,01%	4,23%	4,35%	0,31%	0,07%

Graf č. 2

3. Daňové subjekty

Osobní daňový účet (ODÚ) vede příslušný správce daně každému poplatníkovi nebo plátcí daně, a to samostatně pro jednotlivé druhy příjmů (daní). Znamená to tedy, že jeden poplatník nebo plátcé daně může mít několik ODÚ podle toho, kolik druhů daňových příznání, hlášení, případně jiných podkladů nezbytných pro stanovení daně je povinen ve sledovaném období podat.

Tabulka č. 22 porovnává počty osobních daňových účtů daňových subjektů v letech 2000 a 2001 v členění podle jednotlivých daní.

V následujících **Tabulkách** je uveden přehled o vývoji počtu osobních daňových účtů za poslední dva roky u hlavních druhů daňových příjmů spravovaných finančními úřady.

Přehled o počtu evidovaných osobních daňových účtů daňových subjektů na dani z příjmů právnických osob v letech 2000 a 2001 podle jednotlivých finančních ředitelství poskytuje **Tabulka č. 23**.

Tabulka č. 22

	počet osobních daňových účtů		rozdíl	index 2001/2000
	2000	2001		
Daň z přidané hodnoty	421 619	432 282	10 663	1,03
Daně spotřební	6 643	4 824	-1 819	0,73
Daň z příjmů PO	280 399	305 517	25 118	1,09
Daň z příjmů FO podávajících příznání	2 514 470	2 685 938	171 468	1,07
Daň z příjmů FO - závislá činnost	527 441	555 015	27 574	1,05
Daň z příjmů - zvláštní sazba (§ 36)	365 158	387 657	22 499	1,06
Daň z nemovitostí	2 557 765	2 884 033	326 268	1,13
Daň dědická, darovací a z přev. nemovitostí.	465 741	442 190	-23 551	0,95
Daň silniční	868 783	921 492	52 709	1,06
CELKEM	8 008 019	8 618 948	610 929	1,08

Tabulka č. 23

Počet osobních daňových účtů daňových subjektů evidovaných na dani z příjmů právnických osob			
Finanční ředitelství	2000	2001	přírůstek
pro hl. m. Prahu	81 809	87 466	5 657
v Praze	23 736	26 514	2 778
v Č. Budějovicích	16 976	16 815	-161
v Plzni	19 177	22 070	2 893
v Ústí nad Labem	23 785	27 937	4 152
v Hradci Králové	26 676	25 323	-1 353
v Brně	53 339	62 363	9 024
v Ostravě	34 901	37 029	2 128
CELKEM	280 399	305 517	25 118

Přehled o počtu osobních daňových účtů daňových subjektů evidovaných na dani z příjmů fyzických osob v letech 2000 a 2001 podle jednotlivých finančních ředitelství poskytuje Tabulka č. 24.

Tabulka č. 24

Počet osobních daňových účtů daňových subjektů evidovaných na dani z příjmů fyzických osob, podávajících příznání			
Finanční ředitelství	2000	2001	přírůstek
pro hl. m. Prahu	386 236	405 259	19 023
v Praze	270 652	288 891	18 239
v Č. Budějovicích	186 638	177 614	-9 024
v Plzni	207 435	222 399	14 964
v Ústí nad Labem	257 972	299 420	41 448
v Hradci Králové	301 575	279 849	-21 726
v Brně	480 222	572 683	92 461
v Ostravě	423 741	439 823	16 082
CELKEM	2 514 471	2 685 938	171 467

Rostoucí trend v počtu osobních daňových účtů daňových subjektů je vykazován také na DPH ve správě územních finančních orgánů. Přehled podle jednotlivých finančních ředitelství ukazuje **Tabulka č. 25.**

Tabulka č. 25

Počet osobních daňových účtů daňových subjektů evidovaných na DPH ve správě FÚ			
Finanční ředitelství	2000	2001	přírůstek
pro hl. m. Prahu	74 645	77 831	3 186
v Praze	46 163	47 731	1 568
v Č. Budějovicích	28 164	25 960	-2 204
v Plzni	31 824	32 647	823
v Ústí nad Labem	40 532	44 342	3 810
v Hradci Králové	51 326	45 571	-5 755
v Brně	86 239	95 798	9 559
v Ostravě	62 726	62 402	-324
CELKEM	421 619	432 282	10 663

Počty osobních daňových účtů poplatníků daně z nemovitostí podle finančních ředitelství ukazuje **Tabulka č. 26.**

Tabulka č. 26

Počet osobních daňových účtů poplatníků evidovaných na dani z nemovitostí			
Finanční ředitelství	2000	2001	přírůstek
pro hl. m. Prahu	98 441	161 957	63 516
v Praze	419 778	451 696	31 918
v Č. Budějovicích	221 077	206 831	-14 246
v Plzni	231 815	275 213	43 398
v Ústí nad Labem	258 059	326 168	68 109
v Hradci Králové	360 510	328 850	-31 660
v Brně	560 964	692 004	131 040
v Ostravě	407 121	441 314	34 193
CELKEM	2 557 765	2 884 033	326 268

4. Posečkáni daně a povolení splátek

Základní přehled o povoleném posečkání daně a placení daně ve splátkách v roce 2001 poskytuje následující **Tabulka č. 27**.

Tabulka č. 27 (v mil. Kč)

Přehled posečkané daně a povolených splátek za rok 2001		
DAŇ	CELKEM posečkáno	* Z toho v min. letech
Daň z přidané hodnoty	8 028,1	1 707,7
Daň spotřební	473,0	123,6
Daň z příjmů právnických osob	3 632,2	787,0
Daň z příjmů srážkou § 36	45,4	30,2
Daň silniční	77,2	19,7
Daň dědická	12,7	1,7
Daň darovací	135,8	78,3
Daň z převodu nemovitostí	1 191,3	344,8
Daň z příjmů fyz. osob z příznání	2 029,1	545,3
Daň z příjmů fyz. osob - záv. činnost	599,4	182,2
Daň z nemovitostí	132,7	56,5
Ostat. příjmy. odvody a poplatky	3 640,6	1 652,8
CELKEM NOVÉ DANĚ	19 997,3	5 529,6
Daň z obratu	23,2	22,1
Odvod ze zisku	357,6	336,6
Odvod z objemu mezd	62,4	62,4
Důchodová daň	112,9	111,9
Daň z objemu mezd	2,8	2,8
Daň z příjmů obyvatelstva	36,0	33,2
Ostatní zrušené daně	64,6	54,3
CELKEM STARÉ DANĚ	659,5	623,2
CELKEM	20 656,9	6 152,9

* objem daně posečkávané k 31. 12. předchozího roku

5. Příslušenství daně

Příslušenstvím daně se rozumí penále, zvýšení daně, náklady daňového řízení, úroky a pokuty.

Z toho nejvýznamnější složku představuje penále. Penále je dlužník povinen zaplatit, nezaplatil-li splatnou částku daně nejpozději v den její splatnosti.

Pokuty správce daně zpravidla ukládá za porušení povinnosti nepeněžité povahy.

Zvýšení daně může správce daně uložit za pozdě podané daňové přiznání.

Úrok se ukládá za dobu posečkání s placením.

Ostatní příslušenství daně tvoří především exekuční náklady.

Tabulka č. 28 udává celkový objem předepsaného příslušenství daně za rok 2001. Nejvyšší položku představuje penále z prodlení při placení daní, které činilo celkem 12 068,8 mil. Kč.

Tabulka č. 28

(v mil. Kč)

Přehled předepsaného příslušenství daně za rok 2001					
Daň	Exekuční náklady	Pokuty	Zvýšení daně	Úrok	Penále
Daň z přidané hodnoty	0,0	0,1	17,7	72,55	3 685,0
Daň spotřební	0,0	0,0	0,3	9,60	381,0
Daň z příjmů právnických osob	0,0	-0,1	2,2	35,00	2 327,0
Daň z příjmů srážkou § 36	0,0	0,0	0,0	0,22	37,0
Daň silniční	0,0	0,0	4,0	0,42	194,0
Daň dědická	0,0	0,0	0,5	0,14	1,0
Daň darovací	0,0	0,0	1,6	0,68	15,0
Daň z převodu nemovitostí	0,0	0,0	28,3	9,58	267,0
Daň z příjmů fyz. osob z přiznání	0,0	0,0	5,8	19,43	1 124,0
Daň z příjmů fyz. osob - záv. činnost	0,0	0,0	0,0	3,10	677,8
Daň z nemovitostí	0,0	0,0	2,5	0,90	113,3
Ostat. příjmy. odvody a poplatky	157,1	22,1	0,0	33,10	931,0
CELKEM NOVÉ DANĚ	157,1	22,2	62,8	184,70	9 754,9
Daň z obrátu	0,0	0,0	-0,8	0,00	16,0
Odvod ze zisku	0,0	0,0	0,0	0,08	-72,0
Odvod z objemu mezd	0,0	0,0	0,0	0,03	29,0
Důchodová daň	0,0	0,0	0,0	-5,03	13,0
Daň z objemu mezd	0,0	0,0	0,0	0,02	4,0
Daň z příjmů obyvatelstva	0,0	0,0	0,0	0,30	25,3
Ostatní zrušené daně	0,0	0,0	0,0	0,40	2 298,5
CELKEM STARÉ DANĚ	0,0	0,0	-0,8	-4,20	2 313,9
CELKEM	157,1	22,2	62,1	180,50	12 068,8

Podle údajů uvedených v **Tabulce č. 28** předepsali správci daně za rok 2001 příslušenství daně v celkové výši téměř 12,5 mld. Kč. To představuje zhruba 7,7% z předepsané daňové povinnosti za stejné období.

Tabulka č. 29 (v mil. Kč)

Přehled prominutého příslušenství daně za rok 2001	
Daň	Prominuté příslušenství daně
Daň z přidané hodnoty	349,6
Daň spotřební	2 276,6
Daň z příjmů právnických osob	249,4
Daň z příjmů srážkou § 36	3,9
Daň silniční	14,0
Daň dědická	0,2
Daň darovací	1,5
Daň z převodu nemovitostí	18,1
Daň z příjmů fyz. osob z příznání	131,6
Daň z příjmů fyz. osob - záv. činnost	33,9
Daň z nemovitostí	21,0
Ostat. příjmy. odvody a poplatky	877,7
CELKEM NOVÉ DANĚ	3 977,5
Daň z obratu	0,4
Odvod ze zisku	66,2
Odvod z objemu mezd	96,4
Důchodová daň	0,0
Daň z objemu mezd	0,1
Daň z příjmů obyvatelstva	3,6
Ostatní zrušené daně	0,1
CELKEM STARÉ DANĚ	166,8
CELKEM	4 144,3

Podle údajů uvedených v **Tabulce č. 29** bylo za rok 2001 prominuto příslušenství daně v celkové výši cca 4 144 mil. Kč. To představuje zhruba 33,1% z příslušenství daně předepsaného za stejné období.

6. Prominutí daně

Daň je oprávněno prominout pouze Ministerstvo financí (výjimku mají majetkové daně), a to pouze z důvodu nesrovnalostí vyplývajících z uplatňování daňových zákonů. Na rozdíl od příslušenství daně, které lze prominout také z důvodu tvrdosti zákona. Na daních staré daňové soustavy bylo za rok 2001 prominuto celkem 3,2 mil. Kč. Na nových daních bylo za stejné období prominuto celkem 1 769 mil. Kč. Podrobné údaje o výši prominuté daně podle jednotlivých druhů daní poskytuje **Tabulka č. 30**.

Tabulka č. 30 (v mil. Kč)

Daň	Prominutá daň
Daň z přidané hodnoty	3,4
Daň spotřební	30,9
Daň z příjmů právnických osob	6,9
Daň z příjmů srážkou § 36	0,0
Daň silniční	7,2
Daň dědická	0,2
Daň darovací	2,1
Daň z převodu nemovitostí	50,9
Daň z příjmů fyz. osob z přiznání	1,5
Daň z příjmů fyz. osob - záv. činnost	-0,4
Daň z nemovitostí	2,0
Ostat. příjmy, odvody a poplatky	1 664,1
CELKEM NOVÉ DANĚ	1 768,8
Daň z obratu	1,5
Odvod ze zisku	0,0
Odvod z objemu mezd	0,0
Důchodová daň	0,0
Daň z objemu mezd	0,0
Daň z příjmů obyvatelstva	0,3
Ostatní zrušené daně	1,4
CELKEM STARÉ DANĚ	3,2
CELKEM	1 772,0

7. Vymáhání daňových nedoplatků

Součástí analýzy vývoje daňových nedoplatků je rozbor výsledků práce územních finančních orgánů na úseku zajištění daní a pohledávek na daních, včetně příslušenství daní (použití zajišťovacích instrumentů podle § 71 a § 72 zákona o správě daní a poplatků) a rozbor výsledků z oblasti vymáhání daňových nedoplatků.

Vývoj na úseku zajištění daní a pohledávek na daních a příslušenství daní zajišťovacím příkazem a uplatněním zástavního práva dokumentují údaje v **Tabulce č. 31**.

Tabulka č. 31

Zákon č.337/1992 Sb. Ukazatel	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Zajištění dle § 71							
počet rozhodnutí	514	573	701	625	467	411	343
částka (v mil. Kč)	787	932	1 454	1 226	957	909	1 243
Zástavní právo dle § 72							
počet rozhodnutí	5 124	9 366	11 088	10 736	11 269	15 231	8 951
částka (v mil. Kč)	9 959	11 458	14 689	15 665	17 558	12 795	9 814

*) Údaje jsou uvedeny souhrmně za daně staré daňové soustavy platné do 31. 12. 1992 a nové daňové soustavy platné od 1. 1. 1993.

U zajištění daně dle § 71 zákona o správě daní a poplatků došlo ve srovnání s minulým rokem k mírnému poklesu jeho uplatnění z hlediska počtu případů (o 68 případů). Na druhé straně vzrostl proti roku 2000 rozsah zajištění úhrady nesplacené nebo dosud nestanovené daně o 334 mil. Kč. U zajištění daňových pohledávek uplatněním zákonného zástavního práva podle § 72 zákona o správě daní a poplatků došlo k výraznému poklesu jeho použití nejen co do počtu případů (o 6 280 případů), ale i co do rozsahu zajištění daňových pohledávek a jejich příslušenství, a to téměř o 3 mld. Kč (*index 2001/2000 = 0,767*).

Na účinnost uplatnění institutu zástavního práva podle § 72 zákona o správě daní a poplatků negativně dopadá novela zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, provedená s účinností od 1. 1. 2001 zákonem č. 367/2000 Sb. Podle nové právní úpravy vzniká zástavní právo k zajištění daňové pohledávky a jejího příslušenství až nabytím právní moci rozhodnutí o zřízení zástavního práva, vydaného správcem daně. V ostatním platí soukromoprávní úprava zástavního práva uvedená v občanském zákoníku, použitelná spíše pro smluvní zástavní právo. Tato změna staví správce daně do nevýhodného postavení pokud jde o pořadí zapsání uplatněných zástavních práv, kdy se na první pořadí dostávají často zástavy peněžních ústavů nebo jiných zástavních věřitelů.

Finanční úřady jsou úspěšnější při vymáhání částek nedoplatků nepřesahujících 1 mil. Kč, než nedoplatků v pásmu nad 10 mil. Kč. Ty jsou z větší části nedobytné (cca 81 až 83%). U skupiny nedoplatků do 10 mil. Kč je jich nedobytných zhruba 50%.

Údaje o vývoji vymáhání daňových nedoplatků finančními úřady v období let 1995 až 2001, uvedené v **Tabulce č. 32**.

Tabulka č. 32

Rok	NEDOPLATKY VYMÁHANÉ		NEDOPLATKY VYMOŽENÉ	
	Počet případů	Částka (mld. Kč)	Počet případů	Částka (mld. Kč)
1995	30 633	17,284	24 714	2,648
1996	49 954	22,649	35 973	2,895
1997	80 558	29,006	51 226	4,240
1998	100 743	31,375	72 371	3,957
1999	127 278	33,131	92 710	4,235
2000	138 919	40,860	96 365	4,482
2001	195 548	46,219	134 622	6,716

*) Údaje jsou uvedeny sumárně za daně staré daňové soustavy platné do 31. 12. 1992 a nové daňové soustavy platné od 1. 1. 1993

Z údajů v tabulce je zřejmé, že již od roku 1996 se objem vymáhaných daňových pohledávek postupně zvyšuje. Výraznější nárůst byl zaznamenán až v posledních dvou letech. V roce 2000 se proti předchozímu roku zvýšil objem vymáhaných daňových nedoplatků o 7,7 mld. Kč, tj. o více než 23%. V roce 2001 o 5,4 mld. Kč, tj. více než o 13%. Podíl vymáhaných pohledávek k celkovému objemu evidovaných nedoplatků činil v roce 2000 41,2%, v roce 2001 se tento podíl proti předchozímu období zvýšil o 5,3 procentního bodu na 46,5%. Podíl vymožených daňových nedoplatků k celkovému objemu evidovaných daňových nedoplatků se proti roku 2000 zvýšil o 2,2 procentního bodu a za rok 2001 činil 6,7%. Absolutně se objem vymožených daňových nedoplatků v r. 2001 v porovnání s předchozím rokem zvýšil o **2,2 mld. Kč na 6,7 mld. Kč**, což představuje nárůst o 49,8%

Finanční úřady využívají všech zákonných prostředků k vynutitelnosti svých věřitelských práv. Největší objem vymáhaných i vymožených daňových nedoplatků byl v roce 2001, stejně jako v předchozích letech, dosažen v daňovém řízení, resp. v řízení o vymáhání daňových nedoplatků. Nejvíce využívaným a zejména ve vztahu k právníckým osobám nejúčinnějším exekučním prostředkem je příkazání pohledávky na peněžní prostředky daňových dlužníků na účtech vedených u bank a jiné pohledávky. Tímto způsobem bylo v roce 2001 vymáháno 16,4 mld. Kč, tj. 35,8% z celkového objemu vymáhaných daňových nedoplatků, přičemž vymoženo bylo 5,4 mld. Kč. K příznivější bilanci těchto daňových exekucí by přispělo zákonné omezení výše plateb prováděných v hotovosti. Efektivita exekučních příkazů na srážku ze mzdy, jiné odměny za závislou činnost nebo náhrady za pracovní příjem, důchody, sociální a nemocenské dávky, stipendia apod. byla i v roce 2001 ovlivňována vyšší nezaměstnaností a nestabilitou pracovních sil v některých regionech. Touto exekucí bylo vymáháno 1,8 mld. Kč, tj. 3,9% z celkového objemu vymáhaných daňových nedoplatků. Exekuce prodejem movitých věcí a stejně tak exekuce prodejem nemovitostí se po novele občanského soudního řádu, která nabyla účinnosti od 1. 1. 2001, vyznačují větší procesní i časovou náročností. Efektivita daňových exekucí prodejem movitých věcí je ovlivněna mimo jiné i změnou výše vyvolávací ceny na jednu třetinu odhadní ceny (dříve dvě třetiny odhadní ceny). Důsledkem je výrazný pokles výtěžku z organizovaných dražeb movitých věcí. Exekucí prodejem movitých věcí bylo vymáháno cca 1,5 mld. Kč, tj. 3,2% z celkového objemu vymáhaných daňových nedoplatků. Reálná výtěžnost však činila za rok 2001 pouze 128 mil. Kč. Obdobný výsledek byl zaznamenán i u exekucí prodejem nemovitostí, kterými bylo vymáháno cca 1,7 mld. Kč, tj. 3,6% z celkového objemu vymáhaných daňových nedoplatků. Reálně jich bylo vymoženo pouze přes 220 mil. Kč.

Prostřednictvím návrhů na výkon rozhodnutí podaných u soudů bylo v roce 2001 vymáháno cca **2,2 mld. Kč**, tj. 4,7% z celkového objemu vymáhaných daňových nedoplatků. Počet případů i objem daňových nedoplatků vymáhaných soudy sice mírně vzrostl, avšak výtěžnost ze soudních výkonů rozhodnutí byla v roce 2001, ale i v předchozích letech

minimální. V roce 2001 bylo tímto způsobem vymoženo pouze necelých **11 mil. Kč**, tj. 0,5% z objemu nedoplatků předaných soudům k výkonu rozhodnutí.

Rozbor činnosti územních finančních orgánů z oblasti vymáhání dokumentují podrobněji údaje z **Tabulky č. 33** „Doplňující údaje z oblasti vymáhání“ (stav za Českou republiku).

V roce 2001 vzrostl objem daňových pohledávek přihlášených finančními úřady do konkursů téměř o 6 mld. Kč a k 31. 12. 2001 dosáhl **42,5 mld. Kč**. Jejich podíl k celkové výši daňových nedoplatků se oproti roku 2000 zvýšil o 6,8 procentního bodu na **42,8%**. Z objemu přihlášených pohledávek jich bylo v průběhu konkursu do vydání rozvrhového usnesení a v rámci rozvrhového usnesení uspokojeno k 31. 12. 2001 **1 767 mil. Kč**, tj. 4,1%. Praxe potvrzuje, že daňové pohledávky, které vznikly po prohlášení konkursu a mají charakter pohledávek za podstatou, nejsou v dostatečné míře uspokojovány správci podstaty již před vydáním rozvrhového usnesení. Tento trend je ovlivněn především tím, že správci podstaty využívají možnosti uhradit tyto závazky až v rámci rozvrhového usnesení a tím, že konkursní podstaty nedisponují v mnoha případech dostatečnými finančními prostředky k jejich úhradě, i když jde o privilegované pohledávky. Tato skutečnost se následně odráží v celkové výtěžnosti konkursů.

Jedním z právních prostředků, který má řešit úpadek dlužníka, je institut vyrovnání. Pro správce daní je tento institut z hlediska možnosti dosáhnout uspokojení daňových pohledávek sice rychlejší a méně náročnější, avšak k jejich aktivní účasti na tomto procesu brání zejména jeho celková právní nedokonalost a chybějící aktivní legitimace správců daní k účasti na vyrovnacím jednání a k souhlasu s krácením daňové pohledávky přihlášené do vyrovnání. Platná rozpočtová pravidla a daňové předpisy tento postup správcům daní neumožňují.

Vedle právní úpravy vymáhání a schopnosti územních finančních orgánů platnou úpravu účinně realizovat, ovlivňuje efektivitu výběru daní a vymáhání daňových nedoplatků také stav nedaňové legislativy. Jeden z nejzávažnějších problémů spatřují územní finanční orgány v dosud chybějící účinné úpravě v oblasti obchodního práva, která by omezila možnost zakládání nových obchodních společností osobami, které již vytvořily dluhy v minulosti. Závažným problémem je i to, že v České republice není neplacení daně trestné. Trestné je pouze neodvedení daně ze závislé činnosti a pojistného na sociální a zdravotní pojištění. Návrh na rozšíření trestní odpovědnosti i na ostatní daně byl Ministerstvem financí uplatněn do novely trestního zákona.

Efektivitu vymáhání daňových nedoplatků ovlivňuje nevyhovující stav v personálním obsazení vymáhacích útvarů finančních úřadů. Účinnost jejich práce je navíc limitována nedostatečným rozsahem finančních prostředků v rozpočtu územních finančních orgánů k vytváření nezbytných materiálně technických podmínek pro jejich práci v terénu. Problém stabilizace pracovníků by mohl být řešen až zákonem o státní službě, který by měl nabýt účinnosti od 1. 1. 2004.

Tabulka č. 33

	U K A Z A T E L	počet případů	částka v tis. Kč
1.	Počet případů předaných k vymáhání z roku 2000 a předchozích let, u nichž nebylo k 31. 12. 2001 zahájeno vymáhací řízení a částka těchto nedoplatků celkem	94 283	9 521 081
2.	Počet případů a souhrnná částka nedoplatků celkem, která byla vybrána v období od 1. 1. 2001 do 31. 12. 2001, po jejich převzetí k vymáhání před vydáním exekučního příkazu	77 788	2 378 176
3.	Počet případů a souhrnná částka nedoplatků celkem, které byly vymoženy v období od 1. 1. 2001 do 31. 12. 2001 a dále v členění podle jednotlivých exekučních prostředků:	82 484	5 447 739
	<i>a) příkázáním pohledávky na peněžní prostředky daňových dlužníků na účtech vedených u bank</i>	49 678	3 469 121
	<i>b) příkázáním jiné pohledávky</i>	3 716	1 935 852
	<i>c) srážkou ze mzdy, jiné odměny za závislou činnost ne náhrady za pracovní příjem, důchody, sociální a nemocenské dávky, stipendia apod.</i>	24 069	286 309
	<i>d) prodejem movitých věcí</i>	1 957	128 459
	<i>e) prodejem nemovitostí</i>	509	220 479
4.	Daňové nedoplatky přihlášené do konkursu k 31. 12. 2001 z toho:		42 565 746
	<i>a) zajištěné zákonným zástavním právem a po podání návrhu na prohlášení konkursu</i>		12 277 377
	<i>b) které vznikly nejdéle 3 roky před prohlášením konkursu bez nároku na oddělené uspokojení (pohledávky druhé třídy)</i>		29 224 801
5.	Daňové nedoplatky, které vznikly po prohlášení konkursu (pohledávky za podstatou) k 31. 12. 2001		1 736 064
6.	Suma nedoplatků, uhrazených v průběhu konkursu správcem podstaty (pohledávky za podstatou a nároky na oddělené uspokojení)		1 291 354
7.	Suma nedoplatků, uhrazených v rámci rozvrhového usnesení k 31. 12. 2001		438 144
	z toho: a) které vznikly v průběhu konkursu, ale nebyly správcem podstaty do vydání rozvrhového usnesení z různých důvodů uhrazeny		7 933
	b) přihlášených do konkursu jako pohledávka druhé třídy		423 134
8.	Počet přihlášených konkursů k 31. 12. 2001	13 504	
9.	Počet ukončených konkursů k 31. 12. 2001	1 708	
10.	Výše ostatních nároků (dotace, bezúročné půjčky, návratné finanční výpomoci) přihlášená správcem daně do konkursu k 31. 12. 2001		2 040 362
11.	Suma ostatních nároků uhrazená v rámci rozvrhového usnesení k 31. 12. 2001		37 680
12.	Počet povolených vyrovnání k 31. 12. 2001	37	
13.	Objem nepřednostních daňových pohledávek přihlášených k 31. 12. 2001 do vyrovnání		262 795
14.	Objem uhrazených nepřednostních daňových pohledávek přihlášených do vyrovnání k 31. 12. 2001		16 150
15.	Daňové nedoplatky, které byly vymoženy soudy v roce 2001	89	10 939
16.	Žaloby, podané v roce 2001 proti procesním rozhodnutím FÚ, souvisejících s daňovou exekucí	59	
17.	Počet zahájených incidenčních sporů v roce 2001	75	
	z toho: a) o pravost	52	
	b) o výši	13	
	c) o pořadí	12	
18.	Počet pravomocně ukončených incidenčních sporů v roce 2001	22	
	z toho: a) o pravost	8	
	b) o výši	7	
	c) o pořadí	9	

8. Místní šetření

Místní šetření, jako jeden z procesních úkonů v daňovém řízení, je upraveno ustanovením § 15 zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů. Místní šetření jsou na finančních úřadech prováděna pracovníky všech oddělení finančních úřadů, v největší míře pracovníky kontrolních oddělení.

V roce 2001 provedly finanční úřady **92 150 místních šetření**. V tomto údaji je každé místní šetření započteno jen jednou, i kdyby se případně týkalo více kontrolovaných roků. V roce 2001 se snížil počet provedených místních šetření o 13 825 proti předchozímu roku. Největší počet místních šetření byl proveden za účelem ověření nároku na nadměrný odpočet daně z přidané hodnoty. Přehled o počtu uskutečněných místních šetření v letech 2000–2001 poskytuje **Tabulka č. 34**.

Tabulka č. 34

	Počet místních šetření			
	2000	2001	rozdíl	2001/2000
DPH	55 498	49 198	-6 300	0,89
Daně spotřební	3 688	4 354	666	1,18
Daň z příjmů právnických osob	8 080	7 356	-724	0,91
Daň z příjmů fyzických osob	18 779	16 324	-2 455	0,87
Daň z příjmů fyzických osob – závislá činnost	3 098	2 874	-224	0,93
Daň z příjmů zvláštní sazba (§ 36)	358	468	110	1,31
Daň z nemovitostí	3 720	4 087	367	1,10
Daň dědická, darovací, z převodu nemovitostí	2 116	1 798	-318	0,85
Daň silniční	1 308	1 725	417	1,32
Ostatní	9 330	3 966	-5 364	0,43
CELKEM	105 975	92 150	-13 825	0,87

9. Vytýkací řízení

Vytýkací řízení je vedeno vzniknou-li pochybnosti o správnosti, pravdivosti, průkaznosti nebo úplnosti podaného daňového přiznání nebo hlášení a dále vzniknou-li pochybnosti o pravdivosti údajů uvedených v dokladech předložených daňovým subjektem.

Vytýkací řízení je jedním z nástrojů správce daně pro co nejkvalitnější vyměňování daní. V naprosté většině případů je používáno při uplatňování nároku na vrácení nadměrného odpočtu daně z přidané hodnoty nebo při uplatňování nároku na vrácení spotřební daně tak, aby byla prověřena oprávněnost těchto nároků před vyplacením požadovaných částek.

V roce 2001 bylo jen u daně z přidané hodnoty vydáno 54 083 výzev k odstranění pochybností (tj. počet případů vytýkacích řízení). Po ukončení vytýkacích řízení probíhajících v roce 2001 nebyl uznán nárok na vrácení nadměrného odpočtu DPH v celkové hodnotě 858 mil. Kč a přiznaná vlastní daňová povinnost DPH byla z tohoto titulu zvýšena celkem o 1 134 mil. Kč. Případy odhalení neoprávněných nároků na vrácení DPH (spotřební daně) ještě před vyměřením by nebyly uskutečnitelné bez kvalifikované činnosti finančních úřadů a z mnoha důvodů si zasluhují mimořádné ocenění. Jednak pro vysokou hospodárnost řízení, kdy je pokus o získání finančních prostředků, na které není právní nárok, často odhalen bezprostředně po podání příslušného formuláře na finanční úřad a tudíž není třeba dalších úkonů (např. daňová kontrola). Dále pak pro přímou úsporu prostředků státního rozpočtu, neboť je mnohem

efektivnější sporné finanční prostředky nevyplatit, nežli následně po daňové kontrole vymáhat jejich vrácení.

Tabulka č. 35 poskytuje přehled o výsledcích vytýkacích řízení na DPH za rok 2001 podle jednotlivých finančních ředitelství.

Tabulka č. 35

Finanční ředitelství	Počet ukončených vytýkacích řízení na DPH za rok 2001	z toho počet těch, kde došlo ke změně proti hodnotě deklarované DS	Částka v mil. Kč	
			o kterou byla zvýšena daň po vytýkacím řízení	o kterou byl snížen NO
pro hl. m.Prahu	14 514	3 641	423	-275
v Praze	6 169	1 547	81	-68
v Č. Budějovicích	1 655	438	49	-45
v Plzni	6 277	1 612	63	-50
v Ústí nad Labem	4 296	1 581	94	-109
v Hradci Králové	2 135	877	86	-67
v Brně	11 194	3 738	259	-189
v Ostravě	8 024	2 142	79	-55
CELKEM	54 264	15 576	1 134	-858

Legenda: DS – daňový subjekt; NO – nadměrný odpočet DPH

10. Daňová kontrola

Základními právními normami, které upravují působnost a činnost územních finančních orgánů jsou zákony č. 531/1990 Sb., o územních finančních orgánech, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů, je procesním předpisem, který upravuje správu daní, poplatků, odvodů a dalších příjmů státního rozpočtu, rozpočtů obcí, okresních úřadů a státních fondů. Daňová kontrola jako jeden z procesních úkonů v daňovém řízení je upravena zejména § 16 zákona citovaného zákona. Při daňové kontrole správce daně zjišťuje nebo prověřuje daňový základ nebo jiné okolnosti rozhodné pro správné stanovení daně u daňového subjektu.

Daňové kontroly byly v roce 2001 zaměřeny zejména na významné plátce a poplatníky, u kterých byly signalizovány možnosti daňových úniků, dále na subjekty s opakovaně vykazovanou ztrátou, subjekty s propojenými majetkovými a obchodními vztahy, s opakovaně vysokým nebo mimořádným odpočtem daně z přidané hodnoty. V roce 2001 provedly finanční úřady u daňových subjektů **174 336 daňových kontrol**. V těchto údajích se za jednu provedenou kontrolu považuje kontrola jedné daně za jeden rok. Na základě provedených daňových kontrol činily **doměřené daně 5 730 mil. Kč**.

V **Tabulce č. 36** je uveden přehled o počtu a výsledcích daňových kontrol za rok 2001. V těchto údajích se za jednu provedenou kontrolu považuje kontrola jedné daně za jeden rok.

Tabulka č. 36

Přehled o počtu a výsledcích daňových kontrol za rok 2001		
Druh příjmu	Počet kontrol	Doměřeno z kontrol
Daň z přidané hodnoty	31 874	1 320 511 945
Daně spotřební	1 224	106 487 967
Daň z příjmů PO	18 354	2 306 458 924
Daň z příjmů FO – podáv. příznání	35 700	1 451 631 544
Daň z příjmů FO – závislá činnost	29 479	214 318 118
Daň z příjmů zvl. sazba (§ 36)	10 822	56 621 623
Daň z nemovitostí	8 747	9 585 560
Daň dědická darovací a z přev. nemovitostí	47	1 165 013
Daň silniční	28 394	23 750 650
Ostatní kontrolované příjmy	9 695	239 024 089
CELKEM	174 336	5 729 555 433

Pozn.: Údaje v tabulce o doměření z kontrol jsou v Kč

Zhodnocení činnosti oddělení specializované kontroly:

V roce 2001 provedla oddělení specializovaných kontrol celkem **537** daňových kontrol, celkový doměrek z kontrol činil **806 352 tis. Kč**. Základ u daní z příjmů byl změněn o 1 523 575 tis. Kč, ztráta na daních z příjmů byla snížena o 291 837 tis. Kč.

Podrobný přehled o celkových výsledcích činnosti specializovaných útvarů ukazuje následující **Tabulka č. 37**.

Tabulka č. 37

Přehled o počtu a výsledcích činnosti specializovaných oddělení za rok 2001				
Druh příjmu	Počet kontrol	Doměřeno z kontrol	Změna ZD	Změna ztráty
Daň z přidané hodnoty	195	257 596 052	0	0
Daně spotřební	0	0	0	0
Daň z příjmů PO	198	541 107 996	1 502 273 771	-285 155 438
Daň z příjmů FO – podáv. přízn.	45	7 461 642	21 301 842	-6 682 153
Daň z příjmů FO – záv. činnost	39	84 825	0	0
Daň z příjmů zvl. sazba (§36)	1	11 200	0	0
Daň z nemovitostí	0	0	0	0
Daň silniční	59	90 350	0	0
CELKEM	537	806 352 065	1 523 575 613	-291 837 591

Pozn.: Údaje v tabulce jsou v Kč; Počet kontrol je uveden dle zkontrolovaných roků

Praxe roku 2001 jednoznačně ukazuje, že oddělení specializované kontroly mají význam z hlediska kontrol prováděných u subjektů s velkým rozsahem činnosti, zapojených do obchodních řetězců, se specifickou činností vyžadující specializaci kontrolních pracovníků nad rámec běžně prováděných kontrol.

11. Opravné prostředky

V roce 2001 došlo k snížení počtu podaných opravných prostředků proti rozhodnutím správců daně. Počet podaných odvolání proti platebním výměrům podle jednotlivých daní dokumentuje **Tabulka č. 38**. Ve srovnání s rokem 2000 poklesl počet podaných odvolání o 24%, celková částka však vzrostla o 17%.

Tabulka č. 38

Druh příjmu	Odvolání proti platebním výměrům podaná			
	v minulém roce a nevyřízená k 1. 1.		ve sledovaném období	
	počet	tis. Kč	počet	tis. Kč
Daň z přidané hodnoty	1 010	797 888	6 175	3 654 929
Daně spotřební	51	1 080 304	55	69 338
Daň z příjmů PO	314	738 996	1 272	1 515 217
Daň z příjmů FO - podáv. přízn.	790	207 235	3 350	936 631
Daň z příjmů FO - závislá činnost	99	-11 190	585	81 415
Daň z příjmů - zvláštní sazba (§ 36)	13	767	73	6 140
Daň z nemovitostí	142	1 740	693	9 707
Daň dědická, darovací a z přev. nem.	208	47 208	1 850	309 301
Daň silniční	62	1 091	564	8 186
Ostatní příjmy, odvody, poplatky	20	35 649	141	399 998
CELKEM	2 709	2 889 688	14 758	6 990 862

Způsob vyřízení odvolání proti platebním výměrům v roce 2001 u finančních úřadů podle jednotlivých daní ukazuje **Tabulka č. 39**.

Tabulka č. 39

Druh příjmu	Způsob vyřízení u finančních úřadů 1)					
	vyhověno 2)		zamítnuto 3)		Postoupeno FŘ	
	počet	tis. Kč	počet	tis. Kč	počet	tis. Kč
Daň z přidané hodnoty	2 732	750 713	906	1 326 856	2 525	625 612
Daně spotřební	24	3 770	5	462	65	177 592
Daň z příjmů PO	310	101 846	188	291 891	786	1 159 069
Daň z příjmů FO - podáv. přízn.	990	47 918	642	164 063	1 779	646 570
Daň z příjmů FO - závislá činnost	223	4 507	77	10 069	259	70 119
Daň z příjmů - zvláštní sazba (§ 36)	36	562	13	358	21	5 682
Daň z nemovitostí	415	2 721	145	1 853	176	6 356
Daň dědická, darovací a z přev. nem.	609	90 874	352	24 185	784	160 860
Daň silniční	359	3 105	123	1 311	82	2 984
Ostatní příjmy, odvody, poplatky	24	2 941	20	19 500	89	362 157
CELKEM	5 722	1 008 957	2 471	1 840 548	6 566	3 217 001

Poznámka: 1) rozdíl oproti celkovému počtu jsou nové případy dosud v řízení; 2) i částečně; 3) § 49 odst. 2 zákona č. 337/1992 Sb.

Vybrané ukazatele z oblasti soudního řízení ve věcech žalob proti rozhodnutím územních finančních orgánů jsou prezentovány v **Tabulce č. 40**.

Tabulka č. 40

Přehled o žalobách k soudu proti rozhodnutí územních finančních orgánů a o výsledku řízení v roce 2001 u daní daňové soustavy platné od 1. 1. 1993				
Druh příjmu	zamítnuto		vyhověno	
	počet	tis. Kč	počet	tis. Kč
Daň z přidané hodnoty	84	441 680	27	49 086
Daně spotřební	6	381 589	1	13 995
Daň z příjmů PO	57	96 007	26	79 013
Daň z příjmů FO podávajících přiznání	129	301 121	52	31 112
Daň z příjmů FO závislá činnost	17	27 079	6	2 756
Daň z příjmů zvl. sazba § 36	1	1 644	0	0
Daň z nemovitostí	13	551	7	130
Daň dědická, darovací, z převodu nem.	119	22 814	7	4 462
Daň silniční	0	0	0	0
Ostatní	26	10 632	7	600
CELKEM	452	1 283 117	133	181 154

12. Sankce

Finanční úřady ukládaly pokuty daňovým subjektům podle ustanovení § 37 a § 37a zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů, a to především za porušení povinností uložených rozhodnutím správce daně podle ustanovení § 39 citovaného zákona (nevedení evidencí uložených správcem daně), dále pokuty za porušení povinností dle ustanovení § 33 zákona o správě daní a poplatků a pokuty za porušení příslušných ustanovení zákona č. 588/1992 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů (§ 11 a § 12).

V roce 2001 prováděly finanční úřady kontroly a ukládaly sankce rovněž podle zákona č. 136/1994 Sb., o barvení a značkování některých uhlovodíkových paliv a maziv a dále podle zákona č. 303/1993 Sb., o zrušení státního tabákového monopolu. Blokové pokuty ukládali správci daně stánkovým prodejcům na veřejných prostranstvích (zejména za porušení povinností zajistit přístup k nabývacím dokladům na prodávané zboží, případně jejich zapůjčení).

Pokuty uložené za porušení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, byly ukládány nejčastěji za neúplné a neprůkazné účetnictví (např. chybí-li fyzická inventura zásob, nemají-li daňové subjekty zaúčtovány všechny účetní případy či nevedou-li předepsané účetní evidence).

Přehled o sankcích ukládaných podle výše uvedených zákonů podává **Tabulka č. 41**.

Problematickou a administrativně velmi náročnou část agendy územních finančních orgánů představují sankce (především pokuty) ukládané jinými nedaňovými správními a státními orgány, které jsou finančním úřadům předávány v rámci tzv. "dělené správy" k vybírání a vymáhání.

Největší problémy přetrvávají stále se sankcemi ukládanými Policií ČR. Hlavním problémem je struktura dlužníků, velmi problematické jsou zejména pokuty ukládané cizincům.

Tabulka č. 41

Sankce uložena dle	počet případů		částka v tis. Kč	
	2000	2001	2000	2001
zák. č. 337/1992 Sb., pokuty podle § 37	5 463	3 616	23 522	14 029
zák. č. 337/1992 Sb., § 37a blok. řízení	1 440	1 146	1 275	1 437
zák. č. 563/1991 Sb. o účet.- fyz. osobám	511	539	7 455	7 137
zák. č. 563/1991 Sb. o účet.- práv. osobám	237	261	10 232	7 927
CELKEM	7 651	5 562	42 484	30 530

zák. č. 136/1994 Sb. - pokuty dle § 9	2	0	40	0
zák. č. 303/1993 Sb. - pokuty dle § 7	2	1	60	10
CELKEM	4	1	100	10

Tabulka č. 42 uvádí počet případů nevybraných pokut za rok 2001, předaných k vymáhání územním finančním orgánům.

Tabulka č. 42

Přehled o pokutách uložených jinými orgány, ale vymáhaných finančními úřady ČR v roce 2001				
Ukládající orgán	Od počátku roku převzato FÚ k vymáhání		Od počátku roku vymoženo FÚ *)	
	počet případů	částka (v mil. Kč)	počet případů	částka (v mil. Kč)
ČOI	792	4	955	5
IBP	401	10	368	8
ČZPI	749	18	894	16
Okresní úřady	505	5	835	6
Cenové pokuty FŘ	234	54	240	24
Dopr. inspektorát	260 756	248	230 654	244
Policie ČR	221 619	209	163 463	168
Ostatní	31 272	111	42 392	114
CELKEM	516 328	659	439 801	585

*) zahrnuje i případy z předcházejícího období

Vybírání a vymáhání pokut ukládaných jinými orgány státní správy odčerpává stávající kapacity specializovaných útvarů finančních úřadů a negativně dopadá i na efektivitu vymáhání daňových nedoplatků. Zejména narůstají problémy spojené s vybíráním a vymáháním blokových pokut na místě nezaplacených, které byly uloženy jinými orgány státní správy a předány příslušným finančním úřadům k vybrání, resp. k vymáhání. Tyto pokuty na místě nezaplacené jsou jinými orgány ukládány v mnoha případech i nekontaktním osobám, rozhodnutí jsou neúplná nebo neobsahují základní náležitosti rozhodnutí. Údaje, uváděné v pokutových blocích (adresa, identifikace osoby, podpis ukládajícího orgánu, úřední razítko se státním znakem) a u blokových pokut na místě nezaplacených, jsou často nečitelné, nesprávně vyplňované nebo nejsou vyplněny vůbec.

Specifickým problémem u tzv. "dělené správy" je vymáhání pokut uložených Policií České republiky cizincům, které je navíc pro finanční úřady značně neefektivní. Důvodem je obtížná identifikace přestupce vzhledem k neúplným nebo nesprávným údajům, uvedeným v bloku na pokutu na místě nezaplacenou. Tyto bloky na pokuty na místě nezaplacené vydává Policie České republiky zejména proto, že platná legislativa neumožňuje přijmout platbu za pokutu v cizí měně. Důsledkem je praktická neexistence efektivního způsobu jejich vybrání či vymožení od cizinců.

Tabulka č. 43 uvádí vývoj v objemu pokut uložených jinými správními orgány a převzatých k vymáhání finančními úřady. V roce 2001 převzaly územní finanční orgány k vymáhání celkem 516 328 případů nevybraných pokut, které byly uloženy jinými orgány státní správy v celkové výši 659 mil. Kč.

Tabulka č. 43

Vývoj objemu pokut uložených jinými orgány, ale vymáhaných finančními úřady v letech 1997 až 2001				
ROK	Od počátku roku převzato FÚ k vymáhání		Od počátku roku vymoženo FÚ	
	počet případů	částka (v mil. Kč)	počet případů	částka (v mil. Kč)
1997	340 351	612	188 863	387
1998	418 762	700	224 900	416
1999	474 770	719	272 500	480
2000	551 474	901	426 774	703
2001	516 328	659	439 801	585
CELKEM	2 301 685	3 591	1 552 838	2 571

13. Podněty předané orgánům činným v trestním řízení

Převážná většina podnětů předávaných orgánům činným v trestním řízení se týká trestného činu zkrácení nebo neodvedení daně. Podněty předané orgánům činným v trestním řízení ohledně trestného činu zkrácení daně jsou jedním z výstupů zejména kontrolní činnosti finančních úřadů. Jsou to podněty, které se týkají např. nepřiznání příjmů, neodvádění sražené daně z příjmu, falšování daňových dokladů, nadměrný odpočet (u DPH) uplatněný na základě zfalšovaných daňových dokladů, daňové doklady vystavené neplátcem DPH.

Nejčastějším důvodem podání trestních oznámení je neexistence účetních dokladů, neodvedení sražené daně z příjmů a zapojení daňových subjektů do tzv. řetězců za účelem získání nadměrného odpočtu DPH. Z údajů uvedených v **Tabulce č. 44** je patrný meziroční pokles počtu případů i částky.

Tabulka č. 44

ohledně:	Počet případů předaných od počátku roku do konce téhož roku		Částka v mil. Kč	
	2000	2001	2000	2001
trestného činu zkrácení daně	1 934	1 758	2 891	2 062
jiného trestného činu	623	300	194	72
CELKEM	2 557	2 058	3 085	2 134

14. Vyhledávací činnost

Vyhledávací činnost je územními finančními orgány prováděna podle ustanovení § 36 zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů.

Vyhledávací činnost není na finančních úřadech obvykle soustředěna do samostatných útvarů, nýbrž je vykonávána a zajišťována průběžně v rámci činností všech oddělení finančních úřadů, nejvíce však v rámci kontrolních a vymáhacích útvarů.

Výjimku tvoří vyhledávací oddělení zřízené na Finančním ředitelství pro hlavní město Prahu, které vykonává jak metodickou, tak i samotnou vyhledávací činnost. U vytypovaných daňových subjektů zjišťují pracovníci v rámci vyhledávací činnosti všechny údaje týkající se příjmů, majetkových poměrů a dalších skutečností rozhodných pro správné a úplné vyměření a vymáhání daně u daňových subjektů. Získaná zjištění slouží příslušným správcům daně k dalšímu daňovému řízení.

Vyhledávací činnost je zaměřena především na:

- zjišťování majetkových poměrů, především daňových dlužníků,
- zjišťování plateb jiným subjektům za prováděné práce,
- zjišťování existence nových provozoven,
- vyhledávání neregistrovaných plátců daně z přidané hodnoty a plátců daně z příjmů ze závislé činnosti,
- mapování daňových subjektů zabývajících se dovozem a opravami ojetých vozidel,
- zjišťování prodejců na tržištích, kterým byla následně uložena záznamní povinnost,
- vyhledávání osob, které mají (*nebo měly*) v držení větší počet motorových vozidel.

15. Mezinárodní daňové vztahy a modernizace daňové správy

V roce 2001 se pozornost české daňové správy v rámci mezinárodních daňových vztahů obrátila především do oblasti mezinárodní výměny informací v rámci přímých daní, dále do oblasti převodních cen, a zároveň se soustředila na projekt Twinning a vytvoření předpokladů pro realizaci mezinárodní výměny informací v oblasti daně z přidané hodnoty. Neméně pozornosti však daňová správa věnovala mezinárodním smlouvám o zamezení dvojímu zdanění a projektům v rámci modernizace daňové správy.

1. Mezinárodní výměna informací v oblasti přímých daní

Podstatnou část tvoří spisová agenda v rámci mezinárodní výměny informací s daňovými správami smluvních států. Z příložené **Tabulky č. 45** je zřejmé, že od roku 1997 dochází k stále výraznějšímu nárůstu korespondence v této oblasti. Zatímco v roce 1997 bylo vyřízeno pouhých 197 spisů souvisejících s mezinárodní výměnou informací, v roce 2001 se uskutečnilo 925 korespondencí mezi smluvními stranami. Na základě podnětů příslušných finančních ředitelství bylo zasláno 121 dožádání do zahraničí a naopak jsme obdrželi 199 žádostí od zahraničních správců daně.

Tabulka č. 45

Četnost korespondence spojené s výměnou informací za roky 1997 až 2001	
rok 1997	197
rok 1998	442
rok 1999	506
rok 2000	630
rok 2001	925

Z uvedených skutečností vyplývá, že dochází ke stálému 24% průměrnému meziročnímu nárůstu četností výměn. Je však nutné zdůraznit, že jen v roce 2001 představuje tento nárůst zvýšení o 47% oproti předchozímu roku. Ačkoliv má Česká republika uzavřeny vzájemné smlouvy o zamezení dvojímu zdanění s více než šedesáti státy, největší podíl našich žádostí je za poslední sledovaný rok zasílaných na Slovensko (22%) a do SRN (19%). Obdobně je tomu i u žádostí obdržných ze zahraničí, přičemž však podíl SRN je podstatně vyšší (44%). Počtu dožádání ze Slovenska (11%) se blíží počet žádostí z Ruska (9%), Ukrajiny a Polska (obě po 7%).

Počet žádostí o informace, které česká daňová správa zaslala jednotlivým státům v roce 2001 ukazuje **Tabulka č. 46**.

Tabulka č. 46

Slovensko	25
Německo	25
USA	8
Velká Británie	8
Polsko	6
Rusko	5
Nizozemí	4
Kypr	4
Čína	5
ostatní	31
CELKEM	121

Tabulka č. 47 uvádí počet žádostí o informace, které jednotlivé státy zaslaly české daňové správě v roce 2001.

Tabulka č. 47

Německo	96
Slovensko	23
Polsko	11
Ukrajina	16
Rusko	16
Litva	7
USA	4
ostatní	26
CELKEM	199

Důležitým úkolem se stalo sjednocení a zjednodušení postupu při mezinárodní výměně informací. Tento úkol byl splněn vypracováním metodické pomůcky, kterou Ministerstvo financí upravuje jednotný postup při mezinárodní výměně informací prováděné v souladu se zákonem č. 253/2000 Sb., o mezinárodní pomoci při správě daní, v návaznosti na smlouvy o zamezení dvojího zdanění uzavřené mezi ČR a druhými státy. Tato pomůcka byla spolu s pěti šablonami

dopisů podle jednotlivých druhů výměn umístěna na intranetu Ministerstva financí.

2. Převodní ceny

Z důvodu prohlubující se globalizace národních ekonomik musí každá daňová správa čelit stále novým formám daňových úniků. Mezinárodní spolupráce jednotlivých zemí s cílem zefektivnit výběr daní je tedy v zájmu nejen České republiky. K činnosti daňové správy na tomto poli patří řešení problematiky převodních cen. Jde sice o specifickou záležitost týkající se omezeného počtu daňových subjektů, avšak svým významem pro daňové příjmy státního rozpočtu oblast nezanedbatelnou.

V loňském roce bylo za tímto účelem provedeno vyhodnocení situace ve vztahu k výkonu daňové správy a byl zpracován materiál k dané problematice. V rámci Ministerstva financí byla rovněž vytvořena pracovní skupina pro převodní ceny. Daňová kontrola v oblasti převodních cen je za současné situace řešena pouze v rámci běžného daňového řízení. Hlavním cílem nově vzniklé pracovní skupiny se tedy stává zefektivnit práci správců daně při kontrole správnosti převodních cen v daňovém řízení. Prvořadým úkolem je však nejprve provést nezbytné legislativní úpravy zákona o daních z příjmů. Rovněž je nutné uvažovat o předběžných cenových dohodách, které jsou doporučeným nástrojem OECD. Zavedení tohoto institutu je nutné náležitě připravit, aby nezpůsobil zahlcení správců daně, kterým by pak byl zúžen prostor pro efektivní aplikaci nových pravidel.

3. Twinning projekt v daňové správě

Tlak na rozšiřování EU dal impuls ke vzniku nové formy technické podpory daňové správy, která se nazývá Twinning. Tento koncept spočívá ve vytvoření vzájemného partnerského vztahu mezi členským státem EU a kandidátskou zemí. Členský stát v roli koordinátora pomáhá naplnit úkoly vyplývající ze vzájemné písemné dohody s cílem harmonizovat standardy české daňové správy se standardy EU.

Realizace Twinning projektu započala koncem roku 2000 a v březnu roku 2002 dospěje ke svému závěru. Výsledek téměř šestnáctiměsíční intenzivní práce více než 50 pracovníků daňové správy všech stupňů je obsažen ve třech základních dokumentech. Tyto zprávy byly vypracovány pracovními skupinami na základě velmi podrobné diskuse napříč všemi stupni finančních orgánů a doporučení britských expertů. Navržené budoucí směry byly odsouhlaseny vrcholným vedením daňové správy.

Jedná se o:

Strategie výběru daní v České republice;
Strategie výběru rizik;
Strategie komunikace.

Tyto zprávy, ve kterých je vyjádřen budoucí vývoj naší daňové správy, jsou k dispozici odděleně a očekává se jejich postupné naplňování v rámci procesu modernizace daňové správy.

4. Mezinárodní výměna informací u daně z přidané hodnoty

V průběhu roku 2001 byly také realizovány přípravné činnosti pro zavedení systému administrativní spolupráce v oblasti daně z přidané hodnoty. Na tuto oblast byla rovněž zaměřena jedna z částí twinningového projektu s daňovou správou Velké Británie. Konkrétně jde o realizaci požadavků EU ve smyslu Nařízení Rady 218/92/EHS.

Nařízení Rady 218/92/EHS upravuje určité specifické povinnosti všech členských států týkající se výměny informací v oblasti daně z přidané hodnoty. Jde především o povinnost stanovit v rámci vnitřní organizační struktury daňové správy centrální útvar pro mezinárodní

spolupráci při správě DPH. Daný útvar má být v každém státě příslušný k výměně informací s ostatními členskými státy na základě přímých vztahů s obdobnými útvary v ostatních členských zemích. K poskytování informací dochází prostřednictvím výměnného informačního systému VIES (VAT Information Exchange System) spravovaného Evropskou komisí.

Dle Nařízení 218/92/EHS mají všechny členské státy povinnost vytvořit a udržovat elektronickou databázi intra-komunitárních transakcí a databázi plátců daně z přidané hodnoty, z níž mají správci daně jednotlivých členských států přímo a neprodleně zjistit či ověřit daňové identifikační číslo kteréhokoliv plátce daně z přidané hodnoty registrovaného v EU.

Právě v rámci twinningového projektu došlo v průběhu roku 2001 k vytvoření potřebných technických, organizačních a procedurálních předpokladů pro zavedení výměnného informačního systému VIES a jeho následné využití českými správci daně.

5. Mezinárodní smlouvy o zamezení dvojímu zdanění

K oblasti mezinárodních daňových vztahů z hlediska mezinárodních smluv o zamezení dvojímu zdanění lze říci, že k 31. prosinci roku 2001 Česká republika uzavřela celkem 63 těchto smluv s tím, že v průběhu roku 2001 nově vstoupila v platnost Smlouva mezi vládou České republiky a vládou Uzbeké republiky o zamezení dvojího zdanění a zabránění daňovému úniku v oboru daní z příjmu a z majetku (č. 28/2001 Sb.). Je třeba také uvést, že podepsány, schváleny Parlamentem České republiky, avšak dosud neratifikovány druhou smluvní stranou jsou výše uvedené smlouvy s Tureckem a Filipínami, v Parlamentu České republiky jsou projednávány smlouvy s Kanadou, Kuvajtem, Marokem a Makedonií a k podpisu ze strany České republiky jsou smlouvy s KLDŘ, Mexikem, Francií, SRN a Slovenskem (v posledních třech případech se jedná o tzv. renegociace).

6. Modernizace daňové správy

V souladu s očekávaným vstupem České republiky do Evropské unie se česká daňová správa v období roku 2001 zaměřila na oblast mezinárodní daňové spolupráce, která je nezbytná nejen pro získání zkušeností od členských zemí EU, ale také pro komparaci aktuálního stavu připravenosti v oblasti daňové správy s ostatními zeměmi kandidujícími na vstup do EU.

V souvislosti s přípravou na rozšíření Evropské unie byl již v minulosti Evropskou komisí vytvořen program Modernizace daňových správ, jehož cílem je zajištění kompatibility daňových správ kandidátských a členských zemí Evropské unie a zvýšení výkonnosti daňové správy v kandidátských zemích.

V polovině roku 2000 byl dokončen „Manažerský plán řízení změn“, jehož účelem je podpora realizace odstraňování rozdílů, ve kterých se česká daňová správa odchyluje od standardů – tzv. Fiskálních Blueprintů, které stanovila EK. Příprava realizace některých úkolů, které byly naplánovány v „Manažerském plánu“ začala v listopadu 2000. Byly vytvořeny pracovní skupiny z řad pracovníků Ministerstva financí a Územních finančních orgánů a tyto skupiny se zaměřily na specifické oblasti daňové správy. V březnu 2001 byl pracovní skupinou „Výcvik“ zpracován dokument „Zjišťování budoucích vzdělávacích potřeb pro daňovou správu“, který obsahuje analýzu systému interního vzdělávání z hlediska identifikace vzdělávacích potřeb, předpoklady pro relevantní identifikaci vzdělávacích potřeb a dále zásady a závazné postupy při identifikaci vzdělávacích potřeb. V průběhu roku 2001 byly rovněž zahájeny přípravné práce na vytvoření analýz současných postupů a situace v dalších oblastech modernizace daňové správy.

Pokud jde o **oblast multilaterální spolupráce** daňová správa se v roce 2001 zaměřila na plnění pracovních povinností vyplývajících z řádného členství České republiky v Evropské organizaci daňových správ (IOTA – Intra european Organisation of Tax Administrations).

Hlavním posláním této organizace je podpora transformačních procesů daňových správ zemí střední a východní Evropy a jejich příprava na vstup do Evropské unie prostřednictvím výměny informací a zkušeností mezi daňovými správami členských zemí IOTA, což jsou země kandidující na vstup do EU a asociovaných zemí IOTA – členské země EU.

Nejvyšším orgánem IOTA je Výroční konference. Jejím posláním je schválení strategického plánu a pracovního programu organizace, stanovení kritérií pro každoroční finanční příspěvky a přijetí rozpočtu této organizace na příští rok. Na Výroční konferenci bývá zvolen nový prezident IOTA, členové Výkonného výboru a Výbor finančního auditu.

V roce 2001 byl prezidentem IOTA vrchní ředitel Ústředního finančního a daňového ředitelství, Ing. Bc. Robert Szurman a na V. Výroční konferenci, která se konala v Praze, v prostorách Ministerstva zahraničních věcí ve dnech 17. – 19. září 2001, předal tuto funkci, v níž každý prezident setrvává jeden rok, panu Andrejsi Sončíkovi z Lotyšska.

Ministerstvo financí prostřednictvím Ústředního finančního a daňového ředitelství drželo záštitu nad organizací této konference, přičemž na základě vyjádření účastníků této konference lze konstatovat, že se tohoto úkolu zhostilo velmi dobře a přispělo tak k důstojné reprezentaci české daňové správy na mezinárodní úrovni.

Zmíněné prestižní akce se zúčastnilo 86 delegátů z členských a asociovaných zemí IOTA, dále zástupci Evropské komise a zástupci významných mezinárodních organizací jako jsou OECD, Světová banka, MMF či OSN. Ústředním tématem konference bylo „Alokace zdrojů a řízení nákladů“, což bylo předmětem mnoha prezentací a následných diskusí.

Důležitým úkolem je průběžné zajišťování multilaterální mezinárodní spolupráce na organizační bázi IOTA a poskytnout tak pracovníkům české daňové správy možnost výměny informací a osobních zkušeností se zahraničními daňovými správami. Forma této spolupráce spočívá nejen v organizaci workshopů, seminářů, konferencí a konzultací, ale také v publikační činnosti, která zahrnuje především čtvrtletní vydávání časopisu TAX TRIBUNE, jehož vydavatelem je IOTA, se zaměřením na daňovou problematiku v jednotlivých členských a asociovaných zemích této organizace.

V oblasti bilaterální spolupráce navázala česká daňová správa v roce 2001 spoluprací s francouzskou daňovou správou za účelem získání odborné zahraniční pomoci při realizaci programu Modernizace české daňové správy. V únoru 2001 se v Paříži uskutečnilo setkání zástupců české a francouzské daňové správy, na kterém byly dohodnuty formy a oblasti spolupráce mezi oběma daňovými správami.

Na základě tohoto ujednání se v roce 2001 uskutečnily dva odborné semináře za účasti francouzských expertů. Prvním v pořadí byl seminář, který se konal ve vzdělávacím zařízení ve Smilovicích na odborné téma "Řízení lidských zdrojů ve Francii". Druhý seminář byl zaměřen na „Systém poskytovaných služeb daňovým poplatníkům ve Francii“ a konal se na Ústředním finančním a daňovém ředitelství v Praze. Česká daňová správa tak získala významného partnera v oblasti výměny informací a zkušeností v procesu modernizace daňové správy.

V rámci „Návrhu na spolupráci mezi francouzskou a českou daňovou správou“ byla také dohodnuta další forma bilaterální spolupráce - projekty „twinning light“. Tento druh odborné pomoci zemím kandidujícím na vstup do EU byl představen účastníkům české daňové správy v květnu 2001 v Bruselu na společném setkání hlavních projektantů řízení změn v rámci procesu modernizace daňových správ a zástupců Evropské komise. Na rozdíl od klasických Twinning projektů spočívá podstata Twinning light projektů ve financování z programu PHARE do maximální výše 150 000 EUR, přičemž délka trvání projektu je omezena na 6-8 měsíců.

V květnu 2001 byly vypracovány návrhy dvou tzv. Twinning light projektů. V listopadu 2001 byla dokončena konečná fáze příprav předložení Twinning light projektu „Organizace a řízení daňové správy“ a byla také dokončena příprava druhého projektu „Systém řízení lidských zdrojů v daňové správě.“

Dalším významným zahraničním partnerem se stala slovenská daňová správa. Na společné schůzce představitelů české a slovenské daňové správy, která se konala v druhé polovině roku 2001 v Banské Bystrici, byla dohodnuta rámcová spolupráce mezi oběma daňovými správami s tím, že se v roce 2002 uskuteční pracovní jednání expertů zmíněných daňových správ na předem dohodnutá témata za účelem výměny informací, zkušeností a postupů mezi oběma daňovými správami s výhledem uzavření mezinárodní dohody o spolupráci mezi oběma daňovými správami.

III. Nedaňové agendy

1. Cenové kontroly

V průběhu roku 2001 provedli pracovníci oddělení cenové kontroly finančních ředitelství celkem **593 kontrolních akcí a šetření**. Ve správním řízení bylo vydáno **268 rozhodnutí**. Rozhodnutí o uložení pokuty za **porušení cenových předpisů bylo vydáno 259**, celková částka uložených **pokut činila 82 760 tis. Kč**. V devíti případech bylo vydáno rozhodnutí za účelem zastavení či obnovy řízení a podjatosti. V odvolacím řízení podle správního řádu byly pokuty sníženy nebo zrušeny u 24 rozhodnutí v celkové částce 28 133 tis. Kč. Odvolací řízení k 7 uloženým pokutám probíhá.

Kontroly byly zaměřeny na kontrolu věcně usměrňovaných cen tepelné energie, vodného a stočného, dále sběru, svozu a třídění a zneškodňování komunálního odpadu. Dále byly prováděny kontroly věcně usměrňovaných a maximálních cen ve zdravotnictví. Na základě stížností a podání občanů byly prováděny kontroly v oblasti nájemného a cen služeb spojených s užíváním bytu. Pokračováno bylo i v realizaci kontrol dodržování minimálních cen kravského mléka syrového. Kontroly možného zneužití hospodářského postavení prodávajících při sjednávání cen byly uskutečněny hlavně v oblasti pohřebních služeb a při poskytování služeb kabelové televize a to na základě mnoha stížností občanů.

Ceny tepelné energie

Ve sledovaném období bylo provedeno 97 kontrol věcně usměrňovaných a maximálních cen tepelné energie, uplatňovaných v letech 1997 – 2001 a to na základě zadání Ministerstva financí, vlastního výběru FŘ a podnětů občanů. Ve správním řízení bylo vydáno 52 rozhodnutí, kterými byly uloženy pokuty ve výši 22 094 tis. Kč. V 7 případech došlo v odvolacím řízení ke snížení nebo zrušení uložených pokut a to v celkové částce 7 530 tis. Kč. Jedna pokuta ve výši 1 mil. Kč je v odvolacím řízení. Bylo prošetřeno 35 stížností, z toho 22 neoprávněných.

Zkontrolováno bylo celkem 50 083 tis. GJ dodávaných domácnostem a ostatním odběratelům.

Předmětem kontrol bylo v minimálním rozsahu dodržování maximálních cen, jejichž platnost skončila k 31. 12. 1997.

Další kontroly byly zaměřeny na dodržování pravidel věcného usměrňování a dodržení povoleného limitu meziročního zvýšení cen tepelné energie, který byl v mnoha případech překračován. Kontrolní orgány, stejně jako v minulých letech, zjišťovaly porušení pravidel

věcného usměrňování spočívající v neoprávněném zahrnování nákladů např. odpisů, oprav, nájemného, správní režie, paliva, odměn členů statutárních orgánů, duplicitního zahrnování DPH, nákladů na vstupy, úroků z úvěrů, studií a chybného stanovení zisku na investice, zahrnutí ztráty způsobené zánikem banky.

Z důvodu rozšíření kompetence ke kontrole cen pro Státní energetickou inspekci na základě energetického zákona, s účinností od 1. 1. 2001, došlo oproti předchozím letům ke snížení počtu kontrol tepelné energie.

Ceny ve zdravotnictví

V oblasti zdravotnictví bylo v roce 2001 ukončeno 115 cenových kontrol zaměřených na výrobu, dovoz, distribuci, stomatologické výkony a prodej léčiv a prostředků zdravotnické techniky. Porušení cenových předpisů s následným vydáním rozhodnutí o pokutě bylo zjištěno u 82 kontrolovaných subjektů, 2 rozhodnutí byla vydána k zastavení správního řízení a 1 rozhodnutím byla zrušena pokuta v autoremeduře. Celkem byly ve správním řízení uloženy pokuty ve výši 5 063 tis. Kč. V 6 případech bylo pro nepatrný neoprávněně získaný majetkový prospěch upuštěno od správního řízení. Ve 31 případech byly cenové kontroly ukončeny záznamem o kontrole, tzn. bez zjištění porušení cenových předpisů.

Ve 4 případech podal kontrolovaný subjekt odvolání proti rozhodnutí o pokutě. Ve 2 případech bylo původní rozhodnutí odvolacím orgánem potvrzeno v plném rozsahu, v jednom případě byl odvolání vyhověno, v jednom případě nebylo odvolací řízení dosud ukončeno, bylo nařízeno nové projednání.

Lékárny

Celkem bylo provedeno 59 cenových kontrol, z toho se zjištěním ve 32 případech. Za porušení cenových předpisů bylo ve správním řízení vydáno 32 rozhodnutí o pokutě v celkové výši 183 tis. Kč. Jeden kontrolovaný subjekt se proti rozhodnutí o pokutě odvolal a pokuta byla odvolacím orgánem zrušena.

Porušení cenových předpisů spočívalo již tradičně v nedodržení stanovených podmínek pro vedení cenové evidence při prodeji hromadně vyráběných léků a při výrobě a prodeji individuálně připravovaných léků. Rovněž bylo zjišťováno překračování maximálních cen, zejména z titulu nedodržení pravidel tvorby přírážek za obchodní výkony (například použitím chybné základny pro výpočet, která byla vyšší než skutečná cena dovozu) a nedodržením pravidel stanovených pro tzv. taxa laborum při individuální přípravě léků.

V 22 případech nebylo zjištěno porušení cenových předpisů a tyto kontroly byly ukončeny záznamem. Ve 4 případech nebylo pro nepatrný neoprávněně získaný majetkový prospěch správní řízení o uložení pokuty zahájeno.

Distributoři a dovozci léčiv a prostředků zdravotnické techniky

Provedeno bylo 11 kontrol, z toho v 10 případech bylo ve správním řízení vydáno rozhodnutí o pokutě o celkové výši 4 204 tis. Kč, v 1 případě byla cenová kontrola ukončena záznamem o kontrole, tj. bez zjištění.

U dovozců a distributorů bylo zjišťováno nedodržení pravidel pro přechod z regulace maximálních cen na podmínky věcného usměrňování cen, nevedení cenové evidence a překračování maximálních cen výrobku, respektive maximální přírážky za výkony obchodu.

Oční optiky

Ukončeno bylo 10 kontrol, z toho: v 6 případech bylo ve správním řízení vydáno rozhodnutí o pokutě v celkové výši 10 tis. Kč, ve 3 případech nebylo zjištěno porušení cenových

předpisů a v 1 případě bylo upuštěno od správního řízení pro nepatrný neoprávněně získaný majetkový prospěch.

Porušení cenových předpisů spočívalo v nedostatečně vedené cenové evidenci a v překračování maximálních cen prostředků optické zdravotnické techniky vydávané na lékařský předpis, respektive nedodržování regulace přírážky obchodního výkonu.

Zubní lékaři a laboratoře

V této oblasti bylo provedeno celkem 28 kontrol s uložením pokut ve výši 139 tis. Kč. Vydáno bylo 30 rozhodnutí o pokutě, u dvou kontrolovaných subjektů se jednalo o spoluvlastnictví firmy takže bylo vydáno 6 rozhodnutí. Zjištěná porušení cenových předpisů spočívala zejména v nedodržení informační povinnosti a nedodržování pravidel věcného usměrňování cen stomatologických výrobků, např. kalkulování ekonomicky neoprávněných nákladů u mezd, pojistného a provozní režie. Často se kontrolovaný subjekt odvolává na to, že cena skutečně realizovaná je odvislá od úhrad zdravotními pojišťovnami a je nižší než kalkulovaná.

Ve 2 případech byly cenové kontroly ukončeny záznamem, tj. bez zjištění porušení cenových předpisů.

Výrobci

U výrobců bylo realizováno 6 kontrol, porušení cenových předpisů bylo zjištěno u čtyř. Spočívalo v překračování maximálních cen, nedodržování podmínek věcného usměrňování cen a dodržení informační povinnosti. Pokuty byly uloženy v celkové výši 527 tis. Kč.

Odvolání proti rozhodnutí FŘ bylo uplatněno v jednom případě, bylo zamítnuto a potvrzeno prvoinstanční rozhodnutí.

Nájemné a služby poskytované s užíváním bytu

V oblasti nájemného bylo v roce 2001 provedeno celkem 75 kontrol. Podnětem k zahájení kontrol se staly pravidelné stížnosti nájemníků. Ve správním řízení bylo vydáno 46 rozhodnutí o uložení pokuty za porušení cenových předpisů. Celkem uložila Finanční ředitelství v této kontrolované oblasti pokuty ve výši 1 333 tis. Kč. V odvolacím řízení byla částka snížena ve dvou případech, celkem o 15,3 tis. Kč.

Kontrolami bylo prověřováno dodržování maximálních cen nájemného a služeb spojených s užíváním bytu. V menší míře byly kontroly zaměřeny na řádné a včasné vyúčtování záloh na služby a výjimečně ke stanovení odpovídající výše záloh na příští období. Pouze v několika případech šlo o porušení pravidel věcně usměrňovaného nájemného.

Celkem bylo vyřízeno 164 stížností a podání občanů, z nichž 104 bylo kvalifikováno jako neoprávněných. Největší část stížností nájemců se týkala vyúčtování služeb dle chybného klíče, nebo byl bez dohody se všemi nájemníky použit správcem nebo družstvem nesprávný způsob rozúčtování cen služeb.

Voda pitná a užitková a voda odvedená kanalizací

V oblasti věcně usměrňovaných cen vody pitné a užitkové dodávané odběratelům a vody odvedené kanalizací bylo dokončeno 41 kontrol a ve správním řízení vydáno 31 rozhodnutí o pokutách, v celkové výši 2 443 tis. Kč. U 10 kontrolovaných subjektů nebylo zjištěno porušení cenových předpisů. Bylo šetřeno celkem 14 stížností, z toho 10 neoprávněných.

Porušení cenových předpisů bylo zjišťováno v účtování cen, na které nebyla zpracována kalkulace. Docházelo k použití nesprávné výše koeficientu pro přerozdělení zisku ve prospěch domácností v letech předchozích, ale i použití diferencované výše zisku v roce 2001, kdy již tato

možnost nebyla výměrem MF dána. Jako porušením bylo dále zjišťováno zahrnutí nákladů, které nelze považovat za ekonomicky oprávněné - odpisů promlčených a nedobytných pohledávek i nákladů duplicitně kalkulovaných do ceny.

Jedna kontrola, prováděná na základě stížnosti, byla zaměřena na možné zneužití hospodářského postavení čistírnou odpadních vod. Cena za čištění odpadních vod, pokud nejsou odvedeny veřejnou kanalizací, nepatří do oblasti regulovaných cen. Porovnáním s cenou obvyklou této služby byla vyčíslena pokuta ve výši neoprávněně získaného majetkového prospěchu 8,2 tis. Kč.

Komunální odpad

Věcně usměrňované ceny uplatňované za sběr, svoz, třídění a zneškodňování komunálního odpadu byly kontrolovány v 9 případech, z toho 7 kontrolovaným subjektům byly uloženy pokuty v celkové částce 1 173 tis. Kč. Počet stížností se ve srovnání s předchozím obdobím minimalizoval na 1, tato byla shledána neoprávněnou.

Ceny této služby jsou kontrolovány pouze v případech, kdy obce nevyužily možnosti stanovit poplatek a kde nadále platí regulace cen tzv. věcným usměrňováním.

Nejčastějším porušením cenových předpisů byla nedostatečná cenová evidence a nepředložení cenových kalkulací. Dalším porušením bylo např. neoprávněné zahrnutí nákladových položek, které nesouvisí s poskytovanou službou.

Minimální cena kravského mléka syrového

V roce 2001 bylo ukončeno 27 cenových kontrol. Se zjištěním porušení cenových předpisů a následným vydáním rozhodnutí o pokutě bylo provedeno 18 cenových kontrol. Celkem byly ve správním řízení uloženy pokuty ve výši 48 226 tis. Kč. V 9 případech byly cenové kontroly ukončeny bez zjištění porušení cenových předpisů, to je pouze se záznamem o kontrole.

V 10 případech podal kontrolovaný subjekt odvolání proti rozhodnutí o pokutě. 5 rozhodnutí prvoinstančního orgánu bylo odvolacím orgánem potvrzeno v plném rozsahu, v jednom případě byla snížena výše pokuty (cca o 12 tis. Kč), v jednom případě došlo k překvalifikování porušení cenových předpisů bez vlivu na původně uloženou výši pokuty.

Porušování cenových předpisů účtováním nižších než minimálních cen spočívá v účtování neoprávněných srážek z minimální ceny, které jsou v rozporu s cenovým výměrem pro příslušné období i s ČSN.

Pohřební služby

V oblasti cen pohřebních služeb proběhly kontroly možného zneužití hospodářského postavení při sjednávání cen za služby spojené s pronájmem hřbitovních míst, zejména za odběr vody a odvoz odpadků ze hřbitova a dodržování maximálních cen za pronájem hřbitovního místa tj. pozemků nesloužících k podnikání. Bylo ukončeno 23 kontrol a vydáno 12 rozhodnutí o pokutě v celkové výši 41 tis. Kč.

Porušení cenových předpisů bylo kvalifikováno jako překročení maximálních cen za pronájem pozemku, nesplnění evidenční povinnosti a nedostatečná cenová evidence. Prodávající také neumožnili zákazníkům seznámení s cenou před jednáním o koupi zboží, resp. před jednáním o pronájmu hřbitovního místa tím, že nezpřístupnili na viditelném místě informace o cenách formou ceníku, vývěsky nebo přiměřeným způsobem dle zákona o cenách. Nedostatečná cenová evidence neumožňovala oddělenou kontrolu ceny za pronájem hřbitovních míst a cen služeb s tím spojených. Zneužití hospodářského postavení v této oblasti cen prokázáno nebylo.

Veřejná vnitrostátní autobusová doprava

V oblasti věcně usměrňovaných cen veřejné vnitrostátní autobusové dopravy bylo provedeno 5 kontrol, vycházejících ze stížností občanů. U 4 stížnosti byla prokázána jejich neoprávněnost.

K porušení závazného způsobu tvorby cen došlo tím, že cena zlevněného jízdného, odpovídající pravidlům věcného usměrňování mohla v roce 2001 činit pouze 38% plného jízdného, ve skutečnosti byl tento limit překročen. Uložená pokuta činila 1 tis. Kč. Účtování vyšších cen než odpovídají pravidlům věcného usměrňování u ostatních subjektů nebylo zjištěno i přesto, že výchozí úroveň podkladů v některých případech neodpovídala požadavkům výměru MF.

Stanice technické kontroly

Věcně usměrňované ceny za povinné technické prohlídky, kterými se kontroluje technický stav silničních vozidel podle zákona o technických podmínkách provozu silničních vozidel na pozemních komunikacích byly realizovány u 20 poskytovatelů těchto služeb. Porušení cenových předpisů bylo zjištěno u 13 z nich a byly uloženy pokuty ve výši 186 tis. Kč.

Porušení cenových předpisů bylo zjišťováno v zahrnutí neoprávněných nákladů nesouvisejících s danou činností, např. náklady na provoz minibaru, vymáhání pohledávek ze zahraničí, dále odměny členů statutárních orgánů, ostatní pokuty a penále, zůstatkové ceny vyřazeného majetku a odpisů nedobytných pohledávek.

Pevné ceny tabákových výrobků

V návaznosti na novelu zákona o spotřebních daních a přípravu zavedení cenové regulace tabákových výrobků formou pevných cen bylo pracovníky finančních ředitelství, dle požadavku Ministerstva financí, provedeno v měsíci květnu šetření v 83 městech a obcích u konečných prodejců tabákových výrobků (restaurací, hotelů, čerpacích stanic, trafik, supermarketů) za účelem zjištění nákupních a prodejních cen a výše uplatňovaného obchodního rozpětí.

Za účelem ověření, jak je nově regulovaná cenová položka uplatňována na trhu a zejména jak jsou pevné ceny tabákových výrobků dodržovány, provedly cenové kontrolní orgány další šetření v měsíci prosinci. Bylo zjištěno, že na trhu zatím převažuje doprodej cigaret s původním označením, u nichž byl možný doprodej za původní ceny. Toto šetření proběhlo celkem u 281 prodejců cigaret (trafik, hotelů, restaurací, čerpacích stanic, prodejních stánků a obchodů) a nedodržení pevných cen, i přes častá upozornění občanů, nebylo prokázáno. V některých případech však bylo zjištěno porušování základních ustanovení zákona o cenách a to nedodržování povinnosti označit zboží konečnému spotřebiteli cenami a nedostatečné vedení cenové evidence. U těchto prodejců budou ve správním řízení uloženy pokuty v roce 2002.

Zneužití hospodářského postavení prodávajících

Poskytování služeb kabelové televize je na trhu uplatňováno za ceny neregulované. Cenové kontrolní orgány ukončily 2 kontroly, obě na základě stížností občanů na výrazné zvýšení cen.

Zneužití postavení při sjednávání cen, tj. uplatňování ceny vyšší než obvyklé, bylo prokázáno 1 firmě a byla uložena pokuta ve výši 1 000 tis. Kč. Společnost se proti rozhodnutí prvoinstančního orgánu odvolala a v současné době probíhá odvolací řízení. Jedna kontrola byla ukončena záznamem, zneužití postavení nebylo prokázáno. Další 2 probíhající kontroly budou ukončeny začátkem roku 2002.

Neregulované ceny parkovného byly kontrolovány ve 3 případech. Všechny byly ukončeny záznamem. Porušení cenových předpisů zjištěno nebylo.

Závěr

Výkon cenové kontroly, přestože má oporu v zákonech, stále častěji naráží, zejména u ekonomicky silnějších a významnějších subjektů, na neochotu, aroganci a vytváření umělých překážek jak při jeho zahájení tak i při samotném průběhu. V poslední době sílí nový negativní jev, zjištěný který se projevuje vyvíjením psychologického nátlaku na kontrolní pracovníky, například odvolávkami na vlivné osoby, osobními pohrůzkami, neoprávněnými stížnostmi na nezákonné postupy.

Cenová kontrola je stále důležitým ekonomickým nástrojem při kontrole dodržování regulačních opatření státu. Důležitá je i zpětná funkce cenových kontrolních orgánů, která spočívá v získávání poznatků o účinnosti regulačních opatření a jejich využívání při dalším rozhodování v postupné nápravě cen. Zde se ukázalo, že reorganizace cenových úseků provedená v závěru roku 2000, tj. sloučení všech cenových agend do jednoho odboru, včetně kontroly, bylo velmi efektivní. S další deregulací cen je spojeno zintenzívnění kontrol možného zneužití hospodářského postavení při jejich sjednávání .

Při hodnocení cenové kontroly je nutné vzít v potaz její úlohu z hlediska velmi důležitého článku řízení transformovaných oblastí ekonomiky státu, zejména z důvodu zabezpečení vyváženosti financování např. tak důležité oblasti jako je zdravotnictví, či bydlení, zásobování pitnou vodou apod. Její úloha spočívá v prevenci před extrémními výkyvy v růstu cen s dopady do celého řetězce oběhu zboží s možnou následnou platební neschopností části tohoto řetězce, ať už se jedná o prostředky soukromého sektoru nebo státního rozpočtu, či veřejné prostředky např. zdravotních pojišťoven.

Profesionální znalost cenové problematiky jako takové je rovněž využívána při zjišťování obvyklých cen pro potřeby finančních ředitelství a nezřídka i daňové účely.

Ze strany cenových kontrolních orgánů nebyl předán žádný podnět orgánům činným v trestním řízení. Naopak, občanem, který na cenový kontrolní orgán zaslal od roku 1995 sedm stížností bylo podání trestní oznámení na zneužití pravomoci veřejného činitele na vedoucího oddělení kontroly cen.

2. Finanční kontrola

Finanční ředitelství – oddělení finančních revizí – provedla v roce 2001 celkem 188 kontrol, při nichž bylo zjištěno neoprávněné použití nebo zadržování rozpočtových prostředků ve výši 286 886 687,50 Kč. Daňové nedostatky z výše uvedeného počtu kontrol byly vyčísleny v objemu 212 323 333,46 Kč.

Při kontrolách provedených u 36 vybraných **nemocnic, zdravotnických zařízení, odborných léčebných ústavů a hygienických stanic** bylo v 26 případech zjištěno porušení rozpočtové kázně neoprávněným použitím dotací ve výši 103 774 372,72 Kč.

Předmětem kontrol provedených u 9 **ústavů sociální péče a služeb, domovů důchodců** bylo využití finančních prostředků – účelových dotací – poskytovaných okresním úřadům a obcím na zajišťování náhrad za restituované objekty zařízení sociální péče. Ve čtyřech případech bylo zjištěno neoprávněné čerpání rozpočtových prostředků v objemu 9 033 861 Kč. Změna původního účelu rekonstruovaného objektu např. u jednoho kontrolovaného ústavu představovala neoprávněné použití prostředků státního rozpočtu ve výši 6 500 000 Kč.

Kontroly hospodaření s rozpočtovými prostředky poskytnutými **veřejným vysokým školám a vysokoškolskému centru** z kapitoly MŠMT byly zaměřené na dodržování účelovosti

individuálních dotací poskytnutých na investiční akce a na hospodaření se státním majetkem. K odvodu za neoprávněné čerpání prostředků státního rozpočtu byly navrženy 4 583 508 Kč.

Také kontroly u čtyř příspěvkových organizací Ministerstva kultury zaměřené na hospodaření s rozpočtovými prostředky určenými na podporu kulturních aktivit v rámci programů **na obnovu, zachování a ochranu památkových objektů** shledaly neoprávněné čerpání prostředků ve výši 2 638 196,30 Kč. Rovněž kontroly v rámci programu **regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón**, uskutečněné u obce a města zjistily neoprávněné použití rozpočtových prostředků ve výši 1 319 236,35 Kč, zejména z důvodů pozdního splácení návratných finančních výpomocí a vrácení nevyčerpaných prostředků dotací do státního rozpočtu.

FŘ provedla 11 kontrol (měst, obcí a podnikatelských subjektů) čerpání dotací na investice ekologického charakteru poskytnutých ze Státního fondu životního prostředí na podpory k zavádění **alternativních zdrojů energie**. Z důvodu použití prostředků na jiný účel - záměnou způsobu vytápění, neoprávněnými úhradami z prostředků dotace – bylo k odvodu navrženo 467 354,32 Kč.

V rámci čerpání výdajů účelově určených **na pozemkové úpravy** z kapitoly Všeobecná pokladní správa uskutečnila FŘ celkem 14 kontrol OkÚ. V osmi případech bylo zjištěno porušení rozpočtové kázně. Prostředky byly v rozporu se stanoveným účelem používány na jiné výdaje. Neoprávněné použití rozpočtových prostředků bylo vyčísleno ve výši 21 790 494,40 Kč.

V oblasti **realizace protidrogové politiky** FŘ provedla kontroly u osmi okresních úřadů a jednoho města. Čerpání a použití prostředků uvolňovaných z prostředků kapitoly VPS bylo podmíněno dodržáním účelu na protidrogové aktivity na místní úrovni OkÚ, zejména na realizaci vzdělávacích, preventivních projektů. Přesto bylo kontrolami zjištěno neoprávněné použití těchto prostředků.

Kontroly čerpání účelových dotací poskytnutých na **výstavbu a technickou obnovu vodovodů, úpraven vod, kanalizací a ČOV** proběhly u 22 vybraných OkÚ a 21 obcí. U osmi případech bylo zjištěno porušení rozpočtové kázně v objemu 17 512 146,40 Kč.

Neoprávněné použití prostředků státního rozpočtu ve výši 4 796 913 Kč bylo zjištěno kontrolami účelových dotací poskytnutých **na řešení likvidace povodňových škod**. Prověřované obce a okresní úřad použily tyto účelové prostředky na nákup hmotné majetku.

Také kontroly využití poskytnutých prostředků státního rozpočtu u sedmi **občanských sdružení** prokázaly nedodržování podmínek stanovených zásadami dotační politiky, zejména účelovosti při plnění věcných záměrů. K odvodu bylo navrženo 864 475,60 Kč.

Předmětem kontrol provedených u 25 **výrobních družstev** bylo prověření neinvestičních a investičních dotací poskytnutých podnikatelským subjektům v souvislosti se zaměstnáváním pracovníků se změněnou pracovní schopností a pro zabezpečení výrobních programů. Neoprávněné čerpání prostředků státního rozpočtu představovalo celkem výši 1 372 034 Kč.

Kontrola výdajů kapitoly VPS byla provedená u dvou **odborových svazů**. Finanční prostředky určené na platy a správní výdaje instruktorů bezpečnosti a ochrany zdraví při práci byly používány neoprávněně na jiné výdaje. Za neoprávněné čerpání prostředků státního rozpočtu byl navrženo odvod ve výši 353 151 Kč.

Na základě **podnětů a stížností občanů** provedla FŘ tři kontroly: u organizační složky státu, zemědělského družstva a městského celku. Ve všech případech bylo zjištěno neoprávněné použití prostředků státního rozpočtu celkem ve výši 6 307 987 Kč.

V rámci finančních kontrol bylo dále u 32 subjektů zjištěno neoprávněné snížení základu daně z příjmu právnických osob, neoprávněné zvýšení daňové ztráty nebo neoprávněné uplatnění nároku na odpočet daně z přidané hodnoty. Jde o závažná zjištění v celkové výši 212 323 333,46 Kč.

Závěry všech kontrol byly projednány s vedením organizací a podle stupně závažnosti byly postoupeny místně příslušným finančním úřadům jako podnět k zahájení řízení podle zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků. Na základě zjištěných nedostatků v účetnictví byla navíc ve dvou případech uložena pokuta podle zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví.

3. Správa odvodů za porušení rozpočtové kázně

V roce 2001 došlo k výraznému personálnímu posílení finančních úřadů v sídle okresu, které vykonávají činnosti, související se správou odvodů zaporučením rozpočtové kázně. Na všech těchto finančních úřadech byl vytvořen prostor pro vznik samostatných oddělení dotací, tak aby mohlo být správci daně v maximální míře ověřováno plnění odvodové povinnosti u příjemců účelových prostředků poskytovaných ze státního rozpočtu nebo státních fondů.

V roce 2001 byly dotace, návratné finanční výpomoci, příspěvky, podpory a jiné účelově vázané prostředky poskytované jednotlivými kapitolami státního rozpočtu předmětem kontroly či místního šetření finančních úřadů **v 13 526 případech**. Počet kontrol a místních šetření se proti předchozímu roku zdvojnásobil. Tento nárůst byl jednoznačně způsoben navýšeným počtem pracovníků, ale vzhledem k tomu, že většina finančních úřadů byla personálně posílena v II. pololetí roku 2001 či až v jeho závěru, lze hlavní nárůst kontrolní činnosti očekávat v roce 2002.

Poprvé v tomto roce se pozornost pracovníků FÚ zaměřila i na jinou dotační oblast než na tradiční zemědělství. Zde bylo sice provedeno 3 643 kontrol, což představuje 27% všech kontrol, ale dalším nejsledovanějším titulem se staly programy na podporu bydlení, kde bylo provedeno více jak **3 500 kontrol**, tj. 26%. Kromě již zavedených kontrol hypotečního úvěrování se velká pozornost věnovala především obcím jako objemově největším příjemcům v rámci vyhlášeného programu. Výsledky kontrol nejsou pro obce vůbec lichotivé a většina případů končí vydáním platebního výměru na odvod a penále.

Je potěšující, že v minulosti kontrolou naprosto opomíjené oblasti - jako je oblast kultury, zdravotnictví, ale i sociální péče – se dostávají do zorného kontrolního pole finančních úřadů. Počet kontrol - např. u prostředků poskytnutých Ministerstvem kultury či Ministerstvem práce a sociálních věcí – se zvýšil 6x.

Od roku 1993 do poloviny roku 1998 finanční úřady přímo vyplácely vlastníkům domů tzv. dotaci k ceně tepelné energie. Na tento dotační titul bylo dosud vyplaceno přes 30 mld. Kč. Proto také jeho kontrole finanční úřady věnovaly patřičnou pozornost a nyní již zbývá k prověření nevelký okruh příjemců dotace. Přestože finanční úřady již při poskytování prostředků prováděly předběžnou kontrolu oprávněnosti nároků i jeho výši, přesto bylo při následných kontrolách v průběhu uplynulých let předepsáno k odvodu okolo 1 mld. Kč.

Celkově byl v roce 2001 **kontrolován objem** vyplacených dotací ve výši cca **24 mld. Kč** a zpět do státního rozpočtu za porušení rozpočtové kázně bylo **předepsáno cca 3 mld. Kč** odvodů a penále. Důvody vedoucí k předepsání odvodu se v jednotlivých letech téměř nemění. U investičních dotací je nejčastěji zjištěno porušení rozpočtové kázně v nedodržení zálohování, nedodržení stanovené výše spoluúčasti, hrazení investičních akcí z neinvestičních prostředků apod. U používání neinvestičních dotací jednoznačně převládá nedodržení účelu a navazujících

podmínek.

Kromě správy odvodů za porušení rozpočtové kázně u účelových prostředků vyplacených formou dotací se finanční úřady zabývají i sledováním tzv. **návratných finančních výpomocí**. Oficiální údaje o výši poskytnutých návratných výpomocí za předchozí roky jako celek nejsou k dispozici. Do informačního systému CEDR začaly být údaje o návratných finančních výpomocích finančními úřady vkládány poprvé v roce 2000. V roce 2001 pak evidovaly finanční úřady prostřednictvím IS CEDR výpomoci ve výši 2,3 mld Kč u cca 3 600 příjemců. V této oblasti **provedly 1 339 kontrol** a místních šetření, při kterých **zkontrolovaly přes 1 mld. Kč**, poskytnutých dle 1 540 smluv a za neplnění rozpočtové kázně **předepsaly** do státního rozpočtu na odvodech a penále téměř **0,5 mld. Kč**.

Díky informačnímu systému CEDR mají finanční úřady přehled o příjemcích neinvestičních dotací, jejichž počet rok od roku stoupá. V současné době jsou k dispozici informace za období let 1996 - 2001 a **údaje o 103 tisících příjemců dotací**, kterým byly poskytnuty účelové prostředky státního rozpočtu či státních fondů **v celkovém objemu 221 mld. Kč**. Tyto informace jsou k dispozici v databázích na jednotlivých finančních úřadech pro účely jejich kontrolní činnosti a dále jsou k dispozici v centrální databázi pracovníků odborů Ministerstva financí pro analytické účely. Velkým nedostatkem pro práci finančních úřadů, je dosud neexistující propojení mezi systémem CEDR (obsahující údaje o neinvestičních dotacích) a systémem ISPROFIN, zahrnující údaje o investičních dotacích.

4. Státní dozor nad loterieriemi a sázkovými hrami

V oblasti státního dozoru nad loterieriemi a sázkovými hrami v roce 2001 provedlo 93 pracovníků finančních úřadů **15 440 kontrol** a uložili **33 pokut** v celkové výši **843 500 Kč**.

Pokuty byly vyměřeny především za porušení zákona č. 202/1990 Sb., o loteriích a jiných podobných hrách ve znění pozdějších předpisů, dále za nedodržování zákazu hry osobám mladších 18 let.

Ve srovnání s loňským rokem má četnost kontrol i výše uložených pokut vzestupnou tendenci.

IV. Personální práce ÚFO

1. Stav zaměstnanců

Limit počtu zaměstnanců ÚFO k 1. 1. 2001 činil 15 853 a oproti limitu k 1. 1. 2000 (14 209 zaměstnanců) byl o 1 644 zaměstnanců vyšší. V návaznosti na zákon č. 311/1999 Sb., kterým se měnil zákon č. 531/1990 Sb., o územních finančních orgánech, bylo schváleno i zvýšení počtu zaměstnanců pro územní finanční orgány. Schváleným navýšením byl zohledněn nárůst počtu daňových subjektů a zejména stanovený větší rozsah úkolů ÚFO. Navýšení počtu je rozvrženo do let 2000 až 2003.

Limit počtu zaměstnanců byl ke 31. 12. 2001 plněn na 98,8% a skutečný evidenční počet činil 15 656 zaměstnanců (fyzických osob) ÚFO.

Největší problém se získáním zaměstnanců se projevil u FR pro hl. m. Prahu,

které ke konci roku 2001 vykázalo podstav 71 zaměstnanců, tj. 97,3% stanoveného limitu, naopak nejvyšší plnění dosáhlo FŘ v Brně (99,5%) a FŘ v Hradci Králové (99,4%).

Celkový skutečný (evidenční) počet 15 656 zaměstnanců ke dni 31. 12. 2001 zahrnoval:

a) z hlediska podílu žen

Z celkového počtu zaměstnanců bylo **76% žen**, což je stejný podíl jako v roce 2000.

Z celkového počtu odborných zaměstnanců bylo rovněž **76% žen**, což je stejně jako v roce 2000.

b) z hlediska vysokoškolského vzdělání

Z celkového počtu zaměstnanců bylo **32% s vysokoškolským vzděláním**, tj. stejně jako v roce 2000. Stejný podíl **32%** byl vykázán i u zaměstnanců s vysokoškolským vzděláním z počtu odborných zaměstnanců.

c) z hlediska činnosti

Z celkového počtu zaměstnanců bylo **15 382 odborných zaměstnanců**, tj. **98,2%** (v roce 2000 98,1%) a **274 obslužných zaměstnanců (POP)**, tj. **1,8%** (v roce 2000 1,9%).

d) z hlediska organizačních jednotek

Podíl zaměstnanců finančních ředitelství z celkového počtu zaměstnanců ÚFO činil **8,2%** a oproti roku 2000 se nepatrně snížil (z 8,4%).

Podíl zaměstnanců finančních úřadů z celkového počtu zaměstnanců ÚFO činil **91,1%** a oproti podílu z roku 2000 ve výši 90,9% znamenal naopak nepatrný nárůst.

Podíl zaměstnanců vzdělávacích zařízení zůstal na stejné úrovni jako v roce 2000 ve výši 0,7%

e) z hlediska věkového složení

Z celkového počtu zaměstnanců činil podíl zaměstnanců do 30 let 17% (2 649), od 31 do 40 let činil 26% (4 025), od **41 – 50 let činil 32% (5 132)**. Kategorie zaměstnanců nad 51 let byla zastoupena 25% (3 850), z toho byla **2% přesluhujících zaměstnanců (313)**, což je stejný podíl jako v roce 2000.

f) z hlediska délky trvání pracovního poměru

Příznivě se v posledních letech vyvíjí i ukazatel délky trvání pracovního poměru zaměstnanců ÚFO. Z celkového počtu zaměstnanců bylo **71%** (10 842) v pracovním poměru k ÚFO **déle než 5 let**, což je o **4% více** než v roce 2000. I zde se potvrzuje trvale se zvyšující stabilizace zaměstnanců ve srovnání s předchozími lety.

2. Vedoucí zaměstnanci

Z celkového evidenčního počtu 15 656 zaměstnanců územních finančních orgánů bylo k 31. 12. 2001 **ve vedoucí funkci 2 120 zaměstnanců, tj. 13,5%,** (v roce 2000 13,7%).

Jeden vedoucí zaměstnanec ÚFO v průměru řídil 7,4 zaměstnance (v roce 2000 7,3). Nejvíce zaměstnanců (v průměru 8,5) řídí vedoucí zaměstnanec FŘ v Ústí nad Labem, nejméně řízených zaměstnanců připadá na 1 vedoucího zaměstnance FŘ v Praze (v průměru 6,7).

Ve vedoucích funkcích (2 120) bylo k 31. 12. 2001 celkem 55% žen (1 172), což je o 1% menší podíl ve srovnání s rokem 2000, kdy na vedoucích místech bylo 1 115 žen.

Z celkového počtu vedoucích zaměstnanců v roce 2001 mělo 73% vysokoškolské vzdělání (1 539). V roce 2000 činil tento podíl rovněž 73% (1 469). Do funkcí ředitelů finančních ředitelství a finančních úřadů byli výhradně jmenováni absolventi VŠ.

Změny ve vedoucích funkcích v roce 2001 - v organizačních stupních FŘ, VZ a FÚ se proti roku 2000 zvýšil skutečný počet vedoucích zaměstnanců o 112, a to převážně na finančních úřadech o 101 vedoucích zaměstnanců. Jednalo se zejména o obsazení zřízených funkcí vedoucích referátů (+13) a vedoucích oddělení (+85).

3. Obměna zaměstnanců

V roce 2001 bylo do pracovního poměru **přijato celkem 2 096 zaměstnanců, tj. 13,4%** ze stavu zaměstnanců ÚFO (v r. 2000 činil podíl přijatých zaměstnanců 10,5%). Počet nástupů oproti předchozímu roku vzrostl v souvislosti se zvýšením limitu počtu zaměstnanců pro rok 2001.

Ve sledovaném období pracovní poměr **ukončilo celkem 1 089 zaměstnanců,** což je 7,0% ze stavu zaměstnanců (v r. 2000 činil podíl odchodů 6,8%). Z celkem ukončených pracovních poměrů bylo **239 (21,9%) tzv. brigádníků,** tj. zaměstnanců v krátkodobém pracovním poměru (v r. 2000 jich odešlo 224 a podíl činil 22,4%).

Míra fluktuace, tj. **podíl neplánovaných odchodů ke stavu zaměstnanců** ke konci roku 2001 dosáhla **4,2%,** což v porovnání s rokem 2000 představuje nepatrný nárůst z 3,6%. Nejnižší míra fluktuace v roce 2001 byla zaznamenána u FŘ v Českých Budějovicích (2,4%), naopak nejvyšší u FŘ v Hradci Králové 5,5%.

4. Odměňování

Průměrný měsíční plat zaměstnance územního finančního orgánu v roce 2001 činil 15 713 Kč a byl vyšší o:

- 238 Kč, tj. o 1,5% proti plánované výši průměrného platu, která činila 15 475 Kč;
- 1 087 Kč, tj. o 7,4% proti skutečnému průměrnému platu (14 626 Kč) dosaženému v roce 2000.

Ve smyslu nařízení vlády č. 454/2000 Sb. se k 1. 1. 2001 zvýšila stupnice platových tarifů o 6%.

V průměrném skutečném měsíčním platu v roce 2001 činil podíl tarifního platu 62,8%, tj. 9 865 Kč, což v porovnání s rokem 2000, kdy tento podíl činil 64,0%, tj. 9 362 Kč, znamená snížení o 1,2%. Naproti tomu došlo ke zvýšení podílu nadtarifních složek na 37,2% (5 848 Kč) oproti roku 2000, kdy tento podíl činil 36% (5 264 Kč).

Zvýšení podílu nadtarifních složek platu bylo v hodnoceném období ovlivněno:

- a) zvýšením zvláštních příplatků,
- b) výplatou mimořádných odměn.

ad a)

Průměrný zvláštní příplatek u pracovníků ÚFO k 31. 12. 2001, který činil **1 005 Kč** a byl přiznán 12 138 zaměstnancům, se nepatrně zvýšil oproti stavu k 31. 12. 2000, kdy činil 1 003 Kč a byl poskytován 11 299 zaměstnancům.

Z toho průměrný zvláštní příplatek pro **pracovníky FÚ** byl poskytován **ve výši 1 028 Kč** (v roce 2000 ve výši 1 026) a pro **pracovníky FŘ** **ve výši 550 Kč** (v roce 2000 558 Kč), což znamená, že v roce 2001 došlo k nepatrnému nárůstu ve prospěch zaměstnanců FÚ.

ad b)

Vytvořené vlastní finanční zdroje FŘ v roce 2001 (z úspor z nemocnosti, příp. z neobsazených míst) umožnily přiznat zaměstnancům ÚFO odměny za plnění mimořádných úkolů, a to v průměrné výši na jednoho zaměstnance 9 340 Kč za rok, což bylo o 72 Kč více oproti roku 2000, kdy průměrná výše roční odměny připadající na jednoho zaměstnance činila 9 268 Kč.

V. Vzdělávání zaměstnanců

Vzdělávání pracovníků územních finančních orgánů v roce 2001 probíhalo v souladu s materiály:

„Koncepte vzdělávací politiky státní správy v resortu MF a s ní související další činnosti“, schváleným poradou vedení MF č. 25/2000;

Usnesením vlády s číslem 1028/2001 schvalujícím „Pravidla, kterými se stanoví způsob vzdělávání zaměstnanců ve správních úřadech a v Úřadu vlády České republiky“;

„Konceptí celoživotního vzdělávání příslušníků Celní a Finanční správy, jehož součástí je i vzdělávání o lidských právech a výchově k nim“, kterou vláda České republiky na svém zasedání dne 9. ledna 2002 vzala na vědomí bez připomínek, což potvrdilo správnost původních koncepčních záměrů resortního vzdělávání schválených vedením Ministerstva financí v roce 1996 spolu s rozvržením struktury a obsahu základních pedagogických dokumentů (učebních plánů a učebních osnov) určených pro výuku zaměstnanců územních finančních orgánů;

Usnesení vlády České republiky číslo 841/1999, bod II/1a ze dne 25. srpna 1999;

Rozhodnutí ministra financí číslo 3/2000 ze dne 21. března 2000.

Vzdělávání zaměstnanců ÚFO bylo v roce 2001 členěno na:

1. vstupní vzdělávání nových zaměstnanců,
2. průběžné vzdělávání odborných zaměstnanců,
3. vzdělávání managementu,
4. vzdělávání lektorů,
5. distanční vzdělávání ve znalostech o Evropské unii.

1. Vstupní vzdělávání (tvoří jej 21 kurzů)

I. stupeň vzdělávání nových zaměstnanců

a) Vstupní vzdělávání je členěno na část všeobecnou a profilující. Realizace všeobecné části je realizováno v garanci finančních ředitelství (s možností 20% modifikace učebního obsahu a časového rozsahu kurzu).

b) Profilující část tvoří kurzy zaměřené na oblasti:

- registrace daní; evidence daní; vyměřování daní; daňová kontrola; vymáhání; daň z nemovitostí; daň dědická, darovací a z převodu nemovitostí; daňová správa; správa a kontrola dotací;
- základy jednoduchého účetnictví; základy podvojného účetnictví);
- úloha ADIS při vymáhání daní; při správě daně z nemovitostí; při správě daně dědické, darovací a z převodu nemovitostí; při vyměřování daně z příjmů právnických osob; při vyměřování daně z příjmů fyzických osob;
- základy asertivní komunikace;
- výpočetní technika pro začátečníky;
- osobnost a základy komunikace;
- aplikace produktů Microsoft pro pokročilé.

2. Průběžné vzdělávání (tvoří jej celkem 72 kurzů)

a) II. stupeň vzdělávání nových zaměstnanců (5 kurzů)

Průběžné vzdělávání nejnižšího stupně je členěno do odborných kurzů, které jsou určeny těm zaměstnancům, kteří úspěšně absolvovali I. stupeň vzdělávání, mají jednoroční praxi a souhlas ředitele nebo pověřeného zaměstnance personálního oddělení finančního ředitelství.

Při vzdělávání v odborných daňových kurzech jde zejména o prohloubení znalostí, potřebných k řešení rutinních případů daňové praxe v oblasti daně z nemovitostí, daně dědické, darovací a daně z převodu nemovitostí, vymáhání, vyměřování a daňové kontroly.

b) III. stupeň vzdělávání nových zaměstnanců (17 kurzů)

Vyšší stupeň průběžného vzdělávání tvoří odborné specializační kurzy. Tyto kurzy jsou určeny zaměstnancům s nejméně tříletou praxí, kteří, vedle dobrých znalostí daňových zákonů, mají značné praktické zkušenosti z výkonu správy daní, a v budoucnu budou samostatně řešit složité případy daňového řízení. Podmínkou je absolvování nižších stupňů vzdělávání, souhlas ředitele či pověřeného pracovníka finančního ředitelství.

Odborné specializační kurzy jsou zaměřeny na oblast správy daní a poplatků, kontrolní činnost, exekuci, daně z příjmů fyzických a právnických osob, daně z přidané hodnoty, majetkové daně, finanční právo, účetnictví, neziskové organizace, likvidaci a přeměny obchodních společností, mezinárodní zdanění.

c) Odborné aktualizační kurzy (43 kurzů)

Průběžné vzdělávání v aktualizačních kurzech je určeno pro zaměstnance ÚFO, kteří mají nejméně čtyřletou praxi ve správě daní. Kurzy jsou věnovány registraci a evidenci, majetkovým daním, vyměřování, vymáhání, vyměřování a vymáhání, daňové kontrole a daňové správě, majetkovým daním, daňové správě a evidenci. Vedle této základní řady je pro již proškolené v aktualizačním kurzu možnost školení ve výběrových odborných aktualizačních kurzech se zaměřením na daňovou problematiku a oblast právní.

d) Vzdělávání metodiků (7 kurzů)

V programu průběžného vzdělávání slouží k odbornému růstu metodiků finančních ředitelství. Zde jde o osvojování legislativních změn v oblasti daně z příjmů právnických a fyzických osob, daně z přidané hodnoty a daně spotřební, správu daní a poplatků, daně z nemovitostí, dědické, darovací a daně z převodu nemovitostí, evidenci daní a registrů. Kurzy mohou absolvovat i vedoucí odborů a vedoucí oddělení finančních ředitelství, pro ně jsou kurzy aktualizačními.

3. Vzdělávání managementu (tvoří jej 77 kurzů)

Kurzy pro řídicí zaměstnance jsou určeny ředitelům finančních ředitelství a jejich zástupcům, ředitelům finančních úřadů a jejich zástupcům, vedoucím odborů a vedoucím oddělení daní a dotací finančních ředitelství, vedoucím oddělení a vedoucím referátů finančních úřadů. V kurzech je vedle odborných témat pamatováno i na psychologické a sociologické aspekty řízení a na harmonizaci daňové soustavy ČR se zeměmi Evropské unie.

Přehled počtu absolventů podle uvedeného systému vzdělávání zaměstnanců územních finančních orgánů (1. vstupní vzdělávání, 2. průběžné vzdělávání a 3. vzdělávání managementu) za období 1997 až 2001 je uveden v následující **Tabulce č. 48**

Tabulka č. 48

Druhy školení podle centrálních učebních osnov	ROK					CELKEM absolventů
	1997	1998	1999	2000	2001	
všeobecné vstupní školení (A)	858	791	564	631	1 137	3 981
profilující kurzy (B)	1 040	743	582	431	1 152	3 948
výběrové k. – účetnictví, ADIS, aj.	527	700	485	580	557	2 849
odborné kurzy (OK)	-	-	235	284	147	666
odborně specializační kurzy (OSK)	690	2 022	1 917	1 576	838	7 043
aktualizační k. pro zkušené z. (OAK)	237	1 032	1 090	724	603	3 686
výběrové k. pro zkušené z. (OAKV)	-	-	854	1 121	1 343	3 318
kurzy pro metodiky FŘ (MK)	84	-	41	-	-	125
pro vedoucí oddělení a referátů (ŘZV)	1 137	1 412	1 169	754	499	4 971
pro ředitele FŘ, FÚ a jejich zást. (ŘZ)	331	233	219	133	243	1 159

4. Vzdělávání lektorů

Ve fakultativním kurzu jsou rozvíjeny pedagogicko-psychologické znalosti a dovednosti potřebné pro efektivní didaktický výkon lektorů, kteří jsou zaměstnanci územních finančních orgánů.

Výuka profilujících, výběrových kurzů, odborných a odborně specializačních kurzů se uskutečňuje ve vzdělávacím zařízení územních finančních orgánů Přehrada v Luhačovicích, výuka zkušených zaměstnanců a managementu probíhá ve vzdělávacím zařízení územních

finančních orgánů Vltava ve Smilovicích. Vzdělávání lektorů se v roce 2001 realizovalo v obou vzdělávacích zařízeních.

5. Distanční vzdělávání ve znalostech o Evropské unii

V říjnu roku 2000 byl zahájen vývoj a postupně i pilotní ověřování učební a zkušební pomůcky k vědomostem o Evropské unii z hlediska resortního zaměření. Tento základní modul "Daňová a státní správa v zemích EU", který odpovídá 12 hodinám tradiční výuky je od září 2001 realizován na pracovištích ÚFO formou tzv. **e-learningu, neboť účastník studuje a osvojuje si na svém počítači znalosti z oblasti EU. Na závěr výuky obdrží z centra po počítačové síti výstupní test, který po vyřešení ve stanoveném limitu (v průběhu čtyř týdnů) zasílá elektronickou cestou k vyhodnocení.**

Odborným garantem celého projektu je akreditovaný komisař vzdělávání ve věcech EU, který dohlíží i na testové přezkoušení a vydávání osvědčení. Distančního vzdělávání se v roce 2001 zúčastnilo 1 620 zaměstnanců. Předpokládáme, že uvedeným způsobem bude do konce roku 2002 proškoleni dalších přibližně 10 000 zaměstnanců ÚFO (mimo technický a obslužný personál, zaměstnanci odcházející do důchodu).

Elektronická učební a zkušební pomůcka TaxTest

V roce 2001 se dokončovala učební a zkušební pomůcka TaxTest. Aktuální verze programového vybavení TaxTest, obsahuje **v datové bázi téměř 4 000 otázek včetně aktualizovaného přehledu předpisů.** Implementované pedagogické dokumenty (učební plány a učební osnovy) do elektronické pomůcky obsahují řadu zcela nových kurzů, např. fakultativní kurzy vstupního školení zaměřené na základy účetnictví, základy práva, oceňování, dále jsou zařazeny nové odborné kurzy s problematikou registrace daňových subjektů, správy dotací, oceňování a 23 odborně specializačních kurzů. Plán distribuce Intranetové verze pomůcky TaxTest předpokládá její zprovoznění na odběratelských místech (finančních ředitelstvích, finančních úřadech, vzdělávacích zařízeních ÚFO Přebrada a Vltava i ministerstvu financí) v roce 2002.

Práce na této moderní elektronické učební a zkušební pomůcce pokračují, neboť je podle § 5, zákona č. 106/1999 Sb., o zveřejňování informací, nutné řešit způsob informování a vzdělávání veřejnosti i v daňové problematice. Vývoj tohoto modulu bude ukončen v červnu roku 2002.

System vzdělávání, realizace výuky, způsob metodického dohledu nad vzděláváním, práce s lektory, zjišťování vzdělávacích potřeb jednotlivých profesních skupin i celková organizace činnosti vzdělávacích zařízení územních finančních orgánů **byly podrobeny analýze. Analýzu provedli zástupci programu Evropské unie k modernizaci daňových správ Twinning. Výsledkem bylo vyjádření, že ve všech sledovaných položkách vyhovuje předepsaným standardům,** což potvrdilo správnost původních koncepčních záměrů resortního vzdělávání schválených vedením Ministerstva financí v roce 1996 i rozvržení struktury a obsahu základních pedagogických dokumentů (učebních plánů a učebních osnov) určených pro výuku zaměstnanců územních finančních orgánů.

VI. Hospodaření ÚFO

1. Příjmy ÚFO

Příjmy ÚFO dosáhly v roce 2001 výše 26 436 tis. Kč.

Upravený rozpočet příjmů je překročen o 14 822 tis. Kč, tj. o 56,8%.

Překročeny jsou zejména příjmy z úroků (o 5 345 tis. Kč), a to v důsledku nově zavedeného úroku ze státních příjmů.

Vysoké plnění vykazují také ostatní nedaňové příjmy (o 3 683 tis. Kč), které jsou z velké části tvořeny dobropisy z minulého období.

Příjmy z pronájmu majetku jsou v důsledku pronájmu nebytových prostor v nově pořízených nemovitostech překročeny o dalších 4 854 tis. Kč a příjmy z prodeje investičního majetku (zejména odprodej vyřazených osobních služebních vozidel) o 647 tis. Kč.

Z mimorozpočtových zdrojů nebyly v roce 2001 realizovány žádné příjmy.

2. Výdaje ÚFO

Výdaje na činnost ÚFO dosáhly celkové výše 5 933 803 tis. Kč.

Mzdové prostředky tvořily 48,1% z celkových výdajů.

Čerpání prostředků na platy je rovno téměř částce přidělené ze státního rozpočtu (upravený rozpočet činil 2 845 281 tis. Kč, čerpání 2 844 128 tis. Kč, tedy 100%). Potřeba prostředků na ostatní platby za provedenou práci stagnuje, byly plněny na 87,3%. Mzdové prostředky celkem byly čerpány na 99,9%.

Fondy odměn již finanční ředitelství nedisponují.

Úroveň odměňování zaměstnanců ÚFO nejlépe charakterizuje vývoj průměrného platu, který se z 14 626 Kč dosažených v roce 2000 zvýšil na 15 713 Kč v roce 2001. Plánovaná výše průměrného platu činila 15 475 Kč, je tedy plněn na 101,5%.

Věcné běžné (neinvestiční) výdaje tvořily 39,4% z celkových výdajů.

Vývoj výdajů na zákonné pojistné a příděly do FKSP je adekvátní vývoji mzdových prostředků.

Ostatní věcné výdaje:

Z výsledků finančního hospodaření za rok 2001 byly vytvořeny rezervní fondy ve výši 22 717 tis. Kč z rozpočtu kapitálových výdajů. Z ostatních věcných výdajů finanční ředitelství rezervní fondy netvořila. (O tuto částku je navýšeno čerpání ostatních běžných výdajů)

Zároveň s rostoucím počtem zaměstnanců oproti loňskému roku vzrostlo i čerpání ostatních běžných výdajů v roce 2001 (1 259 902 tis. Kč bez rezervního fondu) oproti čerpání v roce 2000 (1 069 888 tis. Kč) na 117,8%. Na jednoho zaměstnance činí nárůst 11,3%.

V absolutní výši činil průměr na jednoho zaměstnance 83 526 Kč v roce 2001 oproti 75 027 Kč v roce 2000. Důvodem vzrůstu těchto výdajů je posílení rozpočtu na částečné pokrytí cenových vlivů, na opravy budov a zejména na vybavení kancelářských prostor včetně výpočetní techniky pro nové zaměstnance.

Upravený rozpočet ostatních běžných výdajů ve výši 1 264 636 tis. Kč byl čerpán téměř v plné výši (na 99,6%, na jednoho zaměstnance na 101,2% při nenaplněném počtu zaměstnanců). Tato výše je obdobná ve všech podseskupeních položek, takže přidělené finanční zdroje byly v plné míře využity pro stanovené účely.

3. Kapitálové výdaje

V roce 2001 bylo na kapitálových výdajích vyčerpáno celkem 746 087 tis. Kč. Vyšší čerpání proti předchozímu roku o 2,4% bylo vyvoláno nutností rozšířit pracoviště ÚFO přístavbami, nástavbami, případně pořízením nových objektů pro nově přijímané zaměstnance ve smyslu novely zákona č. 531/1990 Sb., o územních finančních orgánech, provedené zákonem č. 311/1999 Sb.

V průběhu roku 2001 byly do **investičního programu 312 020 – Pořízení a technická obnova informačních a výpočetních systémů MF** přiděleny rozpočtovým opatřením kapitálové výdaje ve výši 3 860 tis. Kč, ze kterých bylo vyčerpáno 3 859 tis. Kč.

V **investičním programu 312 110 – Pořízení a technická obnova budov a staveb ÚFO** činil upravený rozpočet 498 869 tis. Kč, z něhož bylo proplaceno dodavatelům 475 017 tis. Kč. Z nečerpaných prostředků ve výši 23 852 tis. Kč bylo převedeno do rezervního fondu 22 376 tis. Kč, které bude možno použít v souladu s platnými předpisy v roce 2002 na dokončení některých nedokončených investičních akcí z předchozího roku. Nad úroveň upraveného rozpočtu v tomto investičním programu byly použity mimorozpočtové zdroje (převody z FKSP u 2 FŘ) v úhrnné výši 2 163 tis. Kč.

V roce 2001 bylo realizováno celkem 28 investičních akcí, z toho 4 rekonstrukce, 8 akcí zaměřených na rozšíření pracovišť nástavbami, přístavbami a dostavbami, v dalších 5 případech se jednalo o výstavbu nových objektů. Odkoupeno bylo celkem 11 budov. Kromě těchto jmenovitých akcí probíhalo 16 drobných investičních akcí s celkovými rozpočtovými náklady do 10 mil. Kč, které měly obdobný charakter jako akce jmenovité.

Na **plnění úkolů Národního programu** bylo v rámci investičního programu 312 110 – Pořízení a technická obnova budov a staveb ÚFO vyčleněno celkem 360 011 tis. Kč, určených na pořízení pracovišť pro nově přijímané zaměstnance za účelem zkvalitnění správy daní a dotací. Výše uvedené prostředky byly přiděleny na celkem 14 investičních akcí a byly vyčerpány na 100%.

Z prostředků, přidělených do **investičního programu 312 120 – Pořízení a technická obnova strojů a zařízení (vybavenost)** ve výši 45 100 tis. Kč, bylo vyčerpáno celkem 44 871 tis. Kč. Z nevyčerpaných prostředků převedla FŘ do svých rezervních fondů celkem 203 tis. Kč.

V rámci **investičního programu 312 130 – Pořízení a technická obnova informačního systému správy daní (ADIS)** bylo z přidělených prostředků ve výši 220 800 tis. Kč proplaceno dodavatelům 220 177 tis. Kč a z nečerpaných prostředků převedeno do rezervních fondů FŘ celkem 138 tis. Kč.

VII. Automatizované informační systémy

1. Automatizovaný daňový informační systém (ADIS)

ADIS je technickou podporou daňové správy.

Aplikační verze programů se skládá z modulů pro zpracování daňových přiznání jednotlivých daní, z modulů společných průřezových činností, které jsou potřebné pro správu a evidenci vybrání daní a z modulů nezbytné systémové podpory.

V rámci rozvoje automatizovaného daňového informačního systému byly v roce 2001 řešeny zejména tyto úkoly:

- každoroční zapracování změn plynoucích z novel daňových zákonů spojených s úpravou daňového přiznání, výstupních tiskopisů, výpočetních algoritmů apod.;
- rozšíření služeb poskytovaných široké veřejnosti v oblasti elektronického zpracování písemností;
- přípravní práce v oblasti informatiky pro vstup České republiky do EU, jedná se zejména o výměnu intrakomunitárních informací;
- v oblasti bezpečnosti přístupu do systémů;
- přechod k centralizovanému přístupu k základním údajům o DS;
- podpůrné úlohy pro operativní i strategická rozhodování vedení;
- posilování a obnova hardware na všech úrovních daňové správy.

V souvislosti s přijetím zákona č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní, došlo v roce 2001 v **oblasti převádění prostředků do místních rozpočtů** k výrazným změnám. Automatizovaný daňový informační systém musel být přizpůsoben novým okolnostem. Stávající aplikace Převody byla rozšířena o typ převodů výnosů sdílených daní obcím dle seznamu podílů obcí publikovaných ve vyhlášce MF. Současně byla upravena i aplikace pro převody výnosů daně z příjmů fyzických osob do rozpočtů obcí v závislosti na evidenci historie trvalého bydliště daňového subjektu pro jednotlivá zdaňovací období. Nově byl zaveden aparát pro automatizovaný způsob rozesílání podílů obcí na příslušné FÚ a systém pro rozesílání částek celostátního inkasa sdílených daní na FÚ k provedení výpočtů a převodu nároků obcím. Současně byl zpracován nový aparát umožňující evidovat počty hlášených zaměstnanců, s uvedením místa výkonu jejich práce v jednotlivých obcích. Tyto údaje sloužily jako podklad pro přípravu změny zákona č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daně, pro rok 2002.

V oblasti **daně z nemovitostí** se jednalo o dokončení realizace zákona č. 65/2000 Sb., kterým se s účinností od 1. 1. 2001 změnil zákon č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitostí, ve znění pozdějších předpisů. Nejvýznamnější změnou byla skutečnost, že se samostatným předmětem daně ze staveb staly byty a samostatné nebytové prostory evidované v katastru nemovitostí. Tato skutečnost měla dopad na řadu úloh aplikace DNE, a vzhledem k objemu těchto prací byly před 1. 1. 2001 zapracovány pouze změny související se zpracováním daňových přiznání a s vyměřením daně, zatímco v průběhu roku 2001 byly změny zapracovány do úloh potřebných především pro kontrolní činnost na úseku daně z nemovitostí.

V oblasti **daní z příjmů** byly realizována úpravy, které vyplývají ze změn zákona č. 492/2000 Sb., který novelizuje zákon č. 586/1992 Sb. o daních z příjmů. Rozsáhlé úpravy byly zapracovány do všech příjmových daní.

V oblasti **spotřebních daní** byla zapracována změna vyplývající z novelty zákona

o spotřebních daních. Základní změny se vztahovaly k zpracování evidencí podle jednotlivých spotřebních daní.

V oblasti poskytovaných podpory široké veřejnosti v oblasti **elektronického zpracování písemností** a v souvislosti s přípravou na implementaci elektronického podpisu došlo k rozšíření a úpravě služeb při podání daňové přiznání pro daň silniční a daň z nemovitosti. Dále je v testovacím režimu podávání daňového přiznání daně z přidané hodnoty a přijímání některých hlášení podle § 34 zákona 337/92 Sb. V souvislosti s tím byl uskutečněn přechod na novou formu otevřeného formátu vstupních / výstupních souborů ve tvaru XML, probíhá testování možnosti odeslání souborů s údaji o písemnosti prostřednictvím INTERNETu. Aplikace byla rozšířena o množství číselníků, které s vlastním podáním souvisí a současně usnadní daňovým subjektům vlastní podání.

Daňový informační systém se intenzivně připravuje na vstup České republiky do **EU** a to zejména v oblasti výměny informací o nepřímých daních. V oblasti daně z přidané hodnoty byly zahájeny práce na komunikačním uzlu systému VIES a vyřešena a prezentována první část, která řeší pilotní testování sběru dat z DPH pro potřeby systému VIES a umožní na finančních úřadech přijmout a pořídit do databáze údaje ze Souhrnného hlášení o intrakomunitárních plněních plátců DPH, předložené buď v "papírové" podobě na předepsaném tiskopise, nebo i prostřednictvím technického nosiče dat (diskety), spolu se zkráceným Souhrnným hlášením.

V souladu s **bezpečnostní strategií MF** a bezpečností systému ADIS byla vytvořena platforma pro autorizační ověřování totožnosti uživatele prostřednictvím certifikátu uživatele za využití celoplošného nasazení čipových karet.

V průběhu roku 2001 byly podniknuty zásadní kroky, které povedou k zefektivnění informačního základny daňového systému. První etapa racionalizace směřuje k **centrálnímu přístupu** k základním údajům o daňovém subjektu. Současně byly provedeny úpravy, které zkvalitní územní identifikaci v rámci systému ADIS.

Vrcholové řízení je podporováno systémem – **Manažerský systém ADIS, Systémem statistických přehledů a aplikací MF**. V aplikaci statistických přehledů byl zásadním způsobem přepracován aparát automatizovaného výběru položek pro evidenci některých specifických činností správců daní jako jsou např. posečkání s placením daně, prominutí daně, odpis daňového nedoplatku pro nedobytnost apod. Dále byl zaveden on-line způsob generování dat z vytykáčích řízení na DPH. V aplikacích Ústřední daňové a finanční ředitelství a MF byly zabudovány systémy umožňující rozšíření počtu výstupů využitelných pro následné analýzy a koncepční činnost řídicího managementu MF. Byl vypracován aparát pro statistické výstupy z agregací daně darovací (DDA) a daně z převodu nemovitostí (DPN) s cílem získání kvalifikovaného dopadu Usnesení vlády č. 600/2000 na příjmy státního rozpočtu v roce 2001 se začal rutinně užívat zcela nový manažerský systém ADISu, který umožňuje relativně pružně zadat dotazy a získat odpovědi týkající se oblasti obrátů a zůstatků jednotlivých daní na různých úrovních ÚFO. Byly provedeny přípravné práce rozšíření okruhu oblastí: ukazatelé finanční analýzy, registry daňových subjektů, vratky DPH, struktura nedoplatků, uhrazení nedoplatků.

Požadavky kladené na automatizovaný daňový informační systém vyžadují posilování a obnovu **hardware** na všech úrovních daňové správy. Během roku 2001 se průběžně prováděla obnova a povýšení serverů za výkonnější, které odpovídají zatížení jednotlivých ÚFO. Centrální výpočetní středisko ÚFDŘ bylo posíleno novými servery IBM B50 pro zpracování elektronických podání. Pro zajištění dostatečné kapacity a bezpečnosti dat v centru bylo zakoupeno a zprovozněno diskové úložiště IBM 2105 – F20, které je stěžejním zařízením pro centralizaci registru daňových subjektů.

V rámci **dalšího vývoje** automatizovaného daňového informačního systému se budeme

zaměřovat zejména na následující oblasti:

- V souladu s měnící se legislativou a požadavky daňové správy zajišťovat úpravy do systému;
- Zdokonalování podpory pro oblast kontrolních činností správy daní;
- Řešení intrakomunitární výměny informací v rámci systému VIES, budování kontrolních mechanismů do daňového řízení;
- Pokračování v postupné centralizaci IS;
- Podpora elektronického daňového řízení ve vazbě na platnou legislativu.

2. Automatizovaný vnitřní informační systém (AVIS)

Informační systém AVIS vznikl na základě potřeby územních finančních orgánů komplexně řešit problematiku vnitřního informačního systému. **Jedná se o modulární systém, jehož jednotlivé moduly tvoří vnitřní agendy ÚFO, a to zejména účetnictví, rozpočet, pokladna, evidence majetku, fakturace, spisová služba, investice a sklady. Cílem AVISu je jeho plné nasazení na finančních orgánech tak, aby byly využity výhody propojenosti modulů, komplexního automatizovaného chodu jednotlivých agend a umožněna aplikace jejich jednotné metodiky.** Projekt AVIS je koncipován jako **otevřený k požadavkům adaptability na podmínky EU** zejména v oblasti účetnictví, rozpočtu, výkaznictví a statistiky. Cílově jej lze využít k získání automatizovaných výstupů pro řízení, k plnění funkce **manažerského prostředku pro rozhodování a kontrolu** a jako důležitý a potřebný nástroj k realizaci **zákona č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve státní správě.**

Mimořádným úkolem pro AVIS začátkem roku 2001 bylo programové zabezpečení legislativních změn platných od 1. 1. 2001. Stěžejní byla **aplikace zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a zákona č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky.** Důležitým úkolem IS AVIS byla **nutnost zajistit sledování výdajů na realizaci Národního programu EU.**

V roce 2001 byly zahájeny práce na technologickém povýšení IS AVIS. Povýšení AVIS na AVIS^{ME} představuje především: **přechod na třívrstvou architekturu systému a centralizaci databází,** rovněž zabezpečuje začlenění Internetových technologií do systému, povýšení databázového i operačního prostředí a začlenění do bezpečnostního systému resortu.

Realizací projektu **technologického povýšení,** přechodem na AVIS^{ME}, dojde zejména:

- ke snížení nároků na pracovní kapacity a minimalizaci provozních problémů při zajišťování chodu aplikace,
- k urychlení a zkvalitnění implementace změn aplikace,
- k lepší datové komunikaci s okolními subsystémy,
- k zapojení systému AVIS do meziresortní sítě Govbone,
- ke zvýšení bezpečnosti dat,
- k zlepšení v rychlosti odezvy systému,
- k zajištění adaptability informačního systému na podmínky EU.

Projekt technologického povýšení AVIS do třívrstvé architektury je v souladu s koncepcí MF pro vývoj aplikací a úsek 08 MF jej podpořil. Další rozvoj IS AVIS a přechod na nové technologie vychází rovněž ze závěrů a doporučení auditu AVIS, který proběhl v roce 2000 a potvrdil správnost koncepce i nezbytnost tohoto IS pro práci územních finančních orgánů. Audit provedla firma DCIT podle mezinárodní metodiky COBIT a závěrečný protokol byl sestaven v souladu s mezinárodní normou EN ISO 10011 – Prověřování systémů. **Audit dále konstatoval obecnou použitelnost systému pro rozpočtové organizace po překlopení AVIS do nových technologií.** Na IS AVIS bylo v roce 2001 **získáno právo multilicence, které opravňuje Ministerstvo financí k provozování a distribuci AVIS i v ostatních**

organizacích státní správy na území ČR.

Koncem roku 2001 byla předána první etapa AVIS^{ME}, schváleny aplikační a vizuální standardy, datový slovník a analytický model. Jádro systému AVIS^{ME} bylo převzato 14. 12. 2001. Vývoj dalších etap bude probíhat dle schváleného harmonogramu v roce 2002 s tím, že povýšení informačního systému AVIS do nových technologií AVIS^{ME} bude ukončeno v polovině roku 2003.

3. Systém VEMA

Pro uspokojování informačních potřeb strategického a operativního řízení lidských zdrojů v resortu Ministerstva financí ČR na úrovních ÚFDŘ, FŘ a vzdělávacích zařízení (VZ) je určen informační systém pro řízení lidských zdrojů (VEMA/HR). Tento systém zpracovává na úrovni FŘ mzdy. K tomu dále zpracovává oblast mzdovou (VEMA/PAM), oblast personální (VEMA/PER) a dále oblast vzdělávání (VEMA/VZD), která je rozšířena i na vzdělávací zařízení (VZ Smilovice a VZ Pozlovice) a na úroveň Ústředního finančního a daňového ředitelství. Pro ÚFDŘ je formou nadstavby, která čerpá údaje ze systému PAM a PER vyvinuta aplikace VEMA/HRF. Vybraná data z finančních ředitelství jsou zasílána automatizovaným výstupem ve formě elektronických zpráv k dalšímu zpracování do centrální databáze na ÚFDŘ, kde jsou dále využívána k metodickému řízení FŘ v oblasti lidských zdrojů.

V roce 2001 pokračoval vývoj - modulů VEMA/PAM, VEMA/PER VEMA/VZD a VEMA /HRF a dále byla provedena příprava a zahájena implementace všech systémů VEMA na přechod pod systém VEMA/V3 – tenký klient a přechod s aplikací pod MSDos na aplikace pod Windows. Proběhlo ověření IS-HR v režimu server/tenký klient s využitím technologie V3 na FŘ v Brně pro zpracování oblastí PAM a PER.

Dále byla rozvíjena informační báze v MS Excelu s možností generování kontingenčních tabulek. Tyto tabulky čerpají údaje z centrální databáze VEMA/HRF. Dále z celkové excelovské tabulky je využíván datový sklad HRF pro jednotlivá FŘ. Údaje jsou předávány zpět na FŘ ve formě elektronických zpráv.

V rámci implementace oblastí systemizace pracovních míst systému IS-HR pro řízení lidských zdrojů firmou VEMA byla zpracována druhá etapa algoritmu pro stanovení optimálních počtů zaměstnanců ÚFO. Podkladem pro stanovení tohoto algoritmu se vycházelo z personálních údajů a dále údajů z IS ADIS a IS CEDR (vybrané ukazatele) a to jak za finanční ředitelství, tak i za finanční úřady.

VIII. Podání dle vládní vyhlášky č. 150/1958 Ú. 1.

1) přehled podání doručených na územní finanční orgány

V roce 2001 bylo na územní finanční orgány doručeno celkem **760 podání**, která byla řešena dle vl. vyhlášky č. 150/1958 Ú. 1., o vyřizování stížností, oznámení a podnětů pracujících. Z tohoto počtu směřovalo **208** podání směřujících **na činnost ÚFO**, kdy největší podíl tj. 94% činily stížnosti (196 podání).

Následující **Tabulka č. 49** ukazuje oprávněnost řešených stížností v členění na FÚ a FŘ.

Tabulka č. 49

Oprávněnost řešených stížností v roce 2001						
OPRÁVNĚNOST stížností	CELKEM		NA ČINNOST FŘ		NA ČINNOST FÚ	
	196		9		187	
Částečně oprávněná	23	12%	0		23	12%
Neoprávněná	149	76%	6	67%	143	76%
Oprávněná	11	6%	0		11	6%
Ostatní *	13	7%	3	33%	10	5%

* *Ostatní*: jedná se o stížnosti, které byly podavatelem vzaty zpět, opakované stížnosti, popř. jsou dosud v šetření

Na základě porovnání s předchozími roky lze konstatovat, že počet stížností, směřujících na činnost územních finančních orgánů, řešených finančními úřady popř. finančními ředitelstvími má klesající tendenci.

2) přehled podání doručených na Ministerstvo financí

Ministerstvo financí obdrželo celkem **200 podání, směřujících proti činnosti FÚ a FŘ**, oproti roku 2000 (101 podání) se jedná o výrazný nárůst (198%). V řadě případů zdůvodňovali stěžovatelé svoji stížnost pochybením finančních orgánů, zejména ve fázi exekučního řízení.

Po prošetření skutečností bylo jako **oprávněná** stížnost vyhodnoceno **pouze 10 podání** a jako **částečně oprávněných** bylo **15 stížností**.

V řadě případů dochází ze strany stěžovatelů k chybnému kvalifikování své stížnosti dle vládní vyhlášky č. 150/1958 Ú. l., o vyřizování stížností, oznámení a podnětů pracujících, neboť šetření podání směřujících převážně do daňové problematiky je nutno provádět dle zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů.

IX. Napadení pracovníků ÚFO

Tabulka č. 50 uvádí statisticky zpracovaná data vztahující se k napadení pracovníků územních finančních orgánů v roce 2001.

Tabulka č. 50

	FYZICKÉ napadení	VERBÁLNÍ napadení	CELKEM
Napadení při výkonu zaměstnání	0	84	84
Napadení pro výkon zaměstnání	3	28	31
Ostatní případy*	4	8	12
CELKEM	7	120	127

* *Ostatní případy* - jsou případy fyzického i verbálního napadení pracovníků ÚFO, u kterých nelze prokázat, že byly vedeny v souvislosti s činností ÚFO.

V porovnání s rokem 2000 se celkový počet napadení pracovníků ÚFO zvýšil o 37%. Došlo k poklesu fyzického napadení o 30%, z celkového počtu 10 případů v roce 2000 na 7 případů v roce 2001. Na druhou stranu verbální napadení pracovníků ÚFO má vzrůstající tendenci a to o 45% oproti roku 2000.

X. Působnost odboru Kontroly MF vůči ÚFO

1) Vnitřní kontrola

Oddělením vnitřního auditu a kontroly byly provedeny u ÚFO tři kontrolní akce (FŘ v Brně, FŘ v Českých Budějovicích a FŘ v Ostravě). Kontroly byly zaměřeny na prověření vybraných údajů účetních závěrek, dodržování zákonnosti, rozpočtové a finanční kázně při vynakládání finančních prostředků a hospodaření s majetkem státu, dodržování vnitřních předpisů a na funkčnost vnitřního kontrolního systému

2) Inspekční činnost

V oblasti vyřizování stížností, oznámení a podnětů podle vládní vyhlášky č. 150/1958 Ú. l., které směřovaly proti územním finančním orgánům, řešilo oddělení 176–Inspekce MF celkem **28 stížností** zejména na nevhodný postup, arogantní chování a jednání zaměstnanců FÚ a FŘ.

Z celkového počtu **20 stížností podaných na FÚ** byly **2** vyhodnoceny jako **oprávněné**. **Neoprávněných** stížností bylo **7**. Ostatní podání se týkala daňové problematiky, proto byla postoupena k vyřízení ÚFDŘ, eventuálně příslušnému FŘ, pokud tato spadala do jeho kompetence a nebyla jím věc předtím řešena.

Z 8 stížností směřujících proti FŘ bylo **5 neoprávněných**. Ze zbývajících 3 stížností byla 1 pro nezájem a nekontaktnost stěžovatele odložena, 1 postoupena k vyřízení ÚFDŘ, neboť se jednalo o daňové řízení a v 1 případě nebyl odbor kontroly kompetentní danou věc řešit a postoupil ji k přímému vyřízení věcně příslušnému oddělení MF.

Na základě úkolu stanoveného poradou vedení MF byla provedena místní šetření na 8 namátkově vybraných FÚ s cílem zjistit, jakým způsobem je nakládáno s platbami přijatými v hotovosti pracovníky vymáhacích oddělení včetně příslušných vnitřních předpisů.

Oddělení Inspekce provedlo také 7 samostatných kontrolních akcí na namátkově vybraných FŘ. Jednalo se o kontrolu autoprovozu na FŘ pro hl. m. Prahu a FŘ v Praze. Dále o kontrolu účinnosti vnitřního kontrolního systému na FŘ v Ostravě, v Plzni, v Hradci Králové a v Praze.

Výše uvedenými kontrolami bylo zjištěno zejména nedodržování vnitřních norem nebo jejich absence a částečně i nedodržování obecně platných právních předpisů.

Při žádné z uváděných činností nebyly vyvozovány důsledky z porušení rozpočtové kázně, ani ukládány pokuty dle § 37 zákona o účetnictví.

XI. ZÁVĚR

Zejména v souvislosti s přípravou České republiky na vstup do Evropské unie stojí před tuzemskými daňovými orgány mnoho nových úkolů. V nejbližším časovém horizontu by měly být na územních finančních orgánech zřízeny útvary interního auditu ve smyslu zákona č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole a zaveden systém tzv. řídicích kontrol. Větší důraz bude nadále kladen na oblast správy dotací zejména v souvislosti s přijímáním prostředků ze zdrojů EU. Novela zákona č. 72/2000 Sb., o investičních pobídkách, provedená zákonem č. 453/2001 Sb., přinesla územním finančním orgánům oprávnění k výkonu kontroly investičních pobídek. V roce 2001 také došlo k rozšíření okruhu zákonného zmocnění finančních úřadů k vymáhání sankcí uložených jinými orgány (např. zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech). S ohledem na dlouhodobý nárůst rozsahu této činnosti již nelze odkládat analýzu personálního, materiálního a organizačního zajištění s cílem nalézt optimální řešení výkonu uvedené agendy.

V roce 2002 čekají územní finanční orgány další změny organizačního, legislativního i personálního charakteru.

Pracovníci územních finančních orgánů budou muset v praxi zvládnout dopady rozsáhlých legislativních úprav ostatních (nedaňových) zákonů jako např. obchodního zákoníku, občanského zákoníku, účetních předpisů apod.

Již od 1. 1. 2002 musí finanční úřady a finanční ředitelství vytvořit podmínky pro provádění prvních kontrol daňových subjektů, kterým bylo umožněno vykazovat základ daně v hospodářském roce. Ve větší míře než dosud by měl být využíván institut výměny informací se zahraničními daňovými správami.

V rámci předvstupní strategie vstupu České republiky do Evropské unie byla v roce 2000 podepsána Ministerstvem financí dvoustranná dohoda s daňovou správou Velké Británie (dále jen "projekt Twinning"). Tento projekt je financován z prostředků fondu PHARE a jeho realizace probíhá v období od listopadu 2000 do března 2003. Jeho cílem je posílení správních schopností daňových a celních úřadů v oblasti výkonu daňové a celní správy na základě expertní pomoci členské země Evropské unie. Projekt je orientován i na legislativní návrhy s cílem harmonizace českého daňového práva s "acquis communautaire" EU. Do realizace projektu jsou zapojeni jak pracovníci Ministerstva financí - sekce 051, GŘC, tak i pracovníci vybraných územních finančních orgánů.

V uplynulém roce byly v oblasti daňové správy započaty kroky ve směru významných úprav charakteru jak legislativního, tak i organizačního a technického, vyplývající jednak z přípravy vstupu ČR do EU a zároveň z vyhodnocení faktorů postupného zkvalitnění výkonu daňové správy a činnosti ÚFO jako zásadní oblasti systému státní správy.

Současná právní úprava daně z přidané hodnoty podle zákona č. 588/1992 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů je v zásadě v souladu s předpisy Evropské unie, které upravují uplatňování této daně. Přesto je ještě třeba odstranit některé dílčí odlišnosti jejího uplatňování oproti závazným směrnici, doporučením nebo obvyklé praxi v zemích Evropské unie a tedy plně sladit legislativní úpravu platnou pro Českou republiku s předpisy Evropské unie. Ministerstvo financí zpracovává nový zákon o dani z přidané hodnoty, který již bude plně harmonizovaný s předpisy Evropské unie a který by měl nabýt účinnosti v období před vstupem České republiky do Evropské unie. Většina navrhovaných změn v tomto novém zákoně směřuje k zvýšení daňového zatížení, což by mělo mít kladný vliv na příjmy státního rozpočtu.

V roce 2001 byla dokončena první etapa práce na přiznání k dani z nemovitostí

v elektronické podobě, která umožňuje počínaje zdaňovacím obdobím roku 2002 podat přiznání k této dani na technickém nosiči dat ve formě souboru, vytvořeného podle popisu zveřejněného na internetových stránkách MF. V průběhu roku 2002 bude zprovozněna druhá etapa, kdy budou mít poplatníci možnost vyplnit elektronický formulář, což postup značně zjednoduší. Zároveň jsou postupně vytvářeny podmínky pro realizaci závěrečné etapy, v níž bude možno datový soubor zaslat správci daně po internetu a dosavadní zkrácené daňové přiznání, které je nutno v tištěné podobě podávat správci daně spolu s datovým souborem, bude nahrazeno elektronickým podpisem.

V roce 2002 budou územní finanční orgány zabezpečovat významný úkol, který souvisí se schválením Zásad systemizace a organizačního uspořádání správních úřadů (dále jen "Zásady"). Zásady byly zpracovány Úřadem vlády ČR na základě usnesení č. 619 ze dne 20. června 2001 k návrhu Koncepce modernizace ústřední státní správy se zvláštním přihlédnutím k systemizaci a organizačnímu uspořádání správních úřadů a budou platit pro správní úřady v období od 1. 1. 2003 do doby nabytí účinnosti služebního zákona. Realizace Zásad umožní postupný a plynulý přechod na podmínky jednotné státní služby.

V průběhu roku 2002 budou v rámci územních finančních orgánů zajišťovány úkoly týkající se tvorby organizační struktury správních úřadů, úrovní řízení, zřizování organizačních útvarů a postavení společných oblastí činností, vykonávaných správními úřady, v rámci jejich organizačních struktur. Tato realizace Zásad si vyžádá úpravy stávajících organizačních struktur územních finančních orgánů, které se promítnou ve změně organizačního řádu územních finančních orgánů.

Informační systém daňové správy se v průběhu roku 2002 bude muset intenzivně připravovat na plnění náročných úkolů, které budou vyplývat z členství České republiky v EU. Bude se jednat zejména o vytvoření a otestování systému VIES pro výměnu informací v oblasti daně z přidané hodnoty. Součástí celého systému bude muset být i robustní kontrolní aparát směřující do daňového řízení. V závislosti na předpokládaném zapracování úprav vyplývajících ze zákona o elektronickém podpisu do zákona 337/1992 Sb., bude muset být dále budována podpora pro elektronické daňové řízení, která se skládá z rozšiřování uživatelského rozhraní a technické infrastruktury.